

StiPP

Jaarverslag

2024

StiPP

Jaarverslag

2024

Inhoud

Voorwoord	5
Kernoverzicht	7
1 Over StiPP	8
1.1 Profiel StiPP	8
1.2 Missie en kernwaarden	9
1.3 Organisatiestructuur	10
2 Kerngegevens	12
2.1 Deelnemers en pensioenuitkeringen	12
2.2 Financiële gegevens	13
3 Ontwikkelingen in 2024	15
3.1 Aangepaste pensioenregeling en de Wet toekomst pensioenen (Wtp)	15
3.2 Administratieplatform Visma Idella	16
3.3 Nieuwe levenscyclus-beleggingsstrategie	16
3.4 Strategische positionering	16
3.5 Beleggingsstrategie niet-beursgenoteerd onroerend goed	17
3.6 DORA	17
3.7 StiPP als werkgever	17
3.8 Voorkeuren belanghebbenden	18
4 Financiële positie 2024	19
4.1 Financieel resultaat	19
4.2 Dekkingsgraad	21
4.3 Kostendekkende en feitelijke premie	22
4.4 Beleggingsresultaten van de levenscyclus	23
5 Ontwikkelingen in de deelnemerspopulatie	26
6 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer	29
6.1 Strategische beleggingsportefeuilles	29
6.2 Uitkeringenportefeuille en reserveportefeuille	31
6.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) en Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	32
6.4 Z-score en performancetoets	36
6.5 Beleggingskosten	37
6.6 Benchmarkonderzoek beleggingskosten	38
6.7 Oordeel bestuur over de beleggingskosten	39
7 Communicatie	40
7.1 Communicatie in 2024	40
7.2 Contact met StiPP	40
7.3 Klachten en geschillen	41
8 Handhaving van de verplichtstelling	43
8.1 Handhavingsactiviteiten in 2024	43
8.2 Geen premie, wel recht	44
8.3 Kosten en opbrengsten van handhaving	44
9 Uitvoering	45
9.1 Uitbestedingsbeleid	45
9.2 Uitvoeringskosten	46

9.3	Toelichting uitvoeringskosten	47
9.4	Benchmark uitvoeringskosten pensioenadministratie	47
9.5	Oordeel bestuur over uitvoeringskosten	48
10	Risicomanagement	49
10.1	Algemeen	49
10.2	Risicoraamwerk	51
11	Corporate governance	53
11.1	Integriteitsbeleid	53
11.2	Compliance officer en naleving gedragscode & insidersregeling	53
11.3	Naleving Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen	54
11.4	Naleving Code Pensioenfondsen	54
11.5	Gerapporteerde afwijkingen van de Code	55
11.6	Diversiteit en inclusie	57
11.7	Geschiktheid, deskundigheid en opleidingen	58
11.8	Vergoedingen voor beleidsbepalers	59
11.9	Incidenten en datalekken	60
11.10	Meldingen conform artikel 96 Pensioenwet	60
12	Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum	61
13	StiPP in 2025	62
14	Toezicht en verantwoording	64
14.1	Externe toezichthouders DNB & AFM	64
14.2	Toezietsverslag niet-uitvoerend bestuur	64
14.3	Verslag van het verantwoordingsorgaan	69
14.4	Reactie algemeen bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan	74
15	Jaarrekening	75
15.1	Balans per 31 december	75
15.2	Staat van baten en lasten	76
15.3	Kasstroomoverzicht	77
15.4	Algemene toelichting	78
15.5	Toelichting op de balans	89
15.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	113
15.7	Statutaire regeling omtrent bestemming van baten en lasten	120
15.8	Ondertekening bestuur voor akkoord	121
16	Actuariële verklaring	122
17	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	125
18	Bijlagen	136
18.1	Samenstelling bestuur, auditcommissie en sleutelfunctiehouders	136
18.2	Diversiteit, benoemingen, zittingsduur algemeen bestuur	137
18.3	Nevenfuncties bestuursleden	138
18.4	Uitbestedingspartijen en adviseurs	140
18.5	Annex IV: Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	141

Voorwoord

Geachte lezer,

In dit jaarverslag blikt het bestuur van StiPP terug op 2024 en legt daarmee verantwoording af over het afgelopen boekjaar.

In 2024 hebben de sociale partners en StiPP de nieuwe pensioenregeling verder uitgewerkt en einde jaar heeft StiPP de opdracht tot uitvoering van de regeling formeel aanvaard. Het implementatie- en communicatieplan is ingediend bij De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. In 2025 zet StiPP de volgende stappen die nodig zijn om de regeling per 1 januari 2026 in te voeren.

De administratieve werkzaamheden van het fonds zijn ook in 2024 naar tevredenheid uitbesteed aan (pensioen) uitvoeringsorganisatie PGGM. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de transitie naar de nieuwe regeling in 2025 uit te voeren op een nieuw administratieplatform, maar na onderzoek bleek dat deze overstap niet op tijd kon worden gerealiseerd. Daarom is besloten de transitie uit te voeren op het huidige administratieplatform.

In 2024 heeft het bestuur ook verder gewerkt aan het versterken van de strategische positionering en de visuele identiteit van StiPP. Omdat onze deelnemers vaak relatief kort actief zijn als werknemer, is het des te belangrijker dat StiPP goed vindbaar, herkenbaar en toegankelijk is voor alle (gewezen) deelnemers.

Op het gebied van beleggen heeft het bestuur de vastgoedstrategie verder ontwikkeld om de risico's beter te spreiden. Dit betekent beleggingen in andere Europese landen en nieuwe sectoren, zoals zorgvastgoed. Daarmee wordt invulling gegeven aan één van de speerpunten van StiPP op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen: gezondheid en welzijn. Samen met fiduciair manager VLK IM blijft het fonds de komende jaren ook het beleid voor de verduurzaming van de beleggingsportefeuille verder ontwikkelen.

Namens het bestuur bedank ik iedereen die in 2024 heeft bijgedragen aan de uitvoering van de pensioenregeling van StiPP. In het bijzonder gaat onze dank uit naar Gert-Jan Seffinga, die na een bestuurslidmaatschap van twaalf jaar per 1 juli 2024 is teruggetreden als bestuurslid. Hij is opgevolgd door Mila van den Bout-Kisoen.

Namens het bestuur,

Erwin Bosman, onafhankelijk voorzitter

Zeist, 24 juni 2025

Erwin Bosman, voorzitter

Ronald Ganzeboom

Cora van Kleef-van Driel

Lodewijk van Pol

Maike de Boer-Spoelstra

Jan de Planque

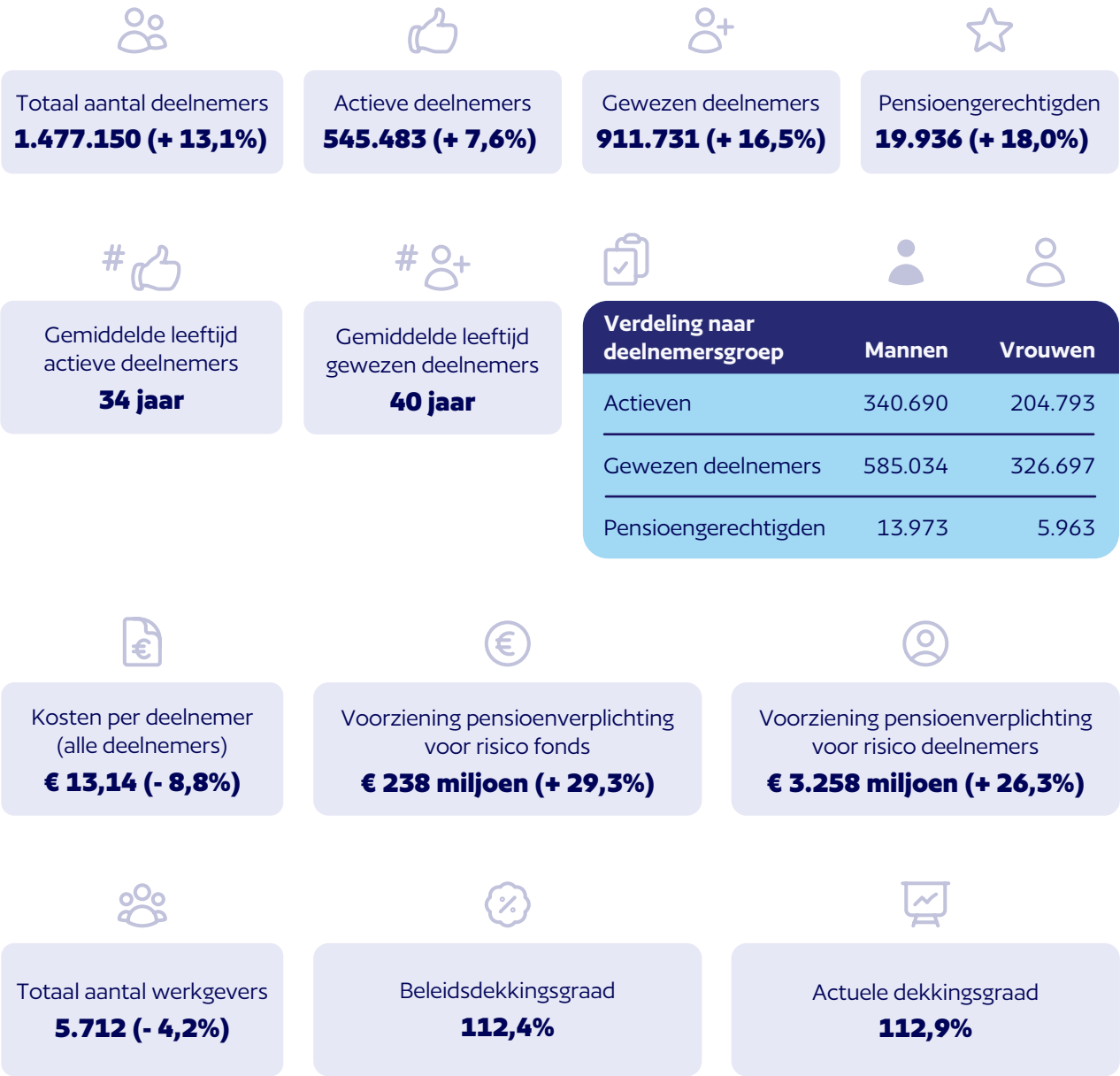
Peter Rinkes

Paul Schellekens

Mila van den Bout-Kisoen

Jacqueline Verhulst

Kernoverzicht

In hoofdstuk 2 is een vijfjarenoverzicht van de kerncijfers opgenomen.

1 Over StiPP

1.1 Profiel StiPP

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP) is het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds voor de uitzend- en detacheringsbranche. StiPP voert de pensioenregeling uit namens de sociale partners in deze sector.

Beschikbare premieregeling

Sinds 2008 biedt StiPP een beschikbare-premieregeling aan, met twee varianten: de Basisregeling en de Plusregeling. De premie in de Basisregeling is 8,0% van de pensioengrondslag en voorziet in een aanvullende oudedagsvoorziening. Na 52 weken werken, gaat de deelnemer over naar de Plusregeling. De premie in de Plusregeling is 12,0% van de pensioengrondslag.

De Plusregeling is uitgebreider dan de Basisregeling. Zo is er een verzekering voor premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid en een nabestaandenpensioen op risicobasis voor actieve deelnemers. Met een samenlevingscontract onder voorwaarden kunnen nabestaanden van overleden deelnemers in aanmerking komen voor nabestaandenpensioen.

Uitkeringsregeling

Voor beide regelingen wordt het aanwezige pensioenkapitaal op de pensioendatum omgezet in een levenslange uitkering. Minstens zes maanden van tevoren informeert StiPP de deelnemers over de keuzemogelijkheden op de pensioendatum, zoals de keuze voor de aankoop van een stabiel of van een variabel pensioen. StiPP biedt pensioengerechtigde deelnemers een nominale pensioenuitkering die het fonds in eigen beheer uitvoert. Een variabel pensioen kan buiten StiPP worden aangekocht. Het fonds faciliteert deze mogelijkheid.

Kenmerken van de uitzend- en detacheringsbranche en van StiPP

De uitzend- en detacheringsbranche bestaat uit veel ondernemingen met gezamenlijk een groot aantal, vaak tijdelijke, werknemers. Mede hierdoor heeft StiPP bijna 1,5 miljoen (gewezen) deelnemers en zijn bijna zesduizend bedrijven aangesloten bij het fonds. Veel, vaak jonge, mensen werken op deeltijdbasis in korte dienstverbanden. Zij nemen verplicht deel aan de pensioenregeling. Hierdoor is er veel verloop onder de deelnemers van StiPP en liggen de meeste pensioenkapitalen vaak onder de wettelijke afkoopgrens voor kleine pensioenen. Daarom draagt StiPP veel van deze pensioenen automatisch over aan andere pensioenuitvoerders of koopt het fonds ze tussentijds af.

Vanwege deze relatief kleine pensioenen stelt StiPP kostenbeheersing als prioriteit en streeft het fonds ernaar elke euro zo veel mogelijk te besteden aan de pensioenopbouw van de deelnemers.

1.2 Missie en kernwaarden

Missie

Wij investeren in een goede toekomst voor tijdelijke werknemers en gedetacheerden. Een toekomst die financiële ondersteuning biedt in de vorm van pensioen en die rekening houdt met de wereld om ons heen. We beheren efficiënt en streven ernaar om met onze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan klimaat en rechtvaardigheid.

Kernwaarden

Menselijk

Ons product draagt bij aan het menselijke welzijn van onze deelnemers. Dat vinden wij belangrijk. Dat maakt dat we, in alles wat we doen, rekening houden met de mens en de menselijke maat.

Integer

Ons pensioenfonds beheert het geld dat onze deelnemers toekomt. Integriteit staat daarom bij ons hoog in het vaandel. Dit betekent dat wij eerlijk, oprecht, rechtvaardig en betrouwbaar handelen.

Communicatief

Onze deelnemers zijn relatief kort actief als werknemer. Om in een beperkte periode een goede band op te bouwen, is communicatie essentieel. Wij kiezen voor een open, eerlijke, duidelijke en regelmatige manier van communiceren.

Standvastig

Onze deelnemers hebben werk dat tijdelijk of flexibel van aard is. Met ons pensioenfonds brengen we vastigheid in hun toekomst. Daarom is het één van onze kernwaarden. Het houdt in dat wij een bestendige, consistente, solide, robuuste en betrouwbare partner zijn.

1.3 Organisatiestructuur

Algemeen bestuur

StiPP heeft een omgekeerd gemengd bestuursmodel: de uitvoerende bestuurders zijn onafhankelijk, de niet-uitvoerende bestuurders zijn vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties en pensioengerechtigden.

Het algemeen bestuur bestaat in totaal uit tien leden:

- drie uitvoerende bestuursleden (het uitvoerend bestuur);
- zeven niet-uitvoerende bestuursleden (het niet-uitvoerend bestuur), waarvan:
 - één onafhankelijk voorzitter;
 - drie leden namens werkgeversorganisaties;
 - twee leden namens werknemersorganisaties;
 - één lid namens pensioengerechtigden.

Het algemeen bestuur is eindverantwoordelijk voor alles wat er door of namens StiPP gebeurt. De samenstelling en het onderscheid in bevoegdheden van het uitvoerend en het niet-uitvoerend bestuur zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en in het bestuursreglement. De bestuurssamenstelling is opgenomen in hoofdstuk 18 van dit jaarverslag.

Verantwoordingsorgaan

Het algemeen bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de manier waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit zeven leden:

- vier leden namens werknemersorganisaties;
- één lid namens de pensioengerechtigden;
- twee leden namens werkgeversorganisaties.

De bevoegdheden, werkwijze en samenstelling van het verantwoordingsorgaan zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

Sleutelfunctiehouders

Het fonds heeft drie (verplichte) sleutelfuncties, namelijk de risicobeheerfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie. Deze sleutelfuncties dragen bij aan de beheerste en integere bedrijfsvoering van het fonds. De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn uitgewerkt in het reglement sleutelfuncties. Zie hoofdstuk 18 voor verdere details ten aanzien van de sleutelfunctiehouders.

Controle

Naast bovenstaande interne fondsfuncties zijn er andere functies. De onafhankelijke accountant en de certificerend actuaris controleren de jaarrekening van het pensioenfonds. De compliance officer volgt en bewaakt de naleving van de gedragscode en de integere bedrijfsvoering.

Extern toezicht

Volgens de Pensioenwet en de Wet financieel toezicht valt StiPP onder (extern) toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). DNB houdt prudentieel toezicht om de solvabiliteit en de financiële positie van het fonds te bewaken. De AFM houdt gedragstoezicht ten aanzien van een duidelijke en eerlijke informatievoorziening aan de deelnemers van het fonds.

2 Kerngegevens

2.1 Deelnemers en pensioenuitkeringen

Aantallen ¹	2024	2023	2022	2021	2020
Werkgevers	5.712	5.962	6.075	5.844	6.099
Vrijgestelde werkgevers	158	156	161	155	175
Deelnemers	545.483	506.746	432.328	299.949	321.532
Gewezen deelnemers	911.731	782.463	726.760	758.147	840.994
Ingegane ouderdomspensioenen	8.651	7.144	5.974	4.993	3.756
Ingegane partnerpensioenen	974	878	819	715	616
Ingegane wezenpensioenen	93	83	72	55	39
Niet-opgenomen ² pensioenen					
– Ouderdomspensioen	9.084	7.731	6.778	5.231	5.111
– Nabestaandenpensioen	1.134	1.061	1.351	1.135	935
Totaal aantal deelnemers en pensioengerechtigden	1.477.150	1.306.106	1.174.082	1.070.225	1.172.983
Afgekochte ouderdomspensioenen op pensioeningangsdatum	5.649	6.147	5.291	5.689	4.683
Afgekochte nabestaandenpensioenen	1.042	2.527	1.242	1.552	2.087
Afgekochte kleine pensioenkapitalen voor pensioeningangsdatum	5.187	835	1.114	2.007	16.994
Automatische inkomende waardeoverdracht kleine pensioenen voor pensioeningangsdatum ³	78.433	101.650	86.503	53.053	51.639
Automatische uitgaande waardeoverdracht kleine pensioenen voor pensioeningangsdatum	129.500	137.655	207.600	230.843	158.557
Vervallen heel kleine pensioenen ⁴	32.230	25.148	40.805	26.573	34.922

1. Aantallen zijn in eenheden, tenzij anders vermeld.

2. Dit betreft pensioenen waarvoor bij StiPP onvoldoende persoonlijke gegevens bekend zijn om tot uitkering over te gaan.

3. Vanaf 2019 is de Wet waardeoverdracht klein pensioen van kracht. Hierdoor is het mogelijk om kleine pensioenen (in 2024 < € 592,51 bruto-aanspraak per jaar) automatisch over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder van de gewezen deelnemer. StiPP maakt gebruik van deze wetgeving.

4. Vanaf 1 januari 2019 vervallen nieuwe heel kleine pensioenen (< € 2 pensioenanspraak per jaar).

2.2 Financiële gegevens

(Bedragen in € 1.000.000, tenzij anders aangegeven)

	2024	2023	2022	2021	2020
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	3.258	2.580	1.932	2.103	1.953
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds	238	184	147	162	145
Stichtingskapitaal en reserves;	450	338	253	263	235
waarvan:					
– Vereist eigen vermogen	117	81	57	68	72
– Algemene reserve	333	257	196	195	163

Beleggingen	2024	2023	2022	2021	2020
Belegd vermogen	3.758	2.944	2.226	2.444	2.267
Beleggingsrendement gehele fonds in %	9,2%	11,1%	-17,1%	7,0%	4,9%
Z-score ⁵ (getal)	0,13	0,15	-0,60	0,25	0,31
Performancetoets ⁶ (getal)	1,39	1,35	1,23	1,55	1,60
Totale beleggingskosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,26%	0,29%	0,27%	0,26%	0,36%
Totale beheerkosten ⁷ in % van gemiddeld belegd vermogen	0,21%	0,20%	0,21%	0,21%	0,24%
Totale transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,05%	0,09%	0,06%	0,05%	0,12%

Dekkingsgraad en premie	2024	2023	2022	2021	2020
Beleidsdekkingsgraad in %	112,4%	112,2%	112,3%	110,7%	110,7%
Actuele dekkingsgraad in %	112,9%	112,2%	112,2%	111,6%	111,2%
Feitelijke premie	699	582	385	281	297
Kostendeekkende premie	627	547	362	266	285

5. De z-score is de score die wordt gehanteerd om het rendement (de performance) van het pensioenfonds te vergelijken met de benchmark. Deze score wordt vervolgens gebruikt om de performancetoets te kunnen uitvoeren. Zie ook paragraaf 6.4.

6. Het vermelde getal van de performancetoets is inclusief de opslag van 1,28 conform artikel 5 VBB.

7. Directe en indirecte beheerkosten. Zie paragraaf 6.5 voor nadere toelichting.

Uitvoeringskosten	2024	2023	2022	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten	19	19	16	16	17
Uitvoeringskosten per deelnemer (actieven + pensioengerechtigden) in €	34,34	35,96	35,36	51,02	50,83
Uitvoeringskosten per deelnemer (alle) in €	13,14	14,42	13,47	14,88	14,39

Pensioenuitkeringen	2024	2023	2022	2021	2020
Pensioenuitkeringen	10	8	7	6	5
Uitkeringen afkoop klein pensioen	17	13	12	16	24

Waardeoverdrachten en vervallen pensioenen	2024	2023	2022	2021	2020
Automatische inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	69	122	182	132	85
Automatische uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	-139	-151	-271	-319	-238
Vervallen heel kleine pensioenen ⁸	0,1	0,3	0,7	0,5	0,5

8. De bedragen zijn afgerond: in 2024 was het € 79.000, in 2023 € 323.000.

3 Ontwikkelingen in 2024

3.1 Aangepaste pensioenregeling en de Wet toekomst pensioenen (Wtp)

De Wtp is sinds 1 juli 2023 van kracht. Pensioenfondsen, waaronder StiPP, hebben tot 2028 de tijd om over te stappen naar een regeling die voldoet aan de eisen van deze wet. StiPP voert al een premieregeling uit, maar ook deze regeling wordt aangepast. Werknemers in de uitzend- en detacheringsbranche krijgen tegelijkertijd een nieuwe verbeterde pensioenregeling.

Eind 2023 werden sociale partners het eens over de pensioenpremie en de premieverdeling tussen werkgevers en werknemers. De nieuwe regeling van StiPP is een flexibele premieregeling. In 2024 hebben sociale partners en StiPP deze verder uitgewerkt. Sociale partners stelden daarbij een transitieplan op. Hierin staat hoe de nieuwe pensioenregeling er in detail komt uit te zien en hoe de overgang zal gaan. Sociale partners hebben het transitieplan aan StiPP verstrekt.

StiPP heeft in 2024 beoordeeld of de nieuwe pensioenregeling uitvoerbaar is. Daarbij is gekeken naar de evenwichtigheid, uitvoerbaarheid en uitlegbaarheid van zowel de regeling als de overgang. Evenwichtig betekent dat geen enkele groep sterk bevoordeeld of benadeeld wordt. In meerdere sessies heeft het bestuur hierover gesproken. Eind 2024 heeft StiPP de opdracht tot uitvoering van de nieuwe pensioenregeling (onder voorwaarden) aanvaard. Ook is besloten om de bestaande pensioenen in de nieuwe regeling op te nemen per 1 januari 2026. Het implementatie- en communicatieplan zijn op 20 december 2024 ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk werkenden pensioen opbouwen, een wens van de Tweede Kamer, is per 1 januari 2024 de verplichte minimale toetredingsleeftijd verlaagd van 21 naar 18 jaar. Ook bij StiPP starten sindsdien deelnemers vanaf 18 jaar sindsdien met pensioen opbouwen. Hierdoor is het aantal – jonge – actieve deelnemers in 2024 aanzienlijk gestegen. Zie ook hoofdstuk 5 'Ontwikkelingen in de deelnemerspopulatie'.

3.2 Administratieplatform Visma Idella

Om de transitie naar de nieuwe pensioenregeling op tijd en goed te laten verlopen, was het oorspronkelijke plan om dit te doen via het nieuwe administratieplatform van Visma Idella⁹. Uit gesprekken met de uitvoeringsorganisatie PGGM en aanvullende onderzoeken bleek in 2024 dat deze overgang waarschijnlijk niet op tijd te realiseren is. Daarom heeft PGGM in overleg met StiPP besloten de transitie naar de nieuwe pensioenregeling op het huidige administratieplatform uit te voeren. Ook dit platform is een systeem van Visma Idella; het wordt in 2025 aangepast voor uitvoering van de nieuwe pensioenregeling.

3.3 Nieuwe levenscyclus-beleggingsstrategie

In het [jaarverslag 2023](#) van StiPP staan de belangrijkste uitkomsten van het risicopreferentie-onderzoek uit 2022 en van de benchmarkstudie onder premiepensioeninstellingen (PPI's) die, net als StiPP, premieregelingen uitvoeren.

Op basis van deze inzichten besloot het bestuur de risicohouding van het fonds aan te passen. In een aanvullende ALM-studie werd onderzocht of een meer offensieve beleggingsstrategie passend is voor de opbouwfase. Dit leidde tot een aanpassing van de levenscyclus-beleggingsstrategie. De eerste wijziging is een hogere weging van zakelijke waarden voor de jongere leeftijdsgroepen: 80% in plaats van 70%. De tweede wijziging is dat het afbouwen naar een lager risicoprofiel later begint: vijftien jaar in plaats van twintig jaar vóór de reglementaire pensioengerechtigde leeftijd.

De nieuwe levenscyclus-beleggingsstrategie voor de opbouwfase is per 1 februari 2025 ingevoerd in zowel de vermogensbeheer- als pensioenadministratieprocessen.

3.4 Strategische positionering

In 2024 organiseerde het bestuur meerdere sessies over de strategische positionering, merkidentiteit en huisstijl van het fonds. Gedurende het jaar is verder gewerkt aan een sterkere positionering en aan een meer visuele communicatie hierover naar de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers.

9. PGGM is een strategische uitbestedingspartij (voor o.a. de pensioenuitvoering) van StiPP en Visma Idella is een onderuitbestedingspartij (voor het administratieplatform).

Vanaf de tweede helft van 2024 zijn de eerste communicatie-uitingen aangepast, waaronder de vernieuwde uitstraling van de website op basis van de nieuwe huisstijl. In 2025 volgen verdere verbeteringen in de manier waarop StiPP informatie deelt. Dit sluit goed aan bij de aanpassingen die het fonds doet voor de nieuwe pensioenregeling. StiPP kiest hierbij voor een inclusievere, menselijke en empathische manier. Ook komt er meer aandacht voor de communicatie over (maatschappelijk verantwoord) beleggen.

3.5 Beleggingsstrategie niet-beursgenoteerd onroerend goed

StiPP heeft jarenlang geïnvesteerd in indirect niet-beursgenoteerd onroerend goed, voornamelijk in Nederlandse woningen via specifiek geselecteerde vastgoedfondsen. Om risico's te spreiden en in te spelen op de verwachte groei van belegd vermogen en premievolume, wil het bestuur de investeringen verbreden naar andere Europese landen en vastgoedsectoren. In 2024 is een eerste stap gezet naar een nieuwe beleggingsstrategie, met uitbreiding naar sectoren zoals logistiek en zorgvastgoed. Investeren in zorgvastgoed past bij de focus van StiPP op gezondheid en welzijn. Dit sluit aan bij het gekozen duurzame ontwikkelingsdoel (SDG 3) van de Verenigde Naties.

3.6 DORA

De Digital Operational Resilience Act (DORA¹⁰) is een belangrijke stap naar een veiliger en veerkrachtiger digitaal financieel landschap. In 2024 heeft StiPP verdere maatregelen genomen om te voldoen aan de DORA-regelgeving en het fonds voldoet nu aan de eisen. Eén van de vereisten is dat pensioenfondsen een informatieregister bijhouden van alle contractuele overeenkomsten met ICT-dienstverleners. DNB gebruikt dit register om vast te stellen in hoeverre Nederland afhankelijk is van een beperkte groep kritieke ICT-leveranciers. In april 2025 heeft StiPP dit informatieregister gerapporteerd aan DNB.

3.7 StiPP als werkgever

In 2023 heeft de Belastingdienst StiPP laten weten dat de drie uitvoerende bestuursleden hun werkzaamheden in een privaatrechtelijke dienstbetrekking uitvoeren. Dit betekent dat zij ten onrechte niet in de loonadministratie waren opgenomen. Na juridisch onderzoek heeft StiPP besloten de uitvoerende bestuursleden per 1 april 2024 een dienstbetrekking aan te bieden. Sindsdien zijn zij werknemers van StiPP. Het fonds heeft geen andere werknemers in dienst.

10. DORA is een Europese verordening met als doel dat financiële organisaties, waaronder pensioenfondsen, hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen.

3.8 Voorkeuren belanghebbenden

De Code Pensioenfondsen schrijft voor dat een pensioenfonds zich verdiept in de voorkeuren van de (gewezen) deelnemers en werkgevers. Daarnaast moet het bestuur de dialoog met belanghebbenden organiseren en stimuleren op een manier die past bij het pensioenfonds en de (diverse groepen) belanghebbenden. In 2024 sprak het bestuur over de verschillende opties om de voorkeuren van (gewezen) deelnemers en werkgevers op te halen. Deze opties worden in 2025 verder uitgewerkt. In het laatste kwartaal van 2024 namen (gewezen) deelnemers en gepensioneerden deel aan een onderzoek over de nieuwe pensioenregeling. StiPP neemt de aandachtspunten mee in de communicatie richting de belanghebbenden. In 2024 organiseerde StiPP een eerste webinar voor nieuw aangesloten werkgevers en deed het fonds een gebruikersonderzoek naar de website van StiPP. In het tweede halfjaar van 2025 zal StiPP het driejaarlijkse risicopreferentie-onderzoek onder haar deelnemers uitvoeren.

4 Financiële positie 2024

4.1 Financieel resultaat

StiPP behaalde in 2024 een positief resultaat van € 111,9 miljoen (2023: € 85,6 miljoen), dat voornamelijk gerealiseerd is door het resultaat op premies. In onderstaande actuariële analyse staat een nadere toelichting op het behaalde resultaat.

Resultaat in € 1.000	2024	2023
Beleggingen en wijziging rentetermijnstructuur	-614	19.494
Premies	100.121	54.206
Kosten	3.386	2.477
Uitkeringen en afkopen	-60	-284
Resultaat op overlijden	7.813	7.643
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-196	791
Wijziging actuariële grondslagen	516	-
Pensionering	1.368	1.159
Andere oorzaken	-407	108
Totaal resultaat	111.927	85.593

Beleggingen en wijzigingen rentetermijnstructuur

Op de beleggingen is in 2024 een negatief resultaat ontstaan van € -0,6 miljoen (2023: € 19,5 miljoen). Dit resultaat bestond onder andere uit de vergelijking tussen het behaalde beleggingsrendement en de interesttoevoeging aan de technische voorziening. Voor de goede orde, het betreft hier het beleggingsresultaat dat voor risico fonds is; de resultaten van de beleggingen die voor risico van de deelnemers zijn, waren positief, waardoor de pensioenkapitalen van de deelnemers in waarde stegen.

Premies

Het resultaat op premies bedroeg € 100,1 miljoen in 2024 (2023: € 54,2 miljoen). Dit resultaat ontstaat als de ontvangen premie hoger is dan de som van de benodigde premie voor pensioenopbouw, de premies voor risicoverzekeringen en de opslag om de uitvoeringskosten te dekken. Ten opzichte van 2023 is het resultaat op premies bijna verdubbeld. Dit komt onder meer door de stijging van het aantal deelnemers in de Plusregeling en de verlaging van de kostenopslag in de premie per 1 januari 2024 (van 3,6% naar 3,2%) en de handhaving van de opslag voor de algemene risico's op 2,8%. Met name de groei van de Plusregeling en de relatieve daling van de gemiddelde leeftijd van de deelnemers, draagt bij aan het premieoverschot.

Kosten

Het resultaat op kosten was € 3,4 miljoen in 2024 (2023: € 2,5 miljoen). Dit resultaat is het verschil tussen de in de premie opgenomen opslag voor directe kosten (€ 22,4 miljoen) plus de vrijval voor kosten uit de technische voorziening (€ 0,4 miljoen) en de werkelijke uitvoeringskosten (€ 19,4 miljoen).

Overlijden

Het resultaat op overlijden bedroeg € 7,8 miljoen in 2024 (2023: € 7,6 miljoen). Dit resultaat bestaat uit het resultaat op langlevens en het resultaat op kortleven. Het resultaat op langlevens was € 274 duizend (2023: € 95 duizend). Dit betekent dat er meer deelnemers zijn overleden dan op basis van de actuariële grondslagen van het fonds werd verwacht. Het resultaat op kortleven bedroeg 7,5 miljoen (2023: € 7,5 miljoen), gelijk aan dat van 2023. Dit kwam vooral door de vrijgevallen pensioenen door de afwezigheid van een partner (resultaat € 4,5 miljoen). Ook zijn er minder nabestaandenpensioenen ingegaan dan op basis van de grondslagen werd verwacht (resultaat € 3,0 miljoen).

Arbeidsongeschiktheid

In 2024 is een negatief resultaat van € 0,2 miljoen ontstaan op arbeidsongeschiktheid (2023: € 0,8 miljoen positief). Dit kwam doordat het benodigde bedrag voor nieuwe toekenningen (inclusief terugwerkende kracht) hoger was dan het beschikbare bedrag, wat resulteerde in een negatief saldo van € 0,7 miljoen. Daartegenover stond een positief resultaat van € 0,5 miljoen op revalidaties, overlijdens en pensioneringen.

Uitkeringen, afkopen en pensioneringen

De pensioenuitkeringen en afkopen zijn de aan deelnemers betaalde uitkeringen.

De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben. Het totaal aan afgekocht kapitaal is gestegen van € 10,8 miljoen in 2023 naar € 15,6 miljoen in 2024.

Het resultaat op pensioneringen is gestegen van € 1,2 miljoen in 2023 naar € 1,4 miljoen in 2024. Bij het inkopen van pensioen is in 2024 een bufferopslag toegepast van 5,5% tegen 5,6% in 2023. Daarnaast wordt bij de inkoopfactoren rekening gehouden met de zuivere swapcurve (dus zonder UFR) per maandeinde, één maand vóór de betreffende pensioneringsmaand. De technische voorziening risico fonds is gestegen door de hogere rentetermijnstructuur (inclusief UFR) per 31 december 2023. In 2024 is de rente van februari tot en met juli gestegen ten opzichte van 31 december 2023. Vanaf september 2024 is de rente gedaald ten opzichte van 31 december 2023.

Actuariële grondslagen en andere oorzaken

Gelet op wijzigingen in de overlevingskansen van deelnemers zijn in 2024 de actuariële grondslagen aangepast. Deze wijziging heeft een positief resultaat van € 516 duizend opgeleverd. Het gaat om de omrekening van Prognosetafel AG2022 met StiPP-ervaringssterfte 2020 naar Prognosetafel AG2024 met StiPP-ervaringssterfte 2024.

Ten aanzien van andere oorzaken is het belangrijkste resultaat behaald door het vervallen van heel kleine pensioenen van € 79 duizend. Er zijn verder geen noemenswaardige mutaties, correcties of overige baten en lasten.

4.2 Dekkingsgraad

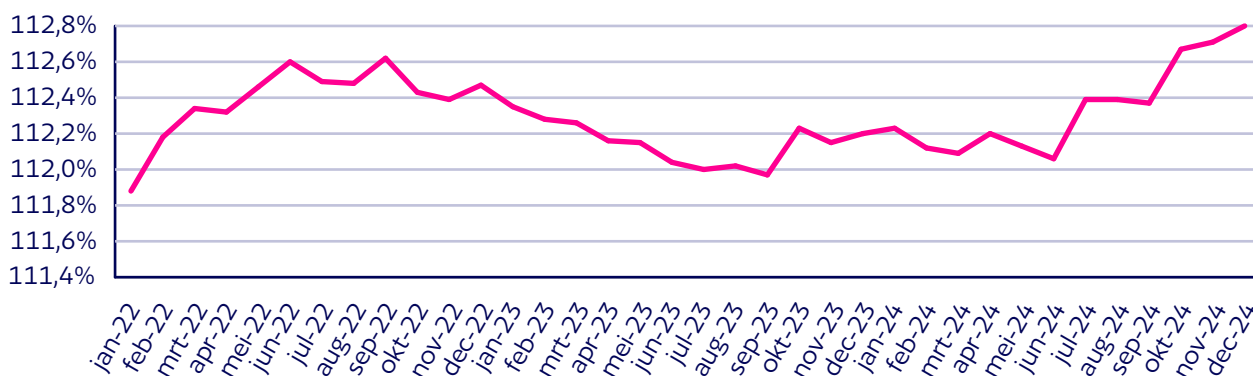
De dekkingsgraden van een pensioenfonds geven de financiële positie van het fonds weer. Omdat StiPP in de opbouwfase beschikbare-premieregelingen uitvoert, zijn er tot het moment van pensionering weinig financiële risico's voor het pensioenfonds. Het grootste risico ontstaat in de uitkeringsfase. In deze fase moet StiPP in staat zijn de pensioengerechtigden levenslang stabiele uitkeringen te betalen.

Voor StiPP zijn daarom twee dekkingsgraden van belang:

1. De dekkingsgraad die betrekking heeft op de technische voorzieningen die voor risico van het fonds zijn. Dit geeft aan in hoeverre StiPP de verplichtingen kan nakomen voor de financiële risico's die StiPP zelf draagt, zoals die ten aanzien van pensioenuitkeringen en risicoverzekeringen. Per 31 december 2024 is deze dekkingsgraad 246,7% (2023: 245,5%).
2. De dekkingsgraad van het pensioenfonds als geheel. Dit is de som van de technische voorzieningen voor risico van het fonds en de deelnemers, afgezet tegen het totale vermogen van het fonds. Per 31 december 2024 bedraagt deze dekkingsgraad 112,9% (2023: 112,2%). Dit is de actuele dekkingsgraad. Het twaalfmaandelijks gemiddelde hiervan is de zogenoemde beleidsdekkingsgraad; die 112,4% bedraagt ultimo 2024 (2023: 112,2%).

De beleidsdekkingsgraad ligt ruim boven het vereiste niveau van 103,3% (2023: 102,9%). De financiële positie van het fonds is dus goed: er is een vermogensoverschot. De positie is ook zeer stabiel: de dekkingsgraad heeft de laatste twee jaar feitelijk niet veel bewogen. Dit is te zien in onderstaande grafiek (waarin de schaal is aangepast om de beweging zichtbaar te maken).

StiPP: Actuele maanddekkingsgraad 2022–2024

Er is nog een derde dekkingsgraad, de reële dekkingsgraad. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de vereiste beleidsdekkingsgraad die nodig is voor toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsinflatie. De verwachte prijsinflatie wordt elk kwartaal door DNB gepubliceerd. De contante waarde van de toekomstige toeslagverlening wordt vastgesteld op basis van de wettelijk voorgeschreven rentevoet van 5,2%.

Een reële dekkingsgraad van 100% houdt in dat een pensioenfonds, op basis van de aanwezige beleidsdekkingsgraad, de prijsinflatie naar verwachting volledig kan waarmaken, gegeven de voorgeschreven aannames. De reële dekkingsgraad van StiPP bedraagt 110,3% ultimo 2024 (2023: 110,1%). Omdat StiPP nominale pensioenuitkeringen verstrekt en hierop geen toeslagen verleent, is de reële dekkingsgraad voor StiPP maar van beperkt belang.

4.3 Kostendekkende en feitelijke premie

De kostendekkende premie over het boekjaar 2024 bedroeg € 627 miljoen, terwijl de feitelijke premie € 699 miljoen was. Hierdoor is er een premieoverschot ontstaan van € 72 miljoen.

Bedragen in € 1.000.000	2024	2023
Kosten pensioenopbouw	587	516
Pensioenuitvoeringskosten	19	18
Solvabiliteitstoeslag	1	1
Risicopremies ¹¹	20	12
Kostendekkende premie	627	547
Feitelijke (verschuldigde) premie	699	582

In vergelijking met 2023 valt op dat de kosten voor pensioenopbouw en de risicopremies in 2024 (aanzienlijk) zijn gestegen. De stijging van de risicopremies komt onder andere doordat de risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is verhoogd van 0,20% naar 0,25% en ook dat het aantal deelnemers aan de Plusregeling aanzienlijk is toegenomen. Deze toename heeft ook gezorgd voor een stijging van de premies.

11. De risicopremies zijn de premies voor het nabestaandenpensioen, voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en voor algemene risico's.

4.4 Beleggingsresultaten van de levenscyclus

De levenscyclus

StiPP voert beschikbare-premieregelingen uit. Dit betekent dat deelnemers voor eigen risico een persoonlijk pensioenkapitaal, ofwel een pensioenvermogen, opbouwen. Op de pensioendatum wordt met dit kapitaal vervolgens een levenslange pensioenuitkering aangekocht.

Bij StiPP hangt de hoogte van dit eigen risico van deelnemers (het beleggingsrisico) af van de leeftijd van de deelnemer in kwestie. Dit is vormgegeven in een levenscyclus van acht leeftijdsgroepen. De levenscyclus vormt de basis voor de beleggingsstrategie van StiPP. Het beleggingsrisico en het pensioenrisico worden geleidelijk beperkt naarmate de pensioendatum dichterbij komt. Jonge deelnemers hebben een relatief langere beleggingshorizon, omdat hun pensioendatum nog ver in de toekomst ligt. StiPP kan voor hen risicovoller beleggen, zodat zij kunnen profiteren van de verwachte hogere rendementen die dit met zich meebrengt. Naarmate de deelnemers ouder zijn, belegt StiPP minder risicovol, voornamelijk door meer in (veilige) staatsobligaties te beleggen.

In de tabel komt de levenscyclus terug: het zijn de strategische beleggingsmixen van de acht leeftijdsgroepen bij StiPP. Bij 'vastrentende waarden middellang' gaat het om obligaties met een looptijd tot tien jaar, bij 'vastrentende waarden lang' om obligaties met een langere looptijd.

Strategische beleggingsmix 2024	<47	47-51	52-56	57-58	59-60	61-62	63-64	65-66
Zakelijke waarden	70%	64%	58%	47%	37%	27%	17%	7%
Vastrentende waarden middellang	30%	29%	25%	24%	23%	21%	20%	19%
Vastrentende waarden lang	0%	7%	17%	29%	40%	52%	63%	74%

Bij StiPP hangt de hoogte van het eigen risico (het beleggingsrisico) af van de leeftijd van de deelnemers. Dit is vormgegeven in een levenscyclus van acht leeftijdsgroepen. De levenscyclus vormt de basis voor de beleggingsstrategie van StiPP. Het beleggingsrisico en het pensioenrisico worden geleidelijk beperkt naarmate de pensioendatum dichterbij komt. Jonge deelnemers hebben een relatief langere beleggingshorizon, omdat hun pensioendatum nog ver in de toekomst ligt. StiPP kan voor hen risicovoller beleggen, zodat zij kunnen profiteren van de verwachte hogere rendementen. Naarmate de deelnemers ouder zijn, belegt StiPP minder risicovol, vooral door meer in staatsobligaties te beleggen.

In de tabel komt de levenscyclus terug: het zijn de strategische beleggingsmixen van de acht leeftijdsgroepen bij StiPP.

Beleggingsresultaten 2024

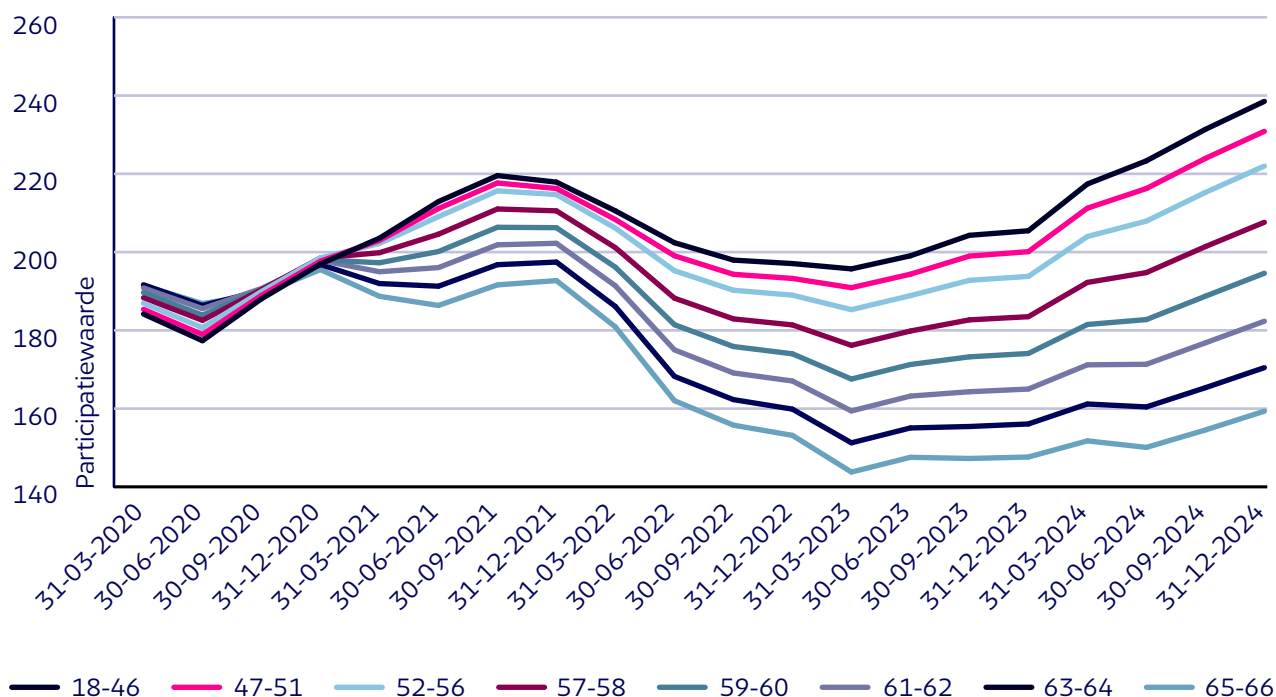
Na een goed beleggingsjaar 2023, kan op 2024 ook als een goed jaar worden teruggekeken waarin zowel aandelen als obligaties positieve beleggingsresultaten hebben behaald. Bovendien daalde wereldwijd de kortetermijnrente en bleef de inflatie nagenoeg gelijk.

De rendementen per leeftijdsgroep en de bijdragen van de verschillende strategische beleggingsportefeuilles van StiPP waren in 2024 als volgt:

Strategische beleggingsportefeuilles	Leeftijdsgroepen (leeftijden in jaren)							
	<47	47-51	52-56	57-58	59-60	61-62	63-64	65-66
Strategische beleggingsportefeuilles								
Zakelijke waarden (15,7%)	11,0%	10,1%	9,1%	7,4%	5,8%	4,2%	2,6%	1,1%
Vastrentende waarden middellang	1,1%	1,1%	1,0%	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%	0,7%
Vastrentende waarden lang	0,0%	-0,1%	-0,3%	-0,4%	-0,6%	-0,7%	-0,9%	-1,1%
Totaal	12,1%	11,1%	9,8%	7,9%	6,1%	4,3%	2,5%	0,7%

Voor alle leeftijden en risicoprofielen waren er in het afgelopen jaar positieve rendementen. Dat is positief nieuws voor zowel de jongere als oudere deelnemers. Zie hoofdstuk 6 voor een nadere toelichting op de beleggingsmarkten, de economie en de performance van de strategische beleggingsportefeuilles. Onderstaande grafiek geeft de vijfjaarswaardeontwikkelingen van de acht leeftijdsgroepen weer.

Vijfjaarswaardeontwikkeling

Vanaf eind 2020 lopen de waardeontwikkelingen van de oudere en jongere leeftijdsgroepen verder uit elkaar. Dit is een gevolg van hoge beleggingsrendementen, positief en negatief, voor zowel de zakelijke waarden als voor de vastrentende waarden. In 2022 daalden de waarden van de oudere leeftijdsgroepen fors door de stijgende rente. 2023 laat een tegengesteld beeld zien. Zowel de zakelijke waarden als de vastrentende waarden rendeerden positief.

Vanaf het tweede kwartaal van 2024 renderen de zakelijke waarden en vastrentende waarden positief. Maar zakelijke waarden in grotere mate, de reden waarom de waardeontwikkeling van de jongste leeftijdsgroepen groter was dan die van de oudere.

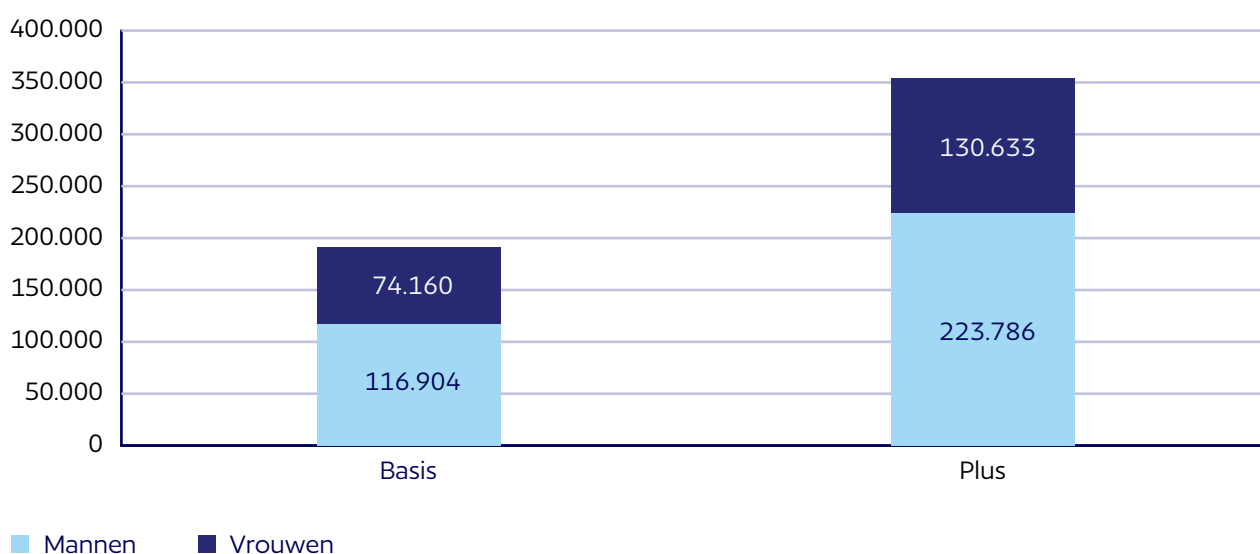
De waardeontwikkeling van de leeftijdsgroepen in 2024 is zichtbaar in onderstaande tabel. Omdat StiPP de behaalde beleggingsrendementen administratief met een maand vertraging toekent, betreft dit feitelijk de ontwikkeling van december 2023 tot en met november 2024. De rendementen van december 2024 zijn in januari 2025 aan de deelnemers van StiPP toegekomen (en toen dus verwerkt in de participatiewaarden van de leeftijdsgroepen).

Ontwikkeling participatiewaarden	Participatiewaarde ultimo 2024	Participatiewaarde ultimo 2023	Vershil in %
18-46 jaar	238,52	205,45	16,1%
47-51 jaar	230,87	200,11	15,4%
52-56 jaar	221,98	193,79	14,5%
57-58 jaar	207,62	183,49	13,2%
59-60 jaar	194,60	174,09	11,8%
61-62 jaar	182,33	165,00	10,5%
63-64 jaar	170,47	156,08	9,2%
65-66 jaar	159,34	147,63	7,9%

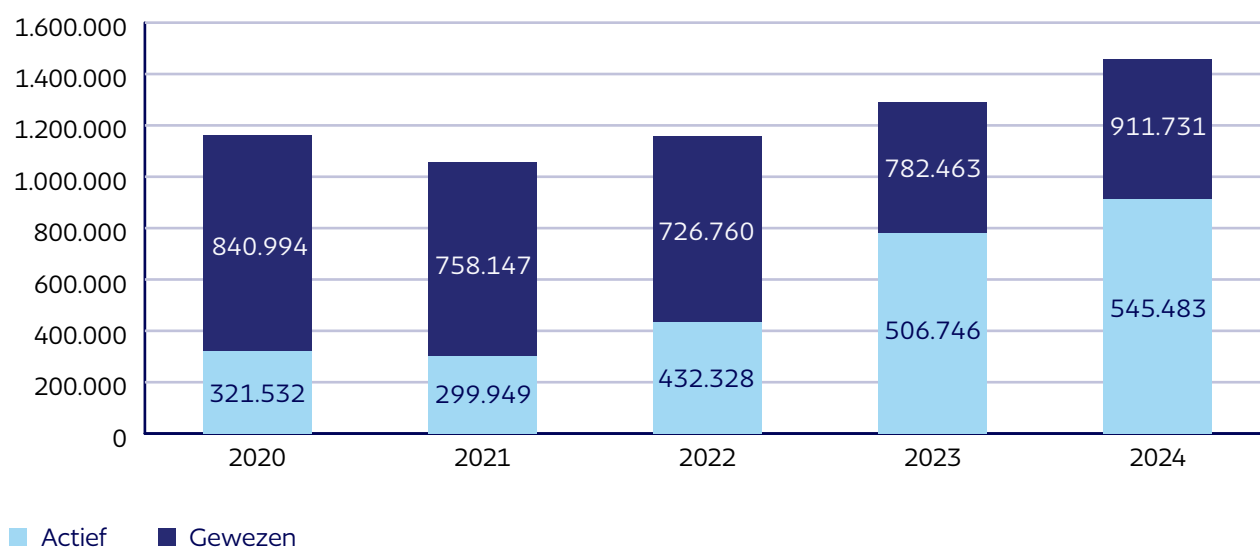
5 Ontwikkelingen in de deelnemerspopulatie

Per 1 januari 2024 is de toetredingsleeftijd verlaagd van 21 naar 18 jaar. Mede hierdoor groeide dit jaar het totaal aantal deelnemers met meer dan 170 duizend. Met name in de Plusregeling nam het aantal gewezen deelnemers bij StiPP sterk toe. Ook het effect van het vervallen van de wachttijd per 1 juli 2023 is terug te zien in de ontwikkeling van de Plusregeling; na 52 gewerkte weken maakten veel deelnemers in 2024 de overgang van de Basis- naar de Plusregeling.

Aantallen actieve deelnemers per regeling (ultimo 2024)

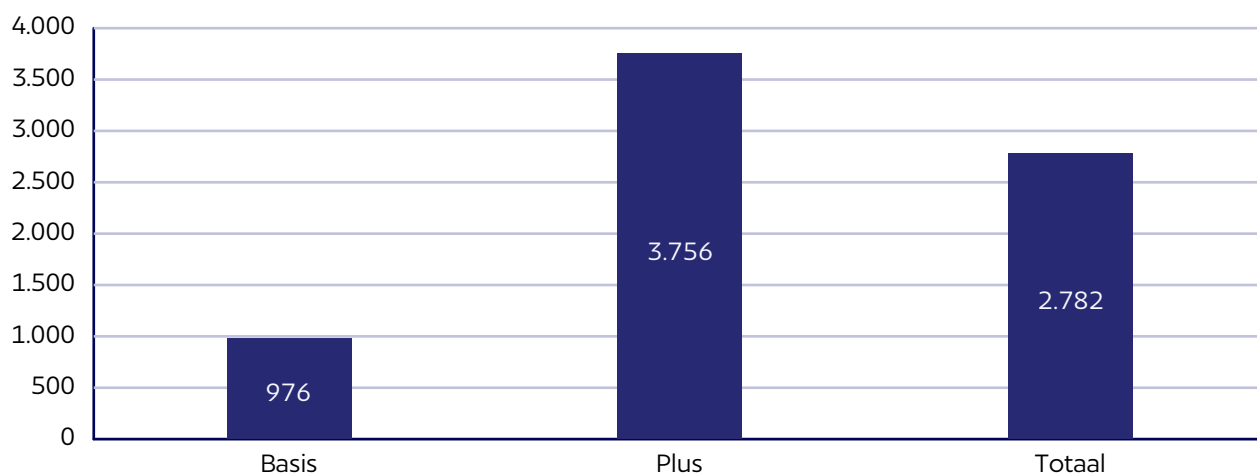

Aantallen actieve en gewezen deelnemers 2020 - 2024

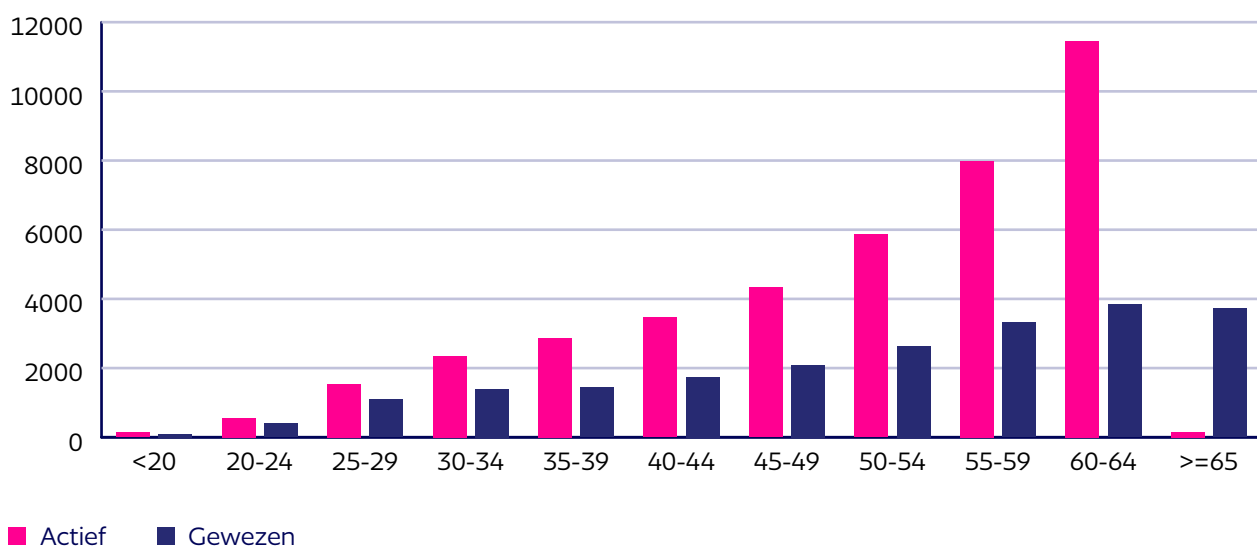

Ondanks de grote aantallen uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen, het laten vervallen van heel kleine pensioenen en de afkoop van kleine pensioenen, alsmede de positieve beleggingsrendementen, blijven de opgebouwde pensioenkapitalen per deelnemer gemiddeld klein van omvang. Iets wat bij StiPP naar verwachting pas zal veranderen enkele jaren na invoering van de nieuwe pensioenregeling in 2026.

Gemiddeld kapitaal actieven

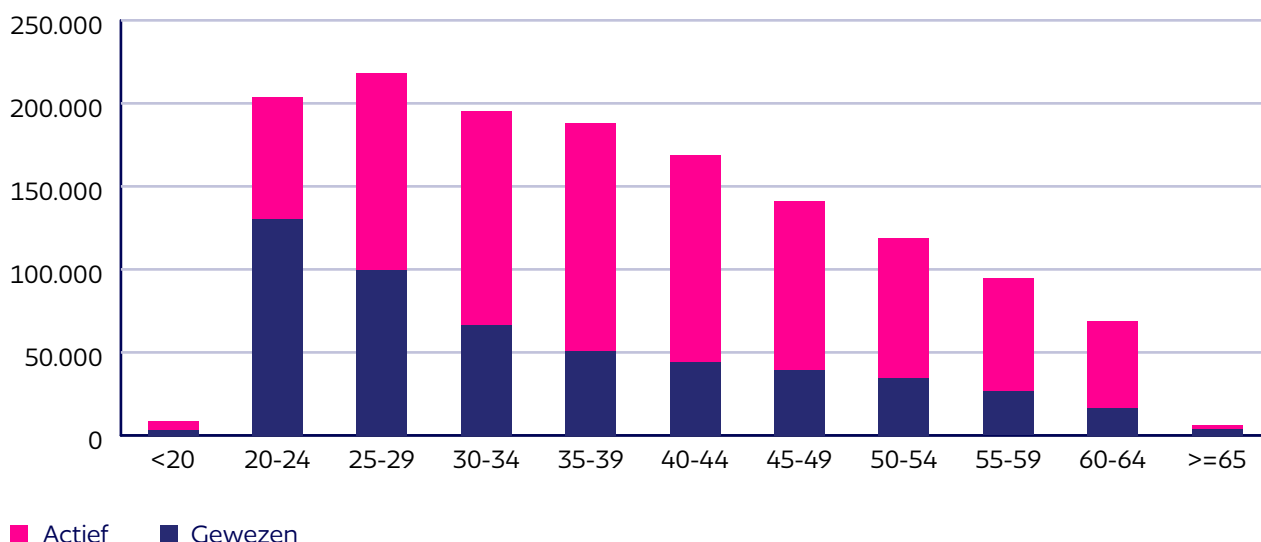
Gemiddelde kapitalen actieve en gewezen deelnemers verdeeld naar leeftijd (ultimo 2024)

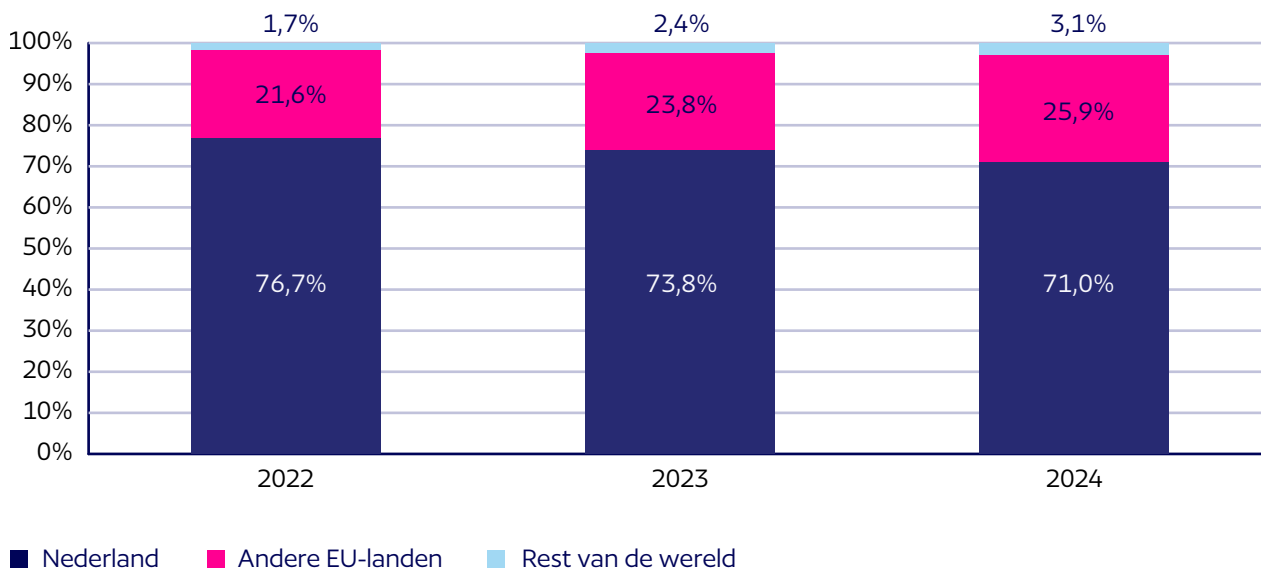
De gemiddelde leeftijd van alle actieve deelnemers is 34 jaar (2023: 36 jaar). Bijna 80% van hen is jonger dan 45 jaar. De verlaging van de toetredingsleeftijd heeft bijgedragen aan deze daling. De gemiddelde leeftijd van alle gewezen deelnemers is 40 jaar (2023: 41 jaar), wat aansluit bij eerdere jaren, gezien de aangepaste toetredingsleeftijd.

Op basis van de in 2024 in rekening gebrachte premies verblijft 71% van de deelnemers van StiPP in Nederland (2023: 74%). Bijna 26% verblijft in andere EU-landen (2023: 24%) en 3% in de rest van de wereld (2023: 2%). Als er naar woonplaats wordt gekeken (en dus niet naar de herkomst van de premies), woont 56% in Nederland (2023: 58%) en bijna 37% in andere EU-landen (2023: 36%).

Aantallen actieve en gewezen deelnemers verdeeld naar leeftijd (ultimo 2024)

Geografische spreiding in rekening gebrachte premies

6 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

6.1 Strategische beleggingsportefeuilles

Alle beleggingen van deelnemers en pensioengerechtigden zijn collectief ondergebracht in de vier strategische beleggingsportefeuilles van StiPP. Deze beleggingen vormen de basis van de levenscyclus die het fonds voor de deelnemers gebruikt. Op deze manier benut StiPP de voordelen van schaalgrootte en worden transactie- en vermogensbeheerkosten zoveel mogelijk beperkt.

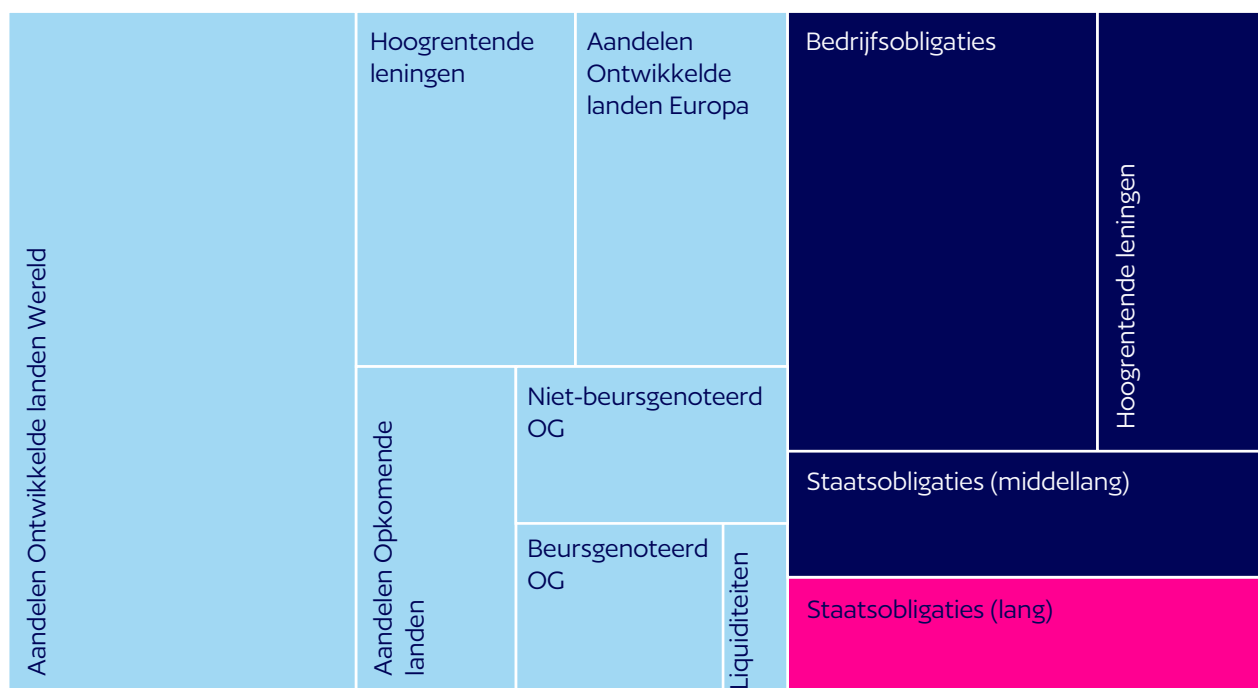
De beleggingen binnen de vier strategische portefeuilles zijn gespreid over verschillende categorieën, zoals aandelen, obligaties, onroerend goed en hypotheekleningen. Daarnaast is er spreiding over verschillende regio's, zoals ontwikkelde landen (Europa, Noord-Amerika) en opkomende landen.

Onderstaande tabel toont per strategische portefeuille de beleggingswaarde per einde 2024 en de behaalde rendementen in dat jaar.

Beleggingsportefeuilles	Percentage van totaal	Vermogen (in € miljoen)	Rendement (%)	Benchmark (%)
Zakelijke waarden	52%	1.943	15,7%	15,4%
Vastrentende waarden middellang	26%	994	3,9%	4,1%
Vastrentende waarden lang	16%	609	-1,5%	-1,5%
Portefeuilles opbouwfase	94%	3.546	9,2%	9,1%
Uitkeringenportefeuille	6%	212	-0,6%	4,4%
Totaal strategische portefeuilles	100%	3.758		

In onderstaand overzicht staat per strategische beleggingsportefeuille – met uitzondering van de uitkeringenportefeuille – de beleggingswaarde per categorie. Op de website van het fonds is de verdeling van de beleggingsportefeuille ook visueel weergegeven. Uit het overzicht blijkt dat aandelen het grootste deel van de zakelijke-waardenportefeuille innemen. Daarnaast is te zien dat in de vastrentende-waardenportefeuille middellang meer dan de helft is belegd in bedrijfsobligaties. De vastrentende-waardenportefeuille lang bestaat volledig uit langlopende staatsobligaties van eurolanden met een hoge kredietwaardigheid.

Beleggingswaarde per portefeuille per categorie

■ Portefeuille vastrentend lang ■ Zakelijke-waardenportefeuille ■ Portefeuille vastrentend middellang

Marktentwikkelingen

Ondanks aanhoudende economische en geopolitieke uitdagingen stond het beleggingsjaar 2024 in het teken van economische groei en van renteverlagingen door centrale banken. Na een periode van scherpe prijsstijgingen stabiliseerde de inflatie, al ligt deze nog steeds op een hoog niveau. Halverwege 2024 zorgde een onverwachte renteverhoging van de Bank of Japan voor onrust en voor dalingen op de financiële markten. In december 2024 daalden de aandelenkoersen licht. De belangrijkste reden hiervan was dat de Amerikaanse Centrale bank aankondigde de rente in 2025 in mindere mate te verlagen dan verwacht. Dit gebeurt als de inflatie niet verder daalt.

Performance

Op totaalniveau presteerde de beleggingsportefeuille van StiPP beter dan de benchmark. De zakelijke-waardenportefeuille was beperkt beter dan de benchmark. De belangrijkste verklaring hiervoor was de belegging in aandelen ontwikkelde landen. StiPP heeft gekozen voor beleggingen die rekening houden met het MVB-beleid van StiPP. De gehanteerde benchmark representeert alle beleggingsmogelijkheden in deze categorie en die realiseerde in 2024 een lager rendement.

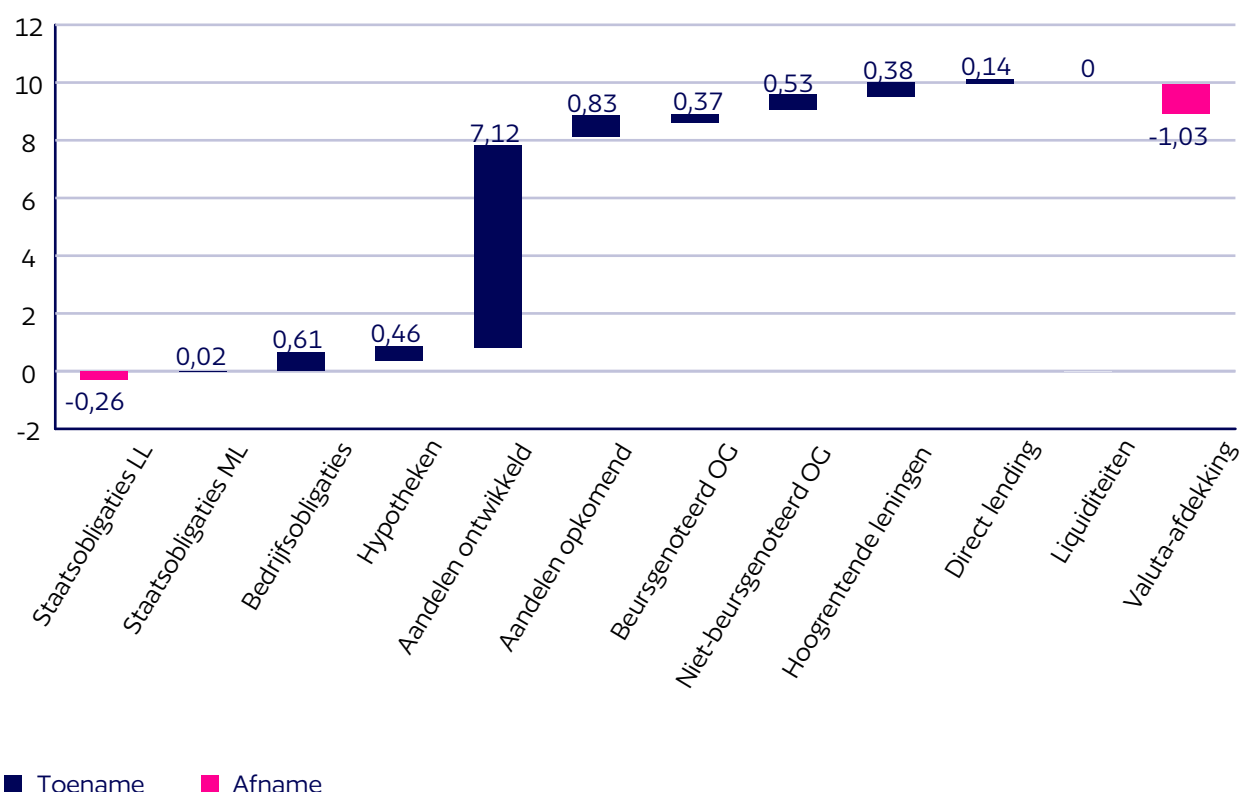
De vastrentende-waardenportefeuilles presteerden gelijk aan of minder dan de benchmark.

Het rendement van de uitkeringenportefeuille was lager dan dat van de gehanteerde benchmark.

De grafiek op de volgende pagina geeft de bijdrage aan het rendement per beleggingscategorie weer.

Duidelijk zichtbaar is dat de beleggingen in aandelen veruit het meest hebben bijgedragen aan het rendement in 2024.

Contributie aan het rendement per beleggingscategorie gerealiseerd YTD december 2024 (in %-pt.)

Beleggingsbeleid

In 2024 is het beleggingsbeleid niet aangepast. In 2023 is een ALM-studie uitgevoerd om een meer offensieve levenscyclus te onderzoeken. Op basis van deze studie heeft StiPP besloten het aandeel zakelijke waarden voor de jongste leeftijdsgroep te verhogen van 70% naar 80% en de afbouwperiode van zakelijke waarden te verkorten van twintig naar vijftien jaar vóór de pensioendatum. Dit leidt naar verwachting tot een hogere pensioenopbouw passend bij de vastgestelde risicohouding van de deelnemers. De nieuwe levenscyclus is per 1 februari 2025 ingevoerd.

6.2 Uitkeringenportefeuille en reserveportefeuille

De uitkeringenportefeuille

Als deelnemers met pensioen gaan, kunnen ze bij StiPP een nominale pensioenuitkering kopen. De beleggingen voor deze pensioenuitkeringen zitten in een aparte portefeuille; de uitkeringenportefeuille. Dit is de vierde strategische portefeuille van het fonds. Deze portefeuille belegt met name in goed verhandelbare en betrouwbare Europese staatsobligaties. De looptijden van deze obligaties zijn afgestemd op de verwachte duur van de pensioenuitkeringen. Hierdoor is het renterisico zo goed als nul en kan StiPP de nominale pensioenverplichting nakomen. De uitkeringenportefeuille belegt voor risico van het pensioenfonds. Eind 2024 bedroeg het belegd vermogen van de uitkeringenportefeuille € 212 miljoen (eind 2023: € 174 miljoen).

De uitkeringenportefeuille presteerde in 2024 ver onder de benchmark. Dit kwam doordat staatsobligaties in deze portefeuille, met name obligaties van eurolanden met een hoge kredietwaardigheid, slechter presteerden dan de benchmark (de euro-swapcurve) door de onrust rond de economische ontwikkelingen en financiële huishoudingen van Frankrijk en Duitsland. Eind 2024 bedroeg de dekkinggraad van de uitkeringenportefeuille 107,5%. De betaling van de pensioenuitkeringen is daarom nooit in gevaar geweest. StiPP onderzoekt hoe het swapspreadrisico in de toekomst beter kan worden beheerst.

De reserveportefeuille

In de reserveportefeuille belegt StiPP het eigen vermogen van het fonds en de voorzieningen voor de risicoverzekeringen. De reserveportefeuille is geen aparte strategische beleggingsportefeuille, maar belegt in vaste verhoudingen in drie van de vier strategische beleggingsportefeuilles van StiPP. Dit zijn de zakelijke-waardenportefeuille, de vastrentende-waardenportefeuille middellang en de vastrentende-waardenportefeuille lang. Elk jaar worden de verhoudingen getoetst aan de hand van een balansanalyse.

Voor 2024 heeft deze analyse geleid tot een herverdeling ten opzichte van 2023. De weging van zakelijke waarden is verhoogd van 25% naar 30%, de weging van vastrentende-waardenportefeuille middellang is verlaagd van 40% naar 35% en de weging van vastrentende-waardenportefeuille lang is gelijk gebleven op 35%. Deze aanpassingen zijn gedaan om de looptijd van de beleggingen beter te laten aansluiten op de verplichtingen voor risicoverzekeringen (duratiematching).

Omdat het om het eigen vermogen gaat, belegt StiPP de reserveportefeuille voor eigen risico. In 2024 behaalde deze portefeuille een rendement van 5,6% (benchmark: 5,5%). Dit is als positief beleggingsrendement opgenomen in de staat van baten en lasten van StiPP.

6.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) en Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

In 2024 heeft StiPP verdere stappen gezet in het verduurzamen van de beleggingsportefeuille. Dit deed het fonds door de beleggingen in aandelen te beperken tot fondsen met hogere MVB-ambities. Ook heeft StiPP het beleid voor controversiële landen verder ontwikkeld. Op basis van objectieve criteria van gerenommeerde organisaties bepaalt het fonds of landen controversieel zijn. StiPP wil niet beleggen in instrumenten die worden uitgegeven of gecontroleerd door overheden van dit soort controversiële landen. Dit beleid is in 2024 volledig ingevoerd in de portefeuille. Daarnaast heeft StiPP in 2023 besloten het ESG 'best-in-class'-beleid toe te passen binnen de categorie bedrijfsobligaties. Dit is eind 2024 geïmplementeerd. Ook is StiPP begonnen met het verder in kaart brengen van duurzaamheidsrisico's. Beleid op het gebied van biodiversiteit is in ontwikkeling. De komende jaren wil het fonds dit beleid en de aanpak van duurzaamheidsrisico's verder uitwerken.

In het kader van de Europese wetgeving SFDR¹² heeft StiPP in 2024 aanvullende publicaties over het rapportagejaar 2023 beschikbaar gesteld. Deze zijn te vinden op de website en als bijlage bij het jaarverslag 2023. Daarnaast publiceert StiPP informatie over de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

Het MVB-beleid van StiPP richt zich op de volgende thema's:

- Klimaat en duurzame energie
- Uitsluitingen
- Integratie van ESG 'best-in-class'-criteria
- Stemgedrag
- Dialoog
- Positieve impact
- Landenbeleid

Thema Klimaat en duurzame energie

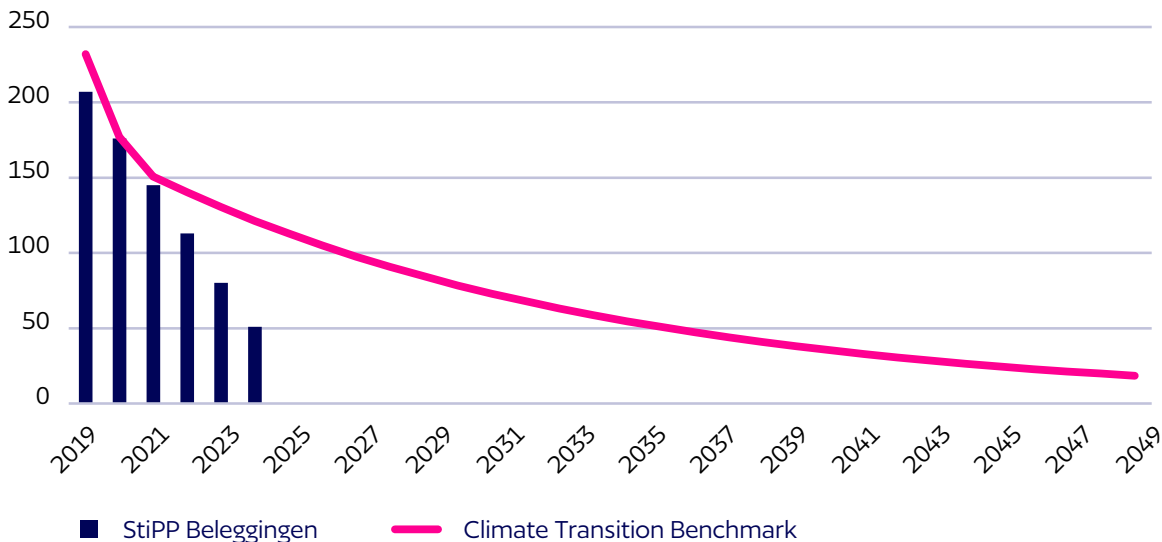
Onderstaande grafiek laat zien hoeveel CO₂ wordt uitgestoten door een deel van de beleggingen van StiPP in 2024, vergeleken met de Climate Transition Benchmark die het fonds gebruikt.

Deze benchmark streeft naar een CO₂-net zero-uitstoot in 2050, in lijn met het klimaatakkoord van Parijs. De bedrijven waarin StiPP belegt, blijven ruim onder de benchmark. Daarmee loopt StiPP voor op het transitiepad naar 2050. In 2024 is de CO₂-voetafdruk van deze beleggingen verder afgenomen.

In deze analyse zijn de categorieën aandelen, beursgenoteerd onroerend goed en bedrijfsobligaties meegenomen. Voor de overige beleggingen zijn geen gegevens beschikbaar. De CO₂-voetafdruk is berekend op basis van de scope 1- en 2-uitstoot. Scope 1 omvat alle directe uitstoot van een bedrijf. Scope 2 omvat de indirecte uitstoot van ingekochte energie van een bedrijf.

12. De SFDR is een Europese regelgeving met als doel transparantere informatievoorziening over duurzaam beleggen binnen de financiële sector.

Weighted Average Carbon Intensity (CO₂ per miljoen omzet)

Uitsluitingen

Bij het beleggen sluit StiPP bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij tabaksproductie, kolenmijnbouw of de productie van controversiële wapens. Ook worden bedrijven en landen die de UN Global Compact-richtlijnen schenden uitgesloten. StiPP belegt met name via beleggingsfondsen die nauw aansluiten bij de doelstellingen van het fonds. De lijst van uitgesloten bedrijven en landen wordt minimaal elk kwartaal gemonitord en jaarlijks volledig herzien. Als het nodig is, bijvoorbeeld door geopolitieke ontwikkelingen, kan tussentijds actie worden ondernomen.

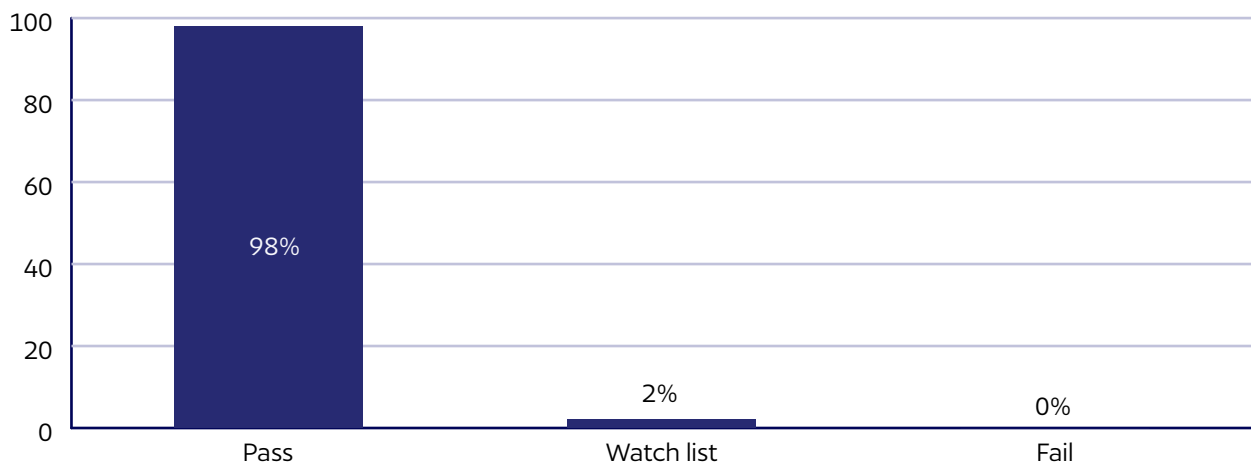
Onderstaande grafiek laat zien hoe StiPP eind 2024 heeft gescreend op de UN Global Compact-richtlijnen. Deze screening wordt gedaan op de beleggingscategorieën aandelen, bedrijfsobligaties, hoogrentende leningen en beursgenoteerd onroerend goed.

Eind 2024 zijn er bij StiPP geen indirecte beleggingen meer die de UN Global Compact-richtlijnen schenden. De laatste drie beleggingen die daar niet aan voldeden, zijn in 2024 uit de portefeuille gehaald. Ongeveer 5% van alle beleggingen zit in ondernemingen die op de 'watchlist' staan. Bij de screening wordt beoordeeld of bedrijven voldoen aan de normen en principes van de UN Global Compact, de verdragen van de International Labour Organisation (ILO) en de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPHR).

Na screening van historische incidenten krijgen bedrijven een score: 'pass', 'fail' of 'watchlist'. Een 'fail' betekent dat het bedrijf betrokken is (geweest) bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken.

Bij een 'watchlist' is het bedrijf betrokken bij een controversiële zaak, die (nog) niet direct als schending van de Global Compact-richtlijnen beoordeeld kan worden. Al bij één overtreding kan een negatieve score ('fail' of 'watchlist') worden toegekend. StiPP besteedt extra aandacht aan de bedrijven op de watchlist.

UN Global Compact Screening

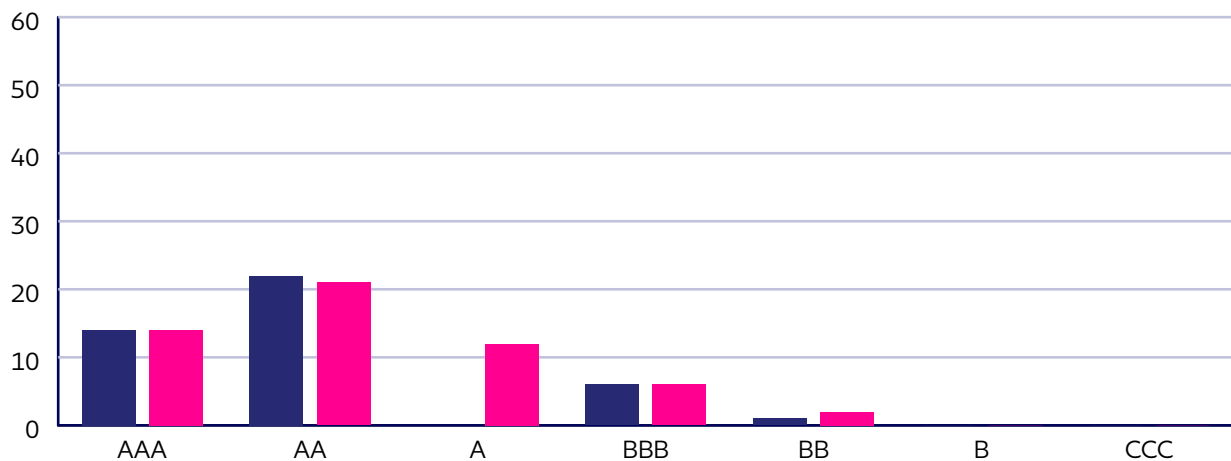
■ Q4-2024

Integratie van ESG 'best-in-class'-criteria

StiPP heeft stappen gezet om de beleggingsportefeuille verder te verduurzamen. Dit is terug te zien in het ESG-ratingprofiel ('best-in-class') van de beleggingsportefeuille.

Onderstaande grafiek laat zien hoe de beleggingen in aandelen, bedrijfs- en hoogrentende obligaties en vastgoed eind 2024 verdeeld zijn over de verschillende MSCI ESG-ratingklassen per einde 2024. Het grootste deel van de portefeuille zit in de hogere ESG-ratingklassen en niet in de lagere ratingklassen. StiPP belegt dus steeds minder in bedrijven die relatief slecht scoren op het gebied van ESG.

MSCI ESG Rating

■ 2024 ■ 2023

Stemgedrag en dialoog

Alle vermogensbeheerders die voor StiPP beleggen, houden zich aan relevante internationale MVB-standaarden. Daar horen ook richtlijnen bij voor het voeren van de dialoog en het stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen.

De externe vermogensbeheerders stemmen namens StiPP actief tijdens aandeelhoudersvergaderingen. In 2024 is in de aandelenfondsen waarin StiPP deelneemt, gestemd op bijna 33 duizend agendapunten.

Daarnaast voeren de vermogensbeheerders actief de dialoog met de relevante ondernemingen of obligatie-uitgevers. Als dit onvoldoende resultaat oplevert, kan besloten worden een belegging uit te sluiten of te verkopen. In de praktijk gebeurt dit meestal ook.

6.4 Z-score en performancetoets

De z-score is een wettelijk verplichte berekening om het beleggingsresultaat van een pensioenfonds objectief te beoordelen. Deze verplichting volgt uit het Vrijstellingsbesluit van de Wet Bpf¹³. Voor deze score wordt elk jaar het rendement van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds vergeleken met het resultaat van de gebruikte benchmark. Dit is inclusief aanpassingen voor de beleggingskosten en het genomen beleggingsrisico. Vervolgens wordt een performancetoets gedaan door de z scores van de afgelopen vijf jaar op te tellen en een wiskundige deling te doen¹⁴.

Als StiPP op beleggingsgebied onvoldoende presteert en de z-score uitkomt op -1,28 of lager, dan kunnen de bij het fonds aangesloten werkgevers vrijstelling aanvragen voor de verplichte deelname aan StiPP.

In 2024 behaalde StiPP een beleggingsrendement van 9,17%, hoger dan het rendement van de benchmark (9,09%). De z-score kwam daarmee uit op 0,13. De score van de performancetoets was 1,39¹⁵. Deze positieve scores betekenen dat werkgevers bij StiPP geen vrijstelling kunnen aanvragen op grond van onvoldoende beleggingsrendement; het pensioenfonds heeft beter gepresteerd dan minimaal wordt vereist.

13. Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000

14. Concreet: de som van de vijf z-scores wordt gedeeld door de vierkantswortel (2,23607)

15. Inclusief de sinds 2008 verplicht gestelde opslag van 1,28.

6.5 Beleggingskosten

De totale beleggingskosten over 2024 bedroegen € 8,7 miljoen, ofwel 0,26% van het gemiddelde belegd vermogen. Het gemiddeld belegd vermogen bedroeg afgerond € 3.388 miljoen (2023: € 2.576 miljoen).

In onderstaande tabel worden deze kosten gesplitst naar beheer- en transactiekosten.

Jaar	Totaal beleggingskosten	Totaal beheerskosten	Totaal transactiekosten
2024	0,26%	0,21%	0,05%
2023	0,29%	0,20%	0,09%
2022	0,27%	0,21%	0,06%
2021	0,26%	0,21%	0,05%
2020	0,36%	0,24%	0,12%

Onder de beheerkosten vallen de (directe) kosten voor de verschillende externe vermogensbeheerders van StiPP, de (indirecte) kosten voor de fiduciaire dienstverlening, de advieskosten, de kosten voor bestuursondersteuning met betrekking tot vermogensbeheer en de bewaarkosten van de custodian. De transactiekosten bestaan uit alle kosten die te maken hebben met het aan- en verkopen van beleggingsstukken. Dit betreft zowel het dagelijks beheer van de beleggingsfondsen en mandaten, als de aan- en verkoopkosten voor de maandelijkse toevoegingen aan en herbalancering van de strategische beleggingsportefeuilles van StiPP.

In 2024 zijn de beheerkosten uitgedrukt in euro's gestegen, vooral bij de vastrentende waarden. Deze stijging is toe te schrijven aan de toename van het belegd vermogen van het fonds. Maar de transactiekosten, zijn ten opzichte van het voorgaande jaar juist gedaald. Met name bij de aandelen en in de vastrentende-waardenportefeuilles.

Alles tezamen zijn de totale beleggingskosten uitgedrukt in percentages van het belegd vermogen fors gedaald ten opzichte van vorig jaar (2024: 0,26%; 2023: 0,29%).

Uitgedrukt in duizenden euro's zijn de kosten per beleggingscategorie in 2024 als volgt:

Categorie	Beheerskosten	Transactiekosten	Totaal
Vastgoed	814	130	944
Aandelen	774	1.128	1.902
Vastrentende waarden	2.846	431	3.277
Overige beleggingen	16	5	21
Directe beheerkosten	4.450	1.694	6.144
Indirecte beheerkosten	2.582	-	2.582
Totaal	7.032	1.694	8.726

Onderstaande tabel laat de kosten per beleggingscategorie en de in 2024 behaalde rendementen zien. De kosten van de valuta-afdekking zijn verwerkt in de kosten voor aandelen.

Kosten vermogensbeheer	Belegd vermogen	Beheer	Transacties	Totaal	Fonds	Rendement 2024 Benchmark
Vastgoed*	7,9%	0,30%	0,05%	0,35%	10,1%	9,7%
Aandelen*	36,0%	0,06%	0,09%	0,15%	22,0%	21,1%
Vastrentende waarden*	56,1%	0,15%	0,02%	0,17%	1,8%	1,9%
Valuta-afdekking**					-1,1%	-2,6%
Directe beheerkosten***	100%	0,13%	0,05%	0,18%	9,2%	9,1%
Ondersteuning bestuur		0,00%		0,00%		
Fiduciair beheer***		0,06%		0,06%		
Bewaarloon***		0,01%		0,01%		
Beleggingsadvies ***		0,01%		0,01%		
Overige kosten***		0,00%		0,00%		
Indirecte beheerkosten***		0,08%		0,08%		
Totaal beleggingskosten***		0,21%		0,26%	9,2%	9,1%

* Kosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in de betreffende categorie

** Kosten voor valuta-afdekking zijn verwerkt in de kosten voor aandelen

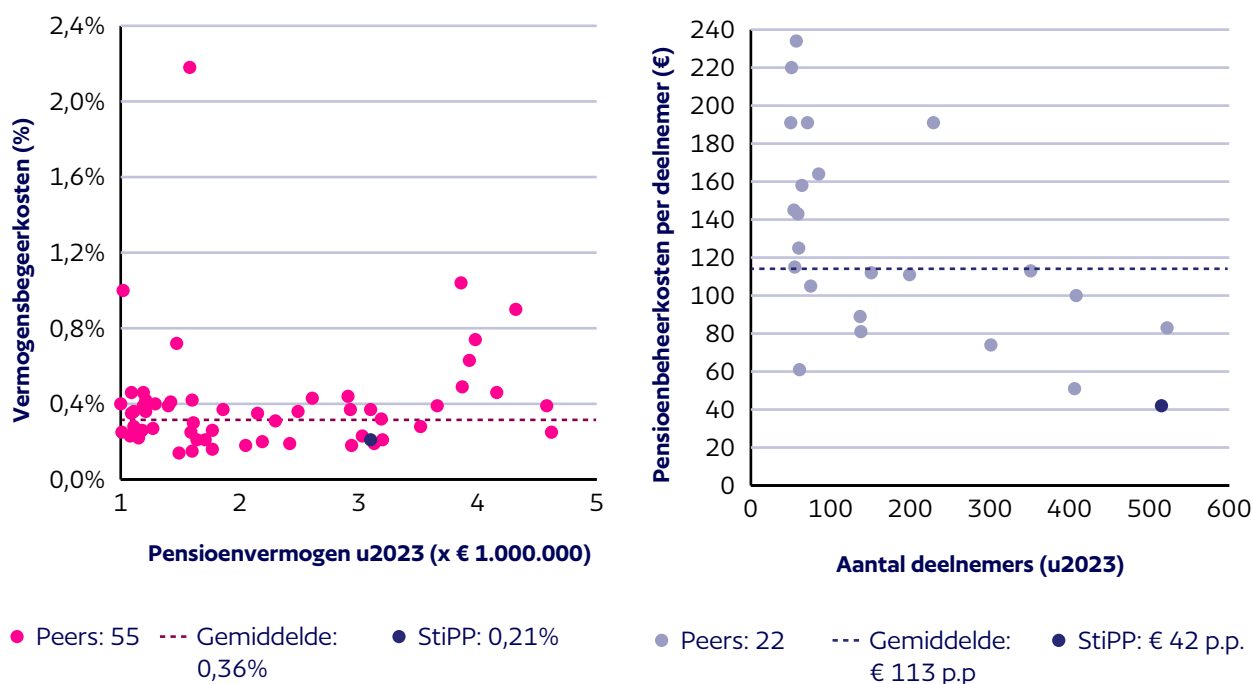
*** Kosten als percentage van het totale gemiddeld belegd vermogen

De kosten voor ondersteuning van het bestuur, beleggingsadvies en overige zijn – uitgedrukt in percentage – relatief klein (0,01% van het gemiddeld belegde vermogen), en bedragen € 153 duizend. Daarvan zijn de kosten voor ondersteuning van het bestuur gericht op vermogensbeheer € 71 duizend. Dit zijn de enige pensioenbeheerkosten die StiPP expliciet toerekent aan de beleggingskosten.

6.6 Benchmarkonderzoek beleggingskosten

Jaarlijks laat StiPP de hoogte van de beleggingskosten toetsen op marktconformiteit. Dit gebeurt via een benchmarkonderzoek van adviesbureau Bell: de Bell Kostenbenchmark.

In de Bell Kostenbenchmark 2024 zijn de gemiddelde beleggingskosten over 2023 en over de periode 2021-2023 vastgelegd. Hierin is StiPP vergeleken met respectievelijk 23 en 56 andere pensioenfondsen. Uit de toetsing blijkt dat de gemiddelde uitvoeringskosten per deelnemer bij StiPP in de periode van 2021-2023 aanzienlijk lager lagen: € 42 tegenover € 113 bij de referentiegroep. Ook de gemiddelde vermogensbeheerkosten, berekend op basis van het belegd vermogen, waren lager: 0,21% bij StiPP tegenover 0,36% bij vergelijkbare fondsen. De transactiekosten lagen bij StiPP ook lager: 0,07% versus 0,09% bij de referentiegroep.

6.7 Oordeel bestuur over de beleggingskosten

Naar aanleiding van de beleggingskosten (de uitvoeringskosten van de vermogensbeheerder) in 2024 en de benchmarkstudie van deze kosten in de periode van 2021 tot en met 2023, heeft het bestuur van StiPP geconcludeerd dat:

- de totale beheer- en transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen gedaald zijn ten opzichte van 2023;
- dit vooral het gevolg is van de toename van het belegd vermogen van het fonds;
- de totale beleggingskosten als percentage van het belegd vermogen zijn gedaald en met 0,26% lager zijn dan de streefwaarde van 0,30%;
- in de vergelijking met de referentiegroep over de periode 2021-2023 StiPP goed afsteekt met een gemiddeld relatief lage totale beheer- en transactiekosten.

Alles overwegende vindt het bestuur dat het huidige kostenniveau van de beleggingsportefeuille met 0,26% verantwoord is. StiPP streeft naar een niveau van maximaal 0,30% aan beleggingskosten voor het totaal belegd vermogen. In 2024 is deze doelstelling behaald. StiPP heeft begin 2025 de maximale streefwaarde van de totale beleggingskosten opnieuw onderzocht. Door de wijziging van de lifecycle per 1 februari 2025 is er een grotere allocatie naar zakelijke waarden, waardoor de beleggingskosten stijgen. Ook stijgen de kosten voor vastgoed en voor direct lending nog verder. Dit zorgt ook voor een verdere verwachte stijging van de beleggingskosten. Op basis van de analyse heeft het bestuur besloten de maximale streefwaarde vanaf 2025 te verhogen naar het niveau van 0,35%.

7 Communicatie

7.1 Communicatie in 2024

StiPP begeleidt deelnemers bij levensgebeurtenissen en keuzes over hun pensioen. Ook helpt het fonds werkgevers bij de pensioenzaken van hun werknemers. StiPP communiceert bij voorkeur digitaal en richt zich daarbij op de behoeften van de werkgevers en deelnemers. Het fonds zorgt dat de juiste informatie eenvoudig online te vinden is.

Sinds 2023 is StiPP een meertalig pensioenfonds. Waar nodig communiceert het fonds ook in het Engels, zodat ook buitenlandse deelnemers beter worden bereikt en geactiveerd.

In 2024 heeft StiPP uitgebreid gecommuniceerd met de deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers over de invoering van de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2026. De doelen die StiPP heeft gesteld om deelnemers te vinden en te bereiken, zijn in 2024 behaald. Het fonds bereikt inmiddels 94% van de actieve deelnemers digitaal (2023: 93%) en 60% van de niet-actieve deelnemers (2023: 55%).

Daarnaast heeft StiPP in 2024 een nieuwe visuele en verbale identiteit vastgesteld, die in 2025 verder wordt uitgerold.

7.2 Contact met StiPP

In 2024 namen deelnemers ongeveer 20.000 keer telefonisch contact op met StiPP. Werkgevers belden ruim 7.700 keer. Daarnaast ontving het fonds rond de 40.000 e-mails, waarvan meer dan de helft afkomstig was van werkgevers. Ook vonden er 18.000 chatgesprekken plaats, een forse stijging ten opzichte van 2023 (6.000 gesprekken).

Net als voorgaande jaren nemen de meeste deelnemers contact op met de vraag of hun pensioen kan worden afgekocht. Ook zijn er veel vragen over het ouderdoms- en het nabestaandenpensioen. Deelnemers bellen daarnaast vaak voor informatie over het proces van (automatische) waardoverdracht.

Werkgevers bellen StiPP vooral over het aanleveren van deelnemersgegevens, het proces van aan- en afsluiten en het factureringsproces. In 2024 gingen de meeste vragen over het arbeidsverleden van de deelnemers. Deze informatie is nodig om de deelnemer in de juiste pensioenregeling aan te melden. StiPP werkt aan de automatisering van dit proces, die in 2025 moet zijn afgerond.

StiPP ontvangt ieder kwartaal een feedbackrapportage van uitvoeringsorganisatie PGGM. Deze rapportage geeft het bestuur inzicht in de klantsignalen (zowel positief als negatief) en informatieverzoeken. Op basis hiervan verbetert StiPP de communicatie naar deelnemers en werkgevers.

7.3 Klachten en geschillen

StiPP registreert elke uiting van (on)tevredenheid van een deelnemer of werkgever als klantsignaal. In de eerste helft van 2024 is er een duidelijker onderscheid gemaakt tussen klantsignalen en informatieverzoeken. Ook heeft de pensioenuitvoeringsorganisatie de klachtenregistratie verder verbeterd.

De wettelijke verplichtingen voor het omgaan met klachten zijn uitgewerkt in de gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' van de Pensioenfederatie. In 2024 is een aantal wijzigingen in de gedragslijn aangepast. Het bestuur heeft deze wijzigingen doorgevoerd in het klachtenreglement.

In 2024 heeft StiPP van de Pensioenfederatie een online vragenlijst als vervolgmeting op de gedragslijn ontvangen. StiPP heeft deze op tijd ingediend en de resultaten ontvangen. De Pensioenfederatie streeft ernaar dat alle pensioenfondsen bij de eerste meting minimaal 84% scoren. StiPP behaalde een score van 91% (2023: 89%). Het fonds is tevreden met deze score en blijft werken aan een betere omgang met klachten.

In 2024 heeft StiPP in totaal 3.258 klantsignalen binnengekregen, waarvan 50 positief (deelnemers: 45 en werkgevers: 5) en 102 negatief (deelnemers: 61 en werkgevers: 41). 2.165 klantsignalen kwamen van deelnemers en 1.093 klantsignalen van werkgevers. In de klachtenrapportage op de volgende pagina zijn de negatieve klantsignalen (klachten) van de deelnemers over 2024 opgenomen. Sinds 2023 rapporteert StiPP volgens de voorgeschreven methode van de Pensioenfederatie.

Onderwerpen	Aantal behandelde		Geschillen*
	Klachten	Geëscaleerde klachten	
Service en klantgerichtheid	1	1	
Behandelingsduur			
Informatieverstrekking	25		
Deelnemersportaal	1		
Keuzebegeleiding			
Pensioenberekening en -betaling	12	1	3
Registratie werknemersgegevens/ datakwaliteit			
Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	18	5	
Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie			
Financiële situatie	1	1	
Duurzaamheid	3	3	
Overig			
Totaal	61	11	3

* Met de Wtp is geregeld dat deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden voor een geschil met hun pensioenuitvoerder terecht kunnen bij een externe geschilleninstantie. Per 1 januari 2024 kan een deelnemer voor een geschil met StiPP zich richten tot de nieuwe Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP). StiPP is hierbij aangesloten.

Eén van de afgewezen geëscaleerde klachten¹⁶ heeft ertoe geleid dat StiPP de informatie over de voorwaarden voor het nabestaandenpensioen heeft verduidelijkt. De besluiten van het bestuur over de geëscaleerde klachten zijn terug te vinden op de website van StiPP.

Twee geschillen die in 2024 zijn ingediend, zijn na beoordeling door de Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) afgewezen. De GIP constateerde dat StiPP juist heeft gehandeld. Voor één ingediend geschil is een bemiddelingsgesprek met StiPP gevoerd. Deze bemiddeling is inmiddels afgerond en krijgt verder geen vervolg. Uit deze bemiddeling is gebleken dat StiPP juist heeft gehandeld.

16. Een geëscaleerde klacht is een klacht die in eerste instantie niet naar tevredenheid van de klager is afgehandeld en die in tweede instantie door het bestuur wordt behandeld.

8 Handhaving van de verplichtstelling

StiPP is een verplicht gesteld pensioenfonds. Dit houdt in dat werkgevers in de uitzend- en detacheringsbranche zich verplicht moeten aansluiten. Eén van de regels is dat deelnemers direct pensioen opbouwen, ook als de bijbehorende premie (te) laat of helemaal niet wordt betaald. De kosten hiervan zijn voor het collectief en worden verdeeld over alle deelnemers van StiPP. StiPP streeft ernaar deze kosten zo laag mogelijk te houden en voert daarom handhavingsactiviteiten uit.

8.1 Handhavingsactiviteiten in 2024

Het aantal aangesloten werkgevers is in 2024 gedaald naar 5.712 (2023: 5.962 werkgevers). Bij de actie 'verklaring geen personeel' heeft StiPP de administratie opgeschoond, waardoor er meer werkgevers zijn afgesloten. Deze werkgevers leverden elke maand de pensioengegevens aan van hun werknemers, de deelnemers van StiPP. In 2024 deed gemiddeld 76% van de werkgevers dit op tijd (2023: 75%). Bij te late aanlevering kan StiPP een boete opleggen. Dit gebeurde 1.981 keer in 2024 (2023: 1.091). Deze stijging komt door een versneld handhavingproces: er wordt eerder geconstateerd dat premies niet op tijd zijn aangeleverd, waarna ook sneller boetes worden opgelegd. Van de beboete werkgevers leverden er 211 alsnog de gegevens aan binnen 30 dagen na het opleggen van de boete.

StiPP controleert of de aanleveringen van werkgevers juist en volledig zijn. Hierbij worden PGGM en de Stichting Naleving Cao Uitzendkrachten (SNCU) ingezet. SNCU voert looncontroles uit bij uitzend- en detacheringsbureaus. Als daarbij fouten worden gevonden, kan StiPP ambtshalve premies opleggen. In 2024 ging dit om bijna € 8,6 miljoen (2023: € 12,9 miljoen). Zodra de betreffende werkgever de fouten heeft hersteld, wordt de definitieve premie vastgesteld en krijgen de betrokken deelnemers het pensioen waar ze recht op hebben.

Het aansluiten van (nieuwe) werkgevers heeft in 2024 geleid tot 65 protesten (2023: 50). Daarnaast ontving StiPP 86 bezwaren tegen boetes voor te late aanlevering van pensioengegevens (2023: 64).

Eind 2024 was StiPP betrokken bij één juridische procedure (2023: drie procedures). Deze procedure ging over de aansluitplicht van een werkgever en loopt in 2025 nog steeds. De financiële impact van deze procedure op het vermogen van het fonds is gering. In 2024 heeft StiPP in geen enkele zaak hoger beroep ingesteld (2023: één zaak).

Op grond van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2022 kan StiPP bestuurders van bedrijven aansprakelijk stellen voor onbetaalde pensioenpremies. Dit doet StiPP ook,

want het is belangrijk dat werknemers het pensioen krijgen waar ze recht op hebben. Eind 2024 liepen er zes procedures (eind 2023: negen procedures).

8.2 Geen premie, wel recht

Het uitvoerend bestuur van StiPP heeft in 2024 elf individuele verzoeken 'geen premie, wel recht' behandeld (2023: één). In totaal heeft StiPP een bedrag van € 700 duizend aan premies afgeboekt (2023: € 335 duizend), omdat deze niet te innen waren. De pensioenrechten van de deelnemers blijven hierbij gewoon in stand.

8.3 Kosten en opbrengsten van handhaving

In 2024 leverden de handhavingsactiviteiten € 16,1 miljoen aan pensioenpremie op (2023: € 4,4 miljoen). Deze premie is (vanzelfsprekend) bestemd voor de deelnemers, want zij bouwen hiermee pensioen op. Daarnaast ontving StiPP € 1 miljoen aan handhavingsvergoedingen van aangesloten werkgevers (2023: € 466 duizend). Hiermee zijn de handhavingskosten van het fonds gedeeltelijk gedekt. In totaal gaf StiPP € 2,3 miljoen uit aan handhavingsactiviteiten (2023: € 2,2 miljoen). Dit zijn de kosten die uitbestedingspartijen PGGM en SNCU bij StiPP in rekening brachten voor hun werkzaamheden ten aanzien van handhaving.

9 Uitvoering

9.1 Uitbestedingsbeleid

StiPP besteedt bijna alle werkzaamheden uit, behalve het bestuur en het voeren van de regie over de uitbestedingen. Toch blijft het fonds verantwoordelijk voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Hiervoor heeft StiPP onder meer een uitbestedingsbeleid vastgesteld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen uitbesteding en inkoop of inhuur. Wezenlijke activiteiten en/of processen worden uitbesteed, niet-wezenlijke activiteiten en/of processen worden ingekocht of ingehuurd.

Voor uitbesteding gelden zwaardere eisen dan voor inkoop of inhuur. Daarnaast is er nog een verschil tussen strategische uitbesteding en overige uitbesteding. Strategische uitbesteding gaat over werkzaamheden die belangrijk zijn voor het fonds. Voor StiPP zijn dat: pensioenuitvoering (inclusief pensioenadministratie, handhaving en communicatie), fiduciair vermogensbeheer, en bewaardiensten en beleggingsadministratie. In 2024 is hier niets in veranderd. PGGM, Van Lanschot Kempen Investment Management en CACEIS blijven de strategische uitbestedingspartijen die extra bestuurlijke aandacht krijgen.

Met deze partijen voert StiPP regelmatig gesprekken over de uitvoering van hun werk. Met onder andere ISAE3402- en ISAE3000A-verklaringen laten ze zien dat ze de activiteiten en processen ook daadwerkelijk beheerst uitvoeren. Deze ISAE-verklaringen zijn internationale standaarden die zekerheid bieden over de manier van uitvoering en over de beheersing van zaken als risicomanagement, IT-beheer, cybersecurity en privacy. Onafhankelijke auditors geven de ISAE-verklaringen af, nadat ze de organisatie hebben geïnspecteerd, onderzocht en beoordeeld.

Voor 2024 hebben de drie strategische uitbestedingspartijen van StiPP opnieuw 'schone' ISAE-verklaringen kunnen overleggen. Dit betekent dat de interne beheersing van de processen die binnen de ISAE vallen, effectief is. StiPP controleert of de ISAE-reikwijdte relevant is voor de uitbestede werkzaamheden. Dit is voor alle strategische uitbestedingspartijen het geval.

Ook uit andere rapportages, zoals de service level agreement (SLA)-rapportages en de niet-financiële risicorapportages van de uitbestedingspartijen, blijkt dat de uitbesteding in 2024 goed is verlopen. StiPP ontvangt deze rapportages regelmatig en voert hierover periodiek overleg. Er zijn geen grote incidenten of operationele voorvallen geweest. De uitbestedings- en operationele risico's werden voldoende beheerst.

Deze conclusies bevestigen het feit dat de jaarrekening 2024 van StiPP een accuraat beeld geeft van de werkelijkheid.

9.2 Uitvoeringskosten

	2024	2023
Bestuur, advies en controle		
Bestuur en verantwoordingsorgaan	981	807
Sleutelfuncties	92	118
Externe adviseurs	514	307
Certificerende en adviserende actuarissen	1.150	643
Onafhankelijke accountant	151	67
Contributies en bijdragen	568	553
Overige kosten	16	24
Totaal	3.472	2.519
Administratie		
Pensioenbeheer deelnemers en pensioengerechtigden	9.614	8.240
Pensioenbeheer werkgevers	4.783	4.512
Eenmalige investeringsbijdrage ¹⁷	-442	1.270
Overig pensioenbeheer en bestuursondersteuning	2.500	2.328
Handhavingskosten	501	429
Vergoedingen administratiekosten en boetes werkgevers	-1.012	-466
Totaal	15.944	16.313
Totaal pensioenbeheerkosten	19.416	18.832
Aantal actieve deelnemers	545.483	506.746
Aantal gewezen deelnemers	911.731	782.463
Aantal pensioengerechtigden	19.936	16.897
Totaal	1.477.150	1.306.106
Gemiddelde kosten pensioenbeheer:		
• per deelnemer (alle deelnemers)	€ 13,14	€ 14,42
• per deelnemer (actieven en pensioengerechtigden)	€ 34,34	€ 35,96

17. Eenmalige, contractueel overeengekomen bijdrage gericht op toekomstbestendige uitvoering van nieuwe pensioenregeling onder de Wet toekomst pensioenen. In verband met wijzigingen in de voorgenomen implementatie van IT-systemen (vooralsnog is er geen nieuw IT-platform) is in 2024 een bedrag gecrediteerd

Jaar	DNB	AFM	Totale kosten externe toezichthouders
(bedragen in € 1.000)			
2024	151	127	278
2023	134	88	222
2022	79	75	154
2021	82	70	152
2020	70	69	139

9.3 Toelichting uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van StiPP bestaan uit twee delen (zie de tabel in paragraaf 9.2 Uitvoeringskosten). Er zijn kosten voor bestuur, advies en controle van het fonds zelf en er zijn kosten voor de pensioenadministratie. In 2024 zijn de kosten van pensioenbeheer gestegen tot € 19,4 miljoen, ten opzichte van € 18,8 miljoen in 2023. Deze stijging komt vooral door de werkzaamheden rondom de nieuwe pensioenregeling en de verplichte bijdragen aan de externe toezichthouders (DNB en AFM, zie ook de separate tabel in paragraaf 9.2). Bovendien zijn de kosten voor het besturen van het fonds toegenomen. Dit komt doordat de uitvoerend bestuursleden per 1 april 2024 bij StiPP in dienst zijn gekomen, waardoor extra werkgeverslasten zijn ontstaan.

Daarnaast zijn de kosten voor de externe adviseurs en de actuarissen van het fonds flink gestegen. Dit komt door de hoeveelheid werk die nodig is voor de voorbereiding op en de implementatie van de Wtp bij StiPP, vooral voor de verplichte transitieberekeningen.

De stijging van de kosten voor pensioenadministratie hangt samen met het grotere aantal deelnemers in 2024. Deze kosten worden deels gecompenseerd door vergoedingen uit handhavingsactiviteiten.

Mede door de groei van het aantal deelnemers zijn de gemiddelde uitvoeringskosten per deelnemer in 2024 gedaald naar € 13,14 (2023: € 14,42). Dit bedrag is berekend op basis van alle deelnemers van het fonds.

9.4 Benchmark uitvoeringskosten pensioenadministratie

StiPP vindt het belangrijk om de uitvoeringskosten te vergelijken met die van andere pensioenfondsen. Daarom heeft het fonds deelgenomen aan het Bell Kostenbenchmarkonderzoek 2024. Bell gebruikt hiervoor cijfers met betrekking tot 2023, omdat de gegevens van de deelnemende pensioenfondsen pas beschikbaar zijn nadat hun jaarverslagen zijn vastgesteld.

Vanwege de opbouw van het fonds en het soort deelnemers, kijkt StiPP vooral naar de gemiddelde kosten per deelnemer. In deze berekening worden alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden meegenomen. Andere fondsen kijken vaak alleen naar de actieve deelnemers en pensioengerechtigden.

Volgens de definitie van de Pensioenfederatie bedroegen de uitvoeringskosten voor pensioenbeheer bij StiPP gemiddeld € 35,96 per deelnemer in 2023. Volgens deze methode worden alleen de actieve deelnemers en de pensioengerechtigden meegerekend. De uitvoeringskosten per deelnemer bij StiPP liggen veel lager dan het landelijk gemiddelde. Het gemiddelde van de Bell Kostenbenchmark was € 121,- per deelnemer en pensioengerechtigde in 2023. Bij fondsen met meer dan één miljoen deelnemers namen de pensioenbeheerkosten toe tot gemiddeld € 86,- per deelnemer.

De belangrijkste redenen voor de stijgende kosten zijn: hogere advieskosten, algemene prijsstijgingen, de veranderende deelnemersaantallen en stijgende bestuurs- en governancekosten. Deze ontwikkelingen gelden ook voor StiPP, maar de stijging van de kosten bij StiPP is zeer beperkt gebleven. StiPP is dan ook al jarenlang het pensioenfonds met gemiddeld de laagste pensioenadministratiekosten per deelnemer en pensioengerechtigde. In het belang van de deelnemers blijft StiPP streven naar een efficiënte pensioenuitvoering.

9.5 Oordeel bestuur over uitvoeringskosten

Zoals verwacht, zijn de uitvoeringskosten van de pensioenadministratie in 2024 gestegen. Dit is vooral het gevolg van de toename van het aantal deelnemers, onder meer door de verlaging van de toetredingsleeftijd van 21 jaar naar 18 jaar. Daarnaast heeft de intensieve voorbereiding op de Wtp extra kosten met zich meegebracht. Ondanks de stijging blijven de uitvoeringskosten relatief laag.

StiPP en uitvoeringsorganisatie PGGM blijven zich inzetten voor een kostenefficiënte, vereenvoudigde en toekomstbestendige administratieve uitvoering. In 2024 zijn de uitvoeringskosten goed beheerst. Tegelijkertijd vragen de relatief lage pensioenpremie en de korte actieve deelname aan de pensioenregeling – met als resultaat heel veel deelnemers met kleine pensioenen – om blijvende aandacht voor de uitvoeringskosten.

De verwachting is dat het fonds de komende jaren blijft groeien in deelnemers, maar vooral in premievolume. Door de groei zullen de uitvoeringskosten ook verder toenemen. Daarnaast blijft de voorbereiding op de Wtp ook de nodige inspanningen – en daarmee extra kosten – vragen. Naast digitalisering, automatisering en innovatie is het benutten van schaalvoordelen voor StiPP de manier om de uitvoeringskosten zo laag mogelijk te houden.

10 Risicomanagement

10.1 Algemeen

Risico's horen bij het besturen en uitvoeren van een pensioenfonds. Het bewaken en beheersen van deze risico's is dan ook belangrijk. Hiervoor moeten meerdere vragen worden beantwoord.

Welke risico's loopt het pensioenfonds? In hoeverre zijn de risico's acceptabel? Welke maatregelen neemt StiPP om ze te beheersen? En werken deze maatregelen ook in de praktijk?

StiPP heeft een proces opgezet voor risicomanagement, dat zowel beleidsmatig als in de praktijk wordt uitgevoerd. Hierbij worden risico's geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld. Het resultaat is een risicoprofiel. Als dit profiel aansluit bij de vastgestelde risicohouding van het fonds, wordt het risico als voldoende beheerst beschouwd. Als het profiel slechter is dan de risicohouding, dan is het risico te groot en zijn extra beheersmaatregelen nodig om het risico te verminderen.

De basis voor risicomanagement zijn de missie, visie en strategie van het StiPP. Deze bepalen de strategische doelstellingen van het fonds. Een risico is relevant als het de realisatie van deze doelstellingen zou kunnen verhinderen: zonder doel geen risico.

Het vastgestelde risicomanagementbeleid van StiPP, het 'Beleid Integraal Risicomanagement', is gebaseerd op een internationale norm en gaat ervan uit met risicomanagement waarde gecreëerd en beschermd kan worden. Dit betekent dat het fonds dagelijks waarde toevoegt door pensioenpremies te innen, geld te beleggen, pensioenen te administreren, te verzekeren en uit te betalen en hierover te communiceren. Tegelijkertijd zorgt StiPP ervoor dat deze processen goed worden uitgevoerd en beheerst door middel van goed bestuur, toepassing van en het voldoen aan wet- en regelgeving plus continue bewaking van en aanpassing aan risico's die het fonds (kunnen) raken. Het risicomanagementbeleid is eind 2023 door het bestuur vastgesteld en wordt in 2025 herijkt.

De risicohouding is door het bestuur vastgelegd in fondsspecifieke risicobereidheidsverklaringen, de risk appetite statements. Deze verklaringen maken duidelijk waarom StiPP in veel gevallen risico's in bepaalde mate accepteert. Deze tabel toont per risicohoofdcategorie de risk appetite statements:

Hoofdcategorie	Risicobereidheidsverklaring
Financieel risico deelnemers (Lifecyclerisico, beleggingsrisico portefeuilles)	Voor het realiseren van beleggingsrendementen voor een acceptabel pensioen is het nemen van bepaalde financiële risico's noodzakelijk. StiPP is bereid verantwoorde financiële risico's voor haar deelnemers te nemen, waarbij deze voor jongere deelnemers groter zijn dan voor oudere.
Financieel risico fonds	Om de verplichtingen te kunnen nakomen, is de strategie van StiPP erop gericht de continuïteit van de pensioenuitvoering te waarborgen. Dit doet het fonds door een gezonde financiële balans te behouden met voldoende – maar zonder overtollige – reserves. In dit kader heeft StiPP een lage risicobereidheid en moet de verschuldigde pensioenpremie kostendekkend zijn.
Strategisch risico	StiPP heeft weinig invloed op de aard, inhoud en verplichtstelling van de pensioenregeling. Daarom accepteert het fonds strategische risico's in een bepaalde mate. StiPP is erop gericht wendbaar te zijn om in te kunnen spelen op veranderingen in de omgeving en accepteert tot op zekere hoogte reputatierisico's die met de uitvoering gepaard gaan.
Governance- en compliancerisico	StiPP houdt zich aan de geldende wet- en regelgeving, maar treedt in overleg met de toezichthouders over verplichtingen die onuitvoerbaar zijn of waarvan de kosten (naar verwachting) onevenredig hoog zijn. Toch is de risicobereidheid laag, zeker voor integriteitsrisico's. Het bestuur moet altijd kunnen uitleggen wat het doet en waarom.
Uitvoeringsrisico	Om de uitvoeringsefficiency te vergroten, zijn de administratieve processen van StiPP eenvoudig van opzet en worden ze zoveel mogelijk geautomatiseerd uitgevoerd. Digitaal is de norm en de communicatie van het fonds richt zich op informeren, met als doel zelfredzaamheid van deelnemers en aangesloten werkgevers. Hiervoor is StiPP bereid in een bepaalde mate risico te lopen. Het volledig mitigeren van alle uitbestedings-, IT-, datakwaliteit- en operationele risico's is (te) kostbaar. Ook draagt het niet bij aan de doelstelling om een zo groot mogelijk deel van de premie in de pensioenpot van de deelnemer te stoppen. De uitvoeringskosten per deelnemer zijn daarom door het bestuur gemaximeerd.

Binnen de risicohoofdcategorieën zijn verschillende risico's en subrisico's geïdentificeerd en vastgelegd in een raamwerk. Deze risico's worden doorlopend geanalyseerd en beoordeeld, en de uitkomsten hiervan zijn vastgelegd in risicokaarten. De leden van het uitvoerend bestuur – de directe 'risico-eigenaren' binnen het fonds – beheren deze kaarten, en behandelen en bespreken ze periodiek. De sleutelfunctiehouder risicobeheer van StiPP ondersteunt en adviseert hen hierbij. Op de risicokaarten staat ook welke maatregelen er genomen zijn en welke nog te nemen maatregelen er zijn om de risico's beter te beheersen.

Het oordeel over een risico komt tot uiting in het risicoprofiel, het netto-risico. Aan het einde van 2024 waren er geen (sub)risico's waarvan het risicoprofiel niet in lijn was met de risicohouding die het bestuur heeft vastgesteld. Daarom worden alle (geïdentificeerde) risico's als voldoende beheerst beschouwd. Het betreft een momentopname: risicomanagement is nooit 'af'. De cyclus van het bewaken en beheersen loopt voortdurend door. Deze cyclus is goed opgenomen in de uitvoeringspraktijk van StiPP.

Voor de voorbereiding op de Wtp en de implementatie van de nieuwe pensioenregeling onder de Wtp, heeft het bestuur – met advies van de sleutelfunctiehouder risicobeheer – in 2023 een risk self-assessment (RSA Wtp) opgesteld. Dit is in 2024 meerdere keren geactualiseerd, beoordeeld en vastgesteld door het bestuur, inclusief een beoordeling van de beheersing van de Wtp-risico's door de sleutelfunctiehouder risicobeheer. Het bestuur monitort hiermee continu de beheersing van de risico's. Als een subrisico onvoldoende wordt beheerst, dan worden er direct maatregelen genomen om de beheersing van deze risico's op het gewenste niveau te krijgen.

Met de indiening van het implementatie- en communicatieplan bij DNB en AFM, is een nieuwe fase ingegaan in het Wtp-traject. Dit betekent dat er ook nieuwe risicoanalyses worden uitgevoerd voor de Wtp-implementatie. Deze analyses bouwen voort op de eerder genoemde RSA.

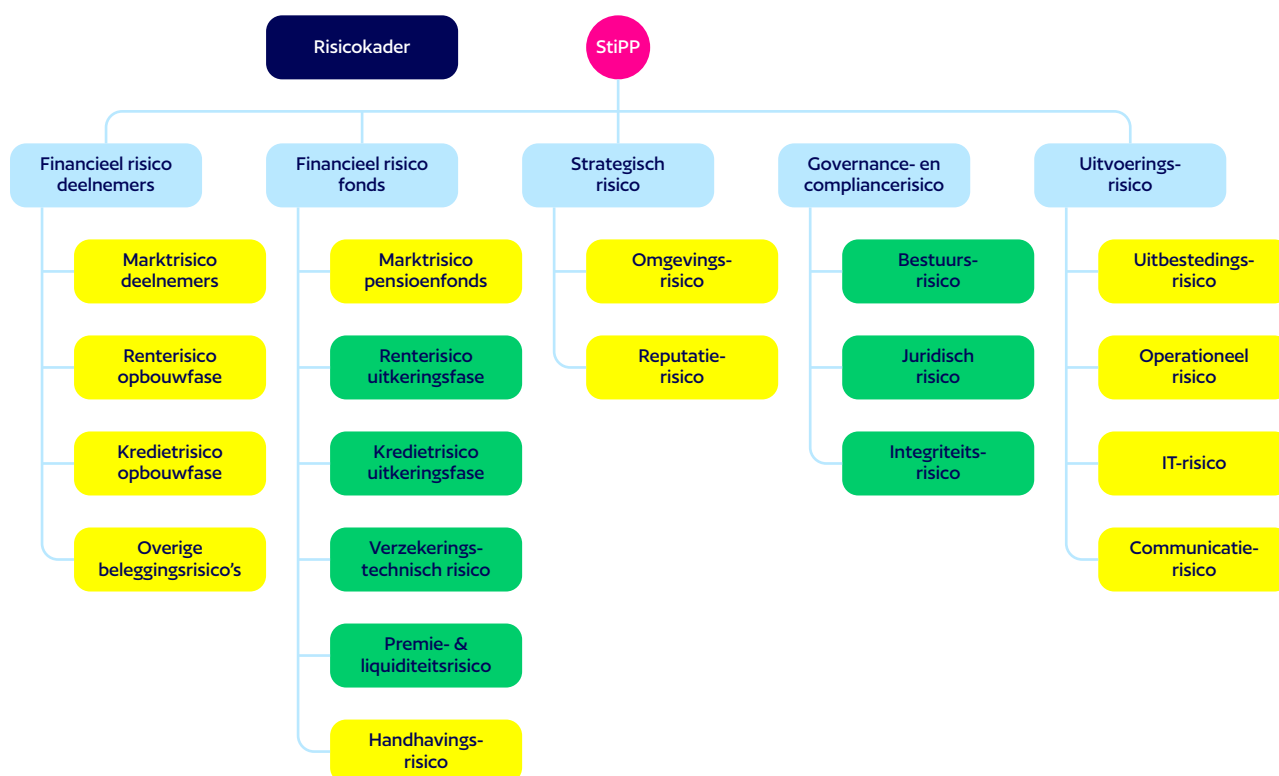
De belangrijkste uitkomsten hiervan zijn ook opgenomen in het ingediende implementatieplan.

Het bestuur concludeert dat twee RSA's wenselijk zijn: één RSA over het uitvoeren van het implementatieplan en één RSA gericht op klachten en bezwaren van deelnemers en werkgevers.

Het beheersen van de risico's bij de uitvoering van het implementatieplan helpt om de opdracht van de sociale partners goed uit te voeren. Deze opdracht is door StiPP aanvaard na een uitgebreide evenwichtige belangenafweging. Een goede uitvoering van het implementatieplan zorgt ervoor dat met alle belangen op een evenwichtige manier wordt omgegaan.

10.2 Risicoraamwerk

Het vastgestelde risicoraamwerk kent op basis van de onderscheiden hoofdcategorieën de volgende indeling van geïdentificeerde risico's. De kleuren geven de risicohouding aan (groen = laag / risicomijdend, geel = gematigd / risicodragend, oranje = hoog / risicozoekend).

Voor de RSA's gebruikt StiPP het bestaande risicoraamwerk uit het Beleid Integraal Risicomanagement. Dit betekent dat mogelijke (Wtp-)risico's worden geïdentificeerd volgens de bekende risico-indeling met hoofdrisico's en risicogroepen. Ook worden risico's geanalyseerd en beoordeeld met behulp van de vastgelegde risicotaxonomie. Volgens de risico-indeling van StiPP worden deze mogelijke (Wtp-)risico's 'subrisico's' genoemd. Het doel is te kunnen vaststellen dat de genomen maatregelen ervoor zorgen dat deze geïdentificeerde subrisico's binnen de vastgestelde risicohouding vallen.

Deze risico's zijn in veel gevallen nader gespecificeerd in subrisico's. Zo zijn als 'overige beleggingsrisico's' de subrisico's 'inflatierisico', 'landenrisico', 'valutarisico' en 'onderpandrisico' geïdentificeerd. En vallen onder het 'verzekeringstechnisch risico' de actuariële subrisico's 'langlevenrisico' en 'AO- en kortlevenrisico'. Iets als 'concentratierisico' is opgenomen onder 'marktrisico'. Bij het integriteitsrisico horen tien subrisico's, die jaarlijks aan de hand van een systematische integriteitsrisicoanalyse, de SIRA, beoordeeld en vastgesteld worden.

Anders gezegd, het risicoraamwerk is fijnmazig opgebouwd waarin feitelijk geen (sub)risico ontbreekt om de situatie van het fonds continu te kunnen beoordelen. Met betrekking tot de financiële risico's, ofwel de linkerkant van het risicoraamwerk, komt veel aan bod in de toelichting op de jaarrekening (met name in paragraaf 15.5).

Zoals hierboven al genoemd is, liggen alle (sub)risico's per einde 2024 binnen de kaders van de vastgestelde risicohouding. Hier bestuur concludeert daarmee dat de effectiviteit van de beheersmaatregelen goed is, voor zowel de financiële als niet-financiële risico's van het fonds. Hierbij horen dus ook de in het oog springende, actuele risico's ten aanzien van informatiebeveiliging en cybersecurity (IT-risico) als klimaatrisico's (ESG-risico financieel en ESG-risico niet-financieel).

In lijn met een van de risico-uitgangspunten van het fonds geldt dat StiPP steeds klaar staat om in te spelen op veranderingen en daarom doorlopende processen van analyseren, oordelen, monitoren, evalueren en verbeteren heeft. Voortdurende aanpassing is nodig om effectief te zijn, om voortdurend de (veranderende) risico's te beheersen. Vanzelfsprekend gaat StiPP in 2025 hiermee door.

11 Corporate governance

11.1 Integriteitsbeleid

Als pensioenfonds en financiële instelling vervult StiPP een maatschappelijke rol. Dit maakt integriteit een belangrijk onderdeel bij de besturing en uitvoering van het fonds. De actieve en gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden, de aangesloten werkgevers en alle andere belanghebbenden en geïnteresseerden moeten erop kunnen vertrouwen dat StiPP zorgvuldig en eerlijk met hun belangen omgaat. Alleen door integer te handelen kan StiPP dit vertrouwen krijgen en behouden.

In het integriteitsbeleid van StiPP staat hoe integer handelen binnen het fonds geborgd wordt. Dit beleid is mede gebaseerd op een systematische integriteitsrisicoanalyse. Het bestuur heeft deze analyse uitgevoerd en hierbij risico's en beheersmaatregelen beoordeeld onder meer op het gebied van fraude, corruptie, terrorismefinanciering, voorwetenschap en belangenverstrengeling. Integer handelen komt bijvoorbeeld tot uiting in het beloningsbeleid, de gedragscode en de naleving hiervan. Dit omvat ook het voorkomen van fraude en het periodiek bespreken van verplichte meldingen in de bestuursvergaderingen, aan de hand van de gedragscodegevallen. Het bestuur behandelt deze meldingen van de aangewezen verbonden personen en insiders van StiPP. Daarnaast toetst het bestuur jaarlijks de integriteit van het eigen functioneren. StiPP vraagt ook de uitbestedingspartijen steeds naar integriteitsaspecten en evalueert deze. Deze onderwerpen komen ook terug in de periodieke analyse en beoordeling van het integriteitsrisico. Dit risico is onderdeel van het risicomanagementbeleid, dat is beschreven in het vorige hoofdstuk. In 2024 is het integriteitsrisico steeds als laag beoordeeld. Dat past bij de risicobereidheid van StiPP op dit vlak. Ook de risico's op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving zijn door het bestuur als laag beoordeeld. In 2025 voert het bestuur een nieuwe systematische integriteitsrisicoanalyse uit.

11.2 Compliance officer en naleving gedragscode & insidersregeling

In de gedragscode van StiPP staan gedragsregels voor (de aangewezen) verbonden personen en insiders van StiPP, waaronder alle leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. De compliance officer van StiPP ziet toe op de naleving van deze gedragscode en onderzoekt of de interne compliance-regels en -procedures voldoende en efficiënt zijn. De compliance officer heeft de naleving van de gedragscode door de verbonden personen en insiders over 2024 gemonitord en gecontroleerd. Daarnaast heeft de compliance officer vastgesteld of de bij StiPP betrokken personen van uitbestedingspartijen zich aan de gedragscodes van hun eigen organisaties hebben gehouden. Dit zijn gedragscodes die StiPP periodiek vergelijkt met de StiPP-gedragscode. Hierover heeft de compliance officer gerapporteerd aan het bestuur. Er zijn geen overtredingen op de naleving geconstateerd en er is dan ook geen aanleiding aan te nemen dat de gedragsregels van StiPP in 2024 niet effectief waren.

Een andere taak van de compliance officer is om jaarlijks een compliance-programma op te stellen en uit te voeren, inclusief één of meerdere bewustwordingssessies over integriteitskwesaties. In het eerste halfjaar van 2025 wordt een nieuwe bewustwordingssessie georganiseerd voor het bestuur.

Per november 2024 is de samenwerking met HVG Law als compliance officer beëindigd. Het bestuur heeft BDO benoemd als nieuwe compliance officer voor StiPP. Deze verandering heeft inhoudelijk geen effect gehad op de compliance van het fonds.

11.3 Naleving Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

Het bestuur heeft de compliance officer gevraagd te toetsen of het fonds in 2024 de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de bijbehorende Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen (van de Pensioenfederatie) heeft nageleefd. De compliance officer heeft daarvoor de documentatie, processen en procedures rondom de AVG bij StiPP en de uitbestedingspartijen beoordeeld. Hieronder vallen de data protection impact assessments, de verwerkersovereenkomsten tussen StiPP en de uitbestedingspartijen, en de verwerking van privacy meldingen.

De compliance officer heeft geconcludeerd dat de AVG en genoemde gedragslijn zijn nageleefd. Dit is toegelicht in een rapport, waarin ook verbeterpunten en aanbevelingen zijn opgenomen. Het bestuur van StiPP onderschrijft het rapport en heeft de aanbevelingen overgenomen. Het bestuur verklaart – mede op basis van het oordeel van de compliance officer – dat StiPP de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen in 2024 heeft nageleefd.

11.4 Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur van StiPP volgt de Code Pensioenfondsen (de Code), zoals deze door de sector is vastgesteld. In de Code, die geldt vanaf 1 januari 2024, zijn normen geformuleerd voor 'goed pensioenfondsbestuur'. Bij een aantal normen moet het fonds in verhalende (beschrijvende) vorm rapporteren over de naleving van die normen. Dit geldt voor de normen 1 (Missie, visie en strategie), 4 (kennens van voorkeuren van belanghebbenden) en 34-35 (diversiteits- en inclusiebeleid).

Norm	Definitie	Verwijzing (in dit verslag)
Norm 1	Het pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie. Daarin beschrijft het pensioenfonds wat het pensioenfonds wil betekenen en bereiken voor zijn belanghebbenden, rekening houdend met hun voorkeuren en belangen. Op deze wijze bepaalt het pensioenfonds wat zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, zijn. Het pensioenfonds evalueert zijn missie, visie en strategie periodiek en rapporteert hierover in zijn bestuursverslag	Hoofdstuk 1
Norm 4	Het pensioenfonds verdiept zich in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en betreft deze voorkeuren bij het bepalen van zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gaat daarover met de belanghebbenden in gesprek. Het pensioenfonds rapporteert hierover jaarlijks in het bestuursverslag.	Hoofdstuk 3
Norm 15	Het bestuur vervult zijn taken op een voor belanghebbenden transparante, open en toegankelijke wijze. Het bestuur rapporteert jaarlijks in zijn bestuursverslag in ieder geval over: • de missie, visie en strategie; • de naleving van deze code en de interne gedragscode; • de evaluatie van het functioneren van het bestuur; • de afhandeling van klachten en geschillen en de wijzigingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Hoofdstuk 1,7, 11
Norm 34	Het pensioenfonds heeft een schriftelijk beleid vastgesteld om de diversiteit en inclusie in zijn fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Dit beleid stelt passende doelen op ten aanzien van de mate van diversiteit op alle voor het pensioenfonds relevante maatschappelijke aspecten, waaronder tenminste geslacht of genderidentiteit, leeftijd en sociaal-culturele achtergrond. Op basis van dit beleid heeft het pensioenfonds een planmatige aanpak gericht op het bereiken van deze doelen. Het bestuur herijkt dit beleid periodiek en rapporteert jaarlijks in het bestuursverslag over de resultaten van dit beleid.	Hoofdstuk 11
Norm 35	Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste één persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de genoemde organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.	Hoofdstuk 11.5

11.5 Gerapporteerde afwijkingen van de Code

StiPP voldoet aan alle normen uit de Code met uitzondering van de normen 35, 37 en 38.

Norm 35

Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste één persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de genoemde organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.

Het bestuur ondersteunt het streven naar diversiteit en inclusie. Bij elke (her)benoeming houdt het bestuur rekening met deze norm, waarbij ook de leeftijd van de kandidaten wordt meegenomen. Het kan gebeuren dat er in de loop van de tijd alleen bestuursleden van boven de 40 jaar zijn. Dit is voor StiPP geen reden om de bestuursamenstelling direct aan te passen. In 2024 zijn twee bestuursleden vertrokken en zijn twee nieuwe leden toegetreden. Bij de samenstelling is opnieuw gelet op diversiteit en inclusie, waarbij de bestuursleden elkaar aanvullen in competenties en perspectieven. De benoemde leden brengen kwaliteiten mee, waarvan het bestuur verwacht dat ze van waarde zijn voor het geheel.

Naast het bestuur streeft ook het verantwoordingsorgaan naar diversiteit en inclusie.

Bij elke (her)benoeming houdt het verantwoordingsorgaan rekening met deze norm en wordt ook hier de leeftijd van kandidaten meegewogen. In 2024 zijn er ook twee wijzigingen geweest in het verantwoordingsorgaan. Net als bij het bestuur, is er ook hier aandacht voor complementaire competenties en invalshoeken, die als waardevolle bijdragen aan het geheel worden gezien.

4 vrouwen

6 mannen

2 vrouwen

5 mannen

Leeftijdsverdeling

Bestuur

< 40 jaar

> 40 jaar

0

10

Leeftijdsverdeling

Verantwoordingsorgaan

< 40 jaar

> 40 jaar

0

7

Norm 37

De eerste zittingstermijn van een lid van het bestuur, de raad van toezicht, het belanghebbendenorgaan of verantwoordingsorgaan is maximaal vier jaar. Deze leden kunnen voor een tweede termijn van maximaal vier jaar worden benoemd. Een bestuurslid en een lid van het belanghebbendenorgaan of verantwoordingsorgaan kunnen als daarvoor aanleiding bestaat voor een derde termijn van maximaal vier jaar worden benoemd. In dat geval onderbouwt het bestuur de aanleiding voor een derde benoeming en deelt het bestuur dit met de overige organen. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde pensioenfonds.

Het bestuur heeft ervoor gekozen om af te wijken van deze norm. Een bestuurslid en een lid van het verantwoordingsorgaan zijn voor een derde termijn benoemd. Dit heeft het bestuur gedaan om de continuïteit in het bestuur te behouden. Bij een derde benoeming geeft het bestuur altijd een duidelijke toelichting. Het verantwoordingsorgaan wordt altijd op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in de bestuurssamenstelling.

Norm 38

Benoeming en ontslag van de leden van de organen van het pensioenfonds zijn geregeld in de statuten van het pensioenfonds waarbij – behoudens in het geval van beroepspensioenfonds – de procedure voor benoeming en ontslag als beschreven in bijlage 2 van de Code wordt gevolgd. Schorsing van de leden van het bestuur, het belanghebbendenorgaan, het verantwoordingsorgaan en het intern toezicht wordt geregeld in de statuten of reglementen van het pensioenfonds.

Deze norm is uitgewerkt in een bijlage van de Code. In deze bijlage staat ook dat in een omgekeerd gemengd bestuursmodel het uitvoerend bestuur – in een beperkt aantal situaties – een lid van het verantwoordingsorgaan kan ontslaan. Hiervoor is wel goedkeuring van het niet-uitvoerend bestuur nodig. StiPP kijkt hier vanaf. Alleen in uitzonderlijke situaties mag het algemeen bestuur een lid van het verantwoordingsorgaan ontslaan.

11.6 Diversiteit en inclusie

Het bestuur vindt diversiteit in de samenstelling van bestuur en andere fondsorganen belangrijk. Deelname van mensen met verschillende (culturele) achtergronden en vaardigheden zorgt voor meerdere perspectieven in het bestuur, het toezicht en de verantwoording. Diversiteit en inclusie dragen bij aan de kwaliteit van het totale pensioenfondsbestuur en maken het fonds representatief en herkenbaar voor de belanghebbenden.

Bij de samenstelling van een fondsorgaan streeft het bestuur ernaar dat de leden affiniteit hebben met de uitzendbranche. De leden moeten elkaar aanvullen in competenties en invalshoeken. Dit zorgt voor een completer bestuur, een effectief intern toezicht en een betere verantwoordingsfunctie.

In 2024 is het aangepaste diversiteits- en inclusiebeleid vastgesteld door het bestuur. In dit beleid zijn doelstellingen voor de samenstelling van de fondsorganen opgenomen. Ook heeft het bestuur maatregelen opgenomen om diversiteit en inclusie te bevorderen. Bij de invulling van de vacatures heeft het bestuur deze doelstellingen expliciet opgenomen in de profielschetsen. Het bestuur heeft de voorgedragen kandidaten getoetst aan de profielschetsen en daarmee ook aan de diversiteitsdoelstellingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de zittingsduur en roosters van aftreden, waardoor vervangingsmogelijkheden vanaf het begin vastliggen. De geschiktheid van de kandidaten staat altijd voorop. Dit kan invloed hebben op het realiseren van de doelstellingen op het gebied van diversiteit en inclusie. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 11.5.

Bij iedere zelfevaluatie is de samenstelling van de fondsorganen voor wat betreft geschiktheid, diversiteit en inclusie en continuïteit besproken. Uit deze evaluaties blijkt dat de verscheidenheid aan vaardigheden, competenties en invalshoeken goed is.

In 2024 heeft het bestuur een bestuurderservaringsplaats beschikbaar gesteld voor een deelnemer aan het opleidingstraject van de PensioenLab Academie. Via dit traject kunnen jonge, toekomstige pensioenfondsbestuurders ervaring op doen in een bestuursfunctie. In 2025 stelt StiPP opnieuw een bestuurderservaringsplaats beschikbaar.

Het bestuur blijft zich in 2025 inzetten om de diversiteit en inclusie binnen de fondsorganen verder te vergroten of te behouden.

11.7 Geschiktheid, deskundigheid en opleidingen

StiPP heeft een geschiktheidsbeleid en een geschiktheidsjaarplan voor de (mede)beleidsbepalers van het pensioenfonds. Hierin staat in hoeverre de individuele bestuursleden, het bestuur als geheel en (de leden van) het verantwoordingsorgaan beschikken over de juiste kennis en vaardigheden.

Toezichthouder DNB stelt als eis dat de geschiktheid wordt aangetoond. Het bestuur gebruikt hiervoor een geschiktheidsmatrix die elk jaar wordt herzien. Deze matrix laat zien hoe de kennis en vaardigheden binnen het bestuur zijn verdeeld. Leden van het algemeen bestuur moeten bij hun aantreden aantoonbaar geschikt zijn op minimaal niveau A op alle deskundigheidsgebieden. Om te zorgen dat het algemeen bestuur als geheel geschikt is en blijft, moeten op elk aandachtsgebied minimaal twee leden binnen het niet-uitvoerend bestuur niveau B scoren. De uitvoerende bestuursleden hebben op hun eigen aandachtsgebieden minimaal niveau B.

De individuele leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan volgden diverse opleidingen, trainingen en seminars. Daarnaast zijn er in 2024 ook gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd over (diverse aspecten van) de Wtp. In een aparte sessie heeft het bestuur stilgestaan bij de Digital Operation Resilience Act (DORA). Hiermee is de individuele en collectieve deskundigheid op deze gebieden vergroot.

11.8 Vergoedingen voor beleidsbepalers

In 2024 is in totaal € 981 duizend uitgekeerd aan vergoedingen en opleidingskosten voor bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de auditcommissie (2023: € 807 duizend).

Onderstaande tabel toont de verdeling van dit bedrag.

Vergoedingen in € 1.000	2024	2023
Bestuur	854	733
Verantwoordingsorgaan	40	25
Opleidings- en overige kosten	87	49
Totaal	981	807

De leden van het bestuur en het verantwoordingsorgaan ontvangen een vaste vergoeding. Het beloningsbeleid draagt bij aan het aantrekken, bevorderen en behouden van geschikte leden voor de verschillende organen van het pensioenfonds. Uitgangspunt is een beheerste en integere bedrijfsvoering die gericht is op de langere termijn. Onderstaande tabel toont de vergoedingenstructuur van het bestuur op functieniveau. Het gaat om jaarbedragen.

Eind 2023 is besloten om de vergoedingen van het niet-uitvoerend bestuur, de onafhankelijk voorzitter en het verantwoordingsorgaan marktconform te verhogen. Dit naar aanleiding van een inventarisatie van de vergoedingen welke door andere pensioenfonds worden gehanteerd. StiPP is als pensioenfonds niet verplicht om te voldoen aan de Wet Normering Topinkomens (WNT). StiPP doet de jaarlijkse aanpassing van de vergoedingen op basis van artikel 2.3 lid 2 van de WNT. StiPP heeft dit artikel gehanteerd ter benchmark en niet omdat dit is vereist. Voor de leden van het uitvoerend bestuur werd voor de jaarlijkse aanpassing al gebruik gemaakt van het artikel.

Functie	FTE	2024	2023
Onafhankelijk voorzitter	0,4	€ 65.000	€ 55.560
Uitvoerend bestuurder	0,8	€ 182.256	€ 167.800
Niet-uitvoerend bestuurder	0,2	€ 32.500	€ 27.779

In 2023 ontving StiPP een bericht van de Belastingdienst met daarin de boodschap dat er bij de uitvoerend bestuurders van het fonds sprake is dienstbetrekkingen. StiPP heeft, na juridisch onderzoek, ingestemd met deze aanwijzing van de Belastingdienst. Dit betekent dat de uitvoerend bestuurders per 1 april 2024 op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst zijn getreden van het pensioenfonds. Zij zijn de enige werknemers van het fonds.

11.9 Incidenten en datalekken

Om de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen, houdt StiPP bij welke incidenten zich bij het fonds voordoen. In 2024 zijn vijftien incidenten geregistreerd (2023: veertien). De meeste incidenten vonden plaats bij de uitvoeringsorganisatie en zorgden voor minimale materiële en/of financiële schade. Het bestuur heeft zes incidenten als datalek aangemerkt. Vier incidenten zijn gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens, maar deze autoriteit vond geen reden voor nader onderzoek bij het fonds. De andere twee datalekken zijn niet gemeld, omdat het risico voor de betrokkenen klein was.

11.10 Meldingen conform artikel 96 Pensioenwet

In overeenstemming met de bepalingen van artikel 96 van de Pensioenwet verklaart het bestuur dat:

- in 2024 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd aan StiPP;
- StiPP in 2024 geen aanwijzing heeft ontvangen, zoals bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet;
- er in 2024 geen bewindvoerder is aangesteld, zoals bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet;
- er in 2024 geen herstelplan is ingediend en uitgevoerd, zoals bedoeld in artikel 138 van de Pensioenwet.

12 Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na de balansdatum die hier vermeld moeten worden. Voor een korte update van de ontwikkelingen in 2025 wordt verwezen naar het volgende hoofdstuk.

13 StiPP in 2025

In dit jaarverslag wordt vooral teruggekeken naar de gebeurtenissen en ontwikkelingen in 2024, maar inmiddels is 2025 al een eind op weg. Het jaar 2025 zal met name in het teken staan van de intensieve voorbereidingen voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling onder de Wtp per 1 januari 2026.

Wet toekomst pensioenen

In 2025 wordt intensief gewerkt aan de implementatie en voorbereiding van de uitvoering van de nieuwe regeling vanaf 1 januari 2026. StiPP informeert de deelnemers en werkgevers verder over wat de nieuwe regeling voor hen betekent. In het najaar ontvangen de deelnemers een persoonlijk bericht met een voorlopige opgave van het verwachte pensioenkapitaal na de transitie.

Impactbeleggen

StiPP onderzoekt of het fonds nog meer kan doen op het gebied van duurzaam beleggen, net als veel andere pensioenfondsen wereldwijd. Een belangrijk onderdeel hiervan is impactbeleggen. Daarbij gaat het om beleggingen die een meetbaar positief effect hebben op mens en milieu. Tegelijkertijd blijft het behalen van een positief financieel rendement belangrijk. StiPP wil investeren in een goede toekomst voor tijdelijke werknemers en gedetacheerden, onder andere met beleggingen die bijdragen aan een duurzamere en rechtvaardige samenleving. Halverwege 2025 levert de deelnemer aan het opleidingstraject van de PensioenLab Academie (de bestuurderservaringsplaats) een onderzoeksrapport op over dit onderwerp.

Het uitvoeren van een risicopreferentie-onderzoek

In 2025 voert StiPP naar verwachting een nieuw risicopreferentie-onderzoek (RPO) uit. In dit onderzoek stelt het fonds de voorkeuren van de deelnemers vast als het gaat om risico. Op basis van de uitkomsten wordt per leeftijdscohort de risicohouding vastgesteld. Naast deze uitkomsten kijkt StiPP ook naar deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten. Het RPO wordt vooralsnog in de tweede helft van 2025 uitgevoerd.

(De aanpak van) schijnzelfstandigheid

Vanaf 1 januari 2025 gaat de Belastingdienst in Nederland actiever handhaven op schijnzelfstandigheid bij bedrijven en organisaties. Als een onderneming schijnzelfstandigen uitzendt, kan die onderneming onder de werkingssfeer van StiPP vallen. StiPP kan er dus belang bij hebben om in gevallen van schijnzelfstandigheid (in rechte) vast te stellen dat sprake is van een arbeidsovereenkomst.

In 2025 onderzoekt StiPP verder hoe het fonds kan bepalen of een dergelijke uitzendonderneming verplicht is zich aan te sluiten bij StiPP en welke risico's dit met zich meebrengt voor de premie-inning en pensioentoekenning voor deze schijnzelfstandigen.

SIRA

StiPP hecht veel waarde aan de analyse van de beheersing van de (potentiële) integriteitsrisico's bij het fonds. Het bestuur evalueert jaarlijks de integriteitsrisicoanalyse en past deze zo nodig (op onderdelen) aan. Elke drie jaar voert het bestuur een volledige herijking van de integriteitsrisicoanalyse uit. Deze herijking en bespreking in het bestuur heeft plaatsgevonden in april 2025.

14 Toezicht en verantwoording

14.1 Externe toezichthouders DNB & AFM

De AFM en DNB houden toezicht op de naleving van (pensioen)wet- en regelgeving door financiële instellingen, waaronder pensioenfondsen zoals StiPP.

DNB heeft pensioenfondsen ingedeeld in drie impactklassen. Hoe groter de impact van soliditeits- of integriteitsproblemen op het vertrouwen in het financiële stelsel, hoe hoger de impactklasse. StiPP is ingedeeld in impactklasse I2 medium. Dit betekent dat StiPP onder actief toezicht staat en dat er een lage acceptatie voor het risico op falen is. In de praktijk betekent dit dat StiPP regelmatig contact heeft met DNB om risico's te identificeren, ook als de rapportages, die StiPP structureel en regelmatig bij de toezichthouder indient, hier geen aanleiding voor geven.

Daarnaast werkt StiPP ieder jaar mee aan uitvraagverzoeken door de toezichthouders over specifieke onderwerpen. In 2024 ging dit om de volgende onderwerpen:

1. DNB sectorbrede analyse niet-financiële risico's (maart 2024)
2. DNB ESG 2024 (maart 2024)
3. AFM-informatieverzoek toezichtrapportage tweedepijlerpensioen (april 2024)
4. DNB-monitoringsuitvraag over transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (april 2024)
5. DNB-monitoringsuitvraag Wtp Mijlpalen Q3-2024 (juni 2024)
6. DNB-monitoringsuitvraag Wtp risicovragen Q4-2024 (oktober 2024)
7. AFM-uitvraag waarborgen digitale informatieverstrekking (oktober 2024)
8. DNB-monitoringsuitvraag Wtp Mijlpalen Q4-2024 (november 2024)
9. AFM-enquête over het terugkoppelingsrapport sectorbeeld pensioenen (november 2024)

StiPP heeft alle bovengenoemde uitvragen op tijd ingezonden.

14.2 Toezichtsverslag niet-uitvoerend bestuur

StiPP heeft een omgekeerd gemengd bestuur: de uitvoerende bestuurders zijn onafhankelijk, de niet-uitvoerende bestuurders zijn vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties en pensioengerechtigden. Het toezicht op de taakuitoefening van de bestuursleden ligt bij het niet-uitvoerend bestuur. Dit toezicht draagt bij aan het effectief en slagvaardig functioneren van StiPP en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het fonds.

Het toezichtkader van het niet-uitvoerend bestuur wordt bepaald door de wetgeving, de Code Pensioenfondsen, én de statuten en reglementen van het fonds. Het toezicht is gebaseerd op een visie, die het niet-uitvoerend bestuur bespreekt met het uitvoerend bestuur en het verantwoordingsorgaan. Deze visie wordt gedeeld via de website van StiPP.

De toezichtvisie, zoals vastgesteld in 2024, wordt ten minste eens in de drie jaar geëvalueerd en besproken met het algemeen bestuur en het verantwoordingsorgaan. Jaarlijks bespreekt het niet-uitvoerend bestuur in een zelfevaluatie hoe het functioneren van het bestuur is gegaan. Als dat nodig is, wordt de toezichtvisie herijkt op basis van de uitkomsten van deze zelfevaluatie.

Invulling intern toezicht

Het niet-uitvoerend bestuur houdt vanuit de inhoudelijke doelen toezicht op het proces. De verschillende beleidsterreinen zijn met elkaar verbonden en veranderingen op één bepaald beleidsterrein kunnen invloed hebben op andere terreinen. Bij de uitvoering van de pensioenregeling staat het belang van de deelnemer centraal. Uitgangspunt is een evenwichtige afweging van de belangen van de verschillende groepen deelnemers (actieven, pensioengerechtigden en slapers) en overige stakeholders.

Het niet-uitvoerend bestuur houdt toezicht met oog voor de steeds veranderende maatschappelijke context. Het niet-uitvoerend bestuur richt zich daarbij op de belangen van alle stakeholders: de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden en de aangesloten werkgevers. Om te weten wat de stakeholders van belang vinden, heeft het niet-uitvoerend bestuur regelmatig overleg met het verantwoordingsorgaan waarin alle stakeholders zijn vertegenwoordigd.

Het intern toezicht wordt georganiseerd door een jaarlijks toezichtplan, waarin aandachtspunten en specifieke toezichtonderwerpen worden vastgelegd.

In de vergaderingen bespreekt het niet-uitvoerend bestuur de ontwikkelingen en bevindingen op deze toezichtonderwerpen. Het niet-uitvoerend bestuur vormt een beeld van de bestuurlijke processen en thema's door:

- bestuurlijke deelname aan het algemeen bestuur;
- bestudering van relevante documenten;
- dialoog met de uitvoerende bestuurders;
- overleg met betrokken partijen
- aanwezigheid bij inhoudelijke overleggen en kwartaaloverleggen (als toehoorder) van het uitvoerend bestuur;
- overleg met de sleutelfunctiehouders.

Om ervoor te zorgen dat aanbevelingen en acties op tijd en juist worden opgevolgd, worden deze expliciet geformuleerd in de vergaderingen.

Verantwoording

Het niet-uitvoerend bestuur legt verantwoording af over het interne toezicht aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. De verantwoording aan de aangesloten werkgevers gebeurt via het bestuursverslag. In 2024 heeft het niet-uitvoerend bestuur het toezicht vooral gericht op onderstaande onderwerpen.

Governance

Gedrag en cultuur

In 2024 hebben twee niet-uitvoerend bestuurders afscheid genomen en zijn twee nieuwe niet-uitvoerend bestuurders benoemd in het bestuur van StiPP. Het inwerken van deze bestuursleden is goed verlopen en de onderlinge samenwerking binnen het bestuur is positief, ook in de nieuwe samenstelling. Ieder bestuurslid kan meepraten over de verschillende onderwerpen die op de bestuurstafel aan de orde komen, waarbij het ene onderwerp meer aansluit bij de kennis en ervaring van sommige bestuursleden en het andere onderwerp meer aansluit bij de kennis en ervaring van andere bestuursleden. Kritische en verdiepende vragen worden zonder schroom gesteld. Aan het einde van elke vergadering wordt gevraagd om terug te kijken op de vergadering in het algemeen en op het eigen functioneren. Begin 2025 heeft de zelfevaluatie plaatsgevonden.

Uitvoerend bestuur

Per 1 april 2024 hebben de uitvoerend bestuurders een dienstverband bij StiPP. Het uitwerken van de nieuwe verhouding tussen het niet-uitvoerend bestuur (als werkgever) en het uitvoerend bestuur was een punt van aandacht in 2024. De leden van het uitvoerend bestuur hebben ieder hun eigen specialisme en functioneren goed als team. Het niet-uitvoerend bestuur steunt voor een belangrijk deel op de werkzaamheden van het uitvoerend bestuur. De werkdruk blijft hoog. Het niet-uitvoerend bestuur is zich hiervan bewust en binnen het algemeen bestuur wordt de werkdruk van met name het uitvoerend bestuur op regelmatige basis besproken.

Onafhankelijk voorzitter

In 2025 loopt de laatste zittingstermijn van de onafhankelijk voorzitter af en in 2024 is zijn functioneren geëvalueerd. De onafhankelijk voorzitter functioneert goed. Voor het aanstellen van een nieuwe onafhankelijk voorzitter is een profiel opgesteld en halverwege 2024 is een extern werving- en selectiebureau geselecteerd om kandidaten te werven. In 2024 zijn gesprekken gevoerd met verschillende kandidaten en de verwachting is dat het onafhankelijk voorzitterschap per 1 juli 2025 kan worden overgedragen.

Risicobeheersing

De verlaging van de aanvangsleeftijd voor pensioenopbouw naar 18 jaar begin 2024 heeft, samen met de wachttijdverkorting sinds 2023, gezorgd voor een enorme groei in het aantal deelnemers. Door een goede voorbereiding heeft deze groei niet tot problemen in de uitvoering geleid.

2024 stond vooral in het teken van de voorbereiding op de overgang naar de nieuwe regeling. Op 10 juli 2024 is een mooie mijlpaal bereikt toen de sociale partners het eens werden over het transitieplan. In dit plan staan de keuzes en afspraken die zijn gemaakt voor de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2026. Het niet-uitvoerend bestuur was nauw betrokken om te zorgen dat de te maken keuzes uitvoerbaar zijn.

Met de uitvoeringsorganisaties zijn afspraken gemaakt over de voorbereidingen, technische inrichting, risicobeheersing en voortgang voor de overgang. Na deze gesprekken en onderzoeken is in overleg met de uitvoeringsorganisatie besloten om per 1 januari 2026 nog niet over te gaan op een nieuw IT-platform, maar de overgang naar de nieuwe regeling op het huidige platform in te regelen.

De Nederlandsche Bank (DNB) moet goedkeuring geven voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het is mogelijk om DNB alvast een oordeel te laten geven voor afzonderlijke onderdelen van het plan. In de zomer van 2024 heeft het algemeen bestuur hiervoor de onderwerpen Datakwaliteit en Risicohouding ingediend. Eind 2024 zijn het volledige implementatieplan en communicatieplan ingediend. Omdat StiPP als uitvoerder van een DC-regeling anders werkt dan veel andere pensioenfondsen, is besloten om ruim op tijd in gesprek te gaan met DNB. Dit zorgt voor goed contact, een efficiënt proces en een tijdige afronding. In dit kader vond een kennismaking plaats tussen het bestuur en de nieuwe toezichthouder, gevolgd door een eerste overleg met de beoordelaars van het StiPP-dossier. Tijdens dat overleg zijn afspraken gemaakt over het verdere proces. Het uitvoerend en niet-uitvoerend bestuur, het verantwoordingsorgaan en de sleutelfunctiehouders houden de voortgang richting de nieuwe regeling nauwlettend in de gaten. Het bestuur zal ook in 2025 veel aandacht geven aan het borgen van een evenwichtige, beheerste en tijdige overgang naar de nieuwe regeling. Voor een tijdige besluitvorming is flexibiliteit van alle partijen nodig.

Handhaving

De handhaving van de verplichtstelling wordt procesmatig ingevuld door/met externe partners. In 2024 is extra aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van de informatie die werkgevers aanleveren over het arbeidsverleden van hun medewerkers. Ook de communicatie met werkgevers en deelnemers is versterkt. In gerichte interviews is gevraagd naar tips om nog transparanter te zijn. Een gerechtelijke uitspraak in 2024 bevestigde dat StiPP helder genoeg communiceert met werkgevers. De communicatie met buitenlandse werkgevers blijft een aandachtspunt.

Cyberweerbaarheid

DORA moest uiterlijk 17 januari 2025 zijn ingevoerd. Daarom is in 2024 doorlopend gewerkt aan de implementatie van de DORA-vereisten. Mede door de tijd en aandacht die de voorbereiding op de Wtp in 2024 vroeg, is de DORA-implementatie voor een deel uitbesteed. Zo is de FIT GAP-analyse uitgevoerd door een externe partij. Uit deze analyse kwam een actielijst, die in het vierde kwartaal van 2024 en in het eerste kwartaal van 2025 is uitgevoerd. Daarmee voldeed StiPP op tijd aan de DORA-vereisten.

Vermogensbeheer

Het beleggings- en MVB-beleid, dat eerder door het algemeen bestuur is besproken en vastgesteld, zijn in 2024 op operationeel niveau goed in de praktijk gebracht. Het uitvoerend bestuur heeft duidelijke stappen gezet om het MVB-beleid verder te brengen. Over deze voortgang heeft het uitvoerend bestuur uitgebreid gerapporteerd aan het niet-uitvoerend bestuur, de sleutelfunctiehouders en de externe toezichthouders. Tijdens ieder intern overleg keek het uitvoerend bestuur daarnaast nadrukkelijk of en hoe de beleggingsresultaten van meerwaarde konden zijn voor alle stakeholders, de deelnemers in het bijzonder.

Verder is in 2024 veel aandacht besteed aan de risicohouding en beleggingen in het nieuwe pensioenstelsel. Als basis hiervoor zijn de uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek uit 2022 als uitgangspunt genomen. Naar aanleiding van een verkorte ALM-studie is in 2025 een nieuwe lifecycle ingevoerd.

Verschaffing financiële informatie

StiPP verstrekt twee soorten financiële informatie. Ten eerste is er de informatie die wordt gedeeld om verantwoording af te leggen aan de deelnemers en andere belanghebbenden en/of geïnteresseerden. Deze informatie wordt opgenomen in het jaarverslag, zowel in het bestuursverslag als in de jaarrekening met toelichtingen. Daarnaast geeft StiPP periodiek inzage in de beleggingen en beleggingsresultaten. Ten tweede gebruikt StiPP interne financiële informatie om de uitvoering en het vermogensbeheer te sturen.

Externe financiële informatie

De jaarrekening 2023 is op een ordentelijke manier opgesteld, vastgesteld en gepubliceerd. Het proces van het opstellen van de jaarrekening is goed geëvalueerd met alle betrokkenen en de verbeterpunten zijn meegenomen voor het proces van 2024. De verantwoordelijkheid voor de controle van de beleggingsinformatie wordt voor 2024 iets anders verdeeld. De accountant van PGGM zal geen werkzaamheden verrichten voor vermogensbeheer. Deze taken worden opgepakt door StiPP en KPMG.

Interne financiële informatie

Voor de interne sturing maakt StiPP gebruik van meerdere rapportages. De belangrijkste hiervan zijn:

- **Budget en prognoses**
In het najaar is de begroting voor 2025 besproken en vastgesteld, gebaseerd op de toen meest recente kostenprognose voor het jaar 2024. De ontwikkeling van de uitvoeringskosten voor StiPP is overzichtelijk en hangt samen met de premievolumes en aantallen deelnemers. Door inflatiegerelateerde tariefsverhogingen en de toename van volumes, zullen deze kosten licht stijgen. Daarnaast is er een flinke stijging van advieskosten door de Wtp.
- **De vermogensbeheerkosten** zullen naar verwachting iets toenemen als gevolg van gestegen volumes en door relatief meer “dure” beleggingscategorieën als gevolg van de nieuwe lifecycle.
- **Kwartaalrapportages**
De kwartaalrapportages worden diepgaand besproken. De frequentie van de rapportages en de ontwikkeling van opbrengsten en kosten, zijn voldoende voor de huidige werkwijze.
- **Vermogensbeheerrapportages**
De fiduciair manager rapporteert maandelijks aan het uitvoerend bestuur en eens per kwartaal aan het algemeen bestuur. In de kwartaaloverleggen vermogensbeheer worden deze rapportages uitgebreid besproken. Hiervan worden duidelijke notulen gemaakt. Daarnaast rapporteert de custodian over de beleggingen. Er wordt gezorgd dat de rapportages van de fiduciair manager en de custodian goed op elkaar aansluiten. Als dit nodig is, bespreekt de uitvoerend bestuurder vermogensbeheer de rapportages in detail met het niet-uitvoerend bestuur.

Tot slot

Het niet-uitvoerend bestuur vindt dat het algemeen bestuur goed functioneert. Het niet-uitvoerend bestuur is het uitvoerend bestuur dankbaar voor de inzet in 2024. De risicobeheersing is op orde en er is sprake van beheerste en integere bedrijfsvoering.

14.3 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

In dit verslag spreekt het verantwoordingsorgaan (hierna: ‘VO’) zijn oordeel uit over het gevoerde beleid van het algemeen bestuur (hierna: ‘AB’), hoe dit is uitgevoerd en de keuzes voor de toekomst. Het VO baseert zijn oordeel op het jaarverslag van het fonds, de jaarrekening en overige informatie, waaronder de bevindingen van het niet-uitvoerend bestuur (hierna: ‘NUB’).

Het VO monitort voortdurend het functioneren van het fonds. Deelnemers, gepensioneerden en werkgevers moeten er vertrouwen in kunnen hebben dat het fonds het toevertrouwde geld goed beheert en de belangen van alle betrokkenen evenwichtig afweegt.

Samenstelling

Het VO bestaat uit zeven leden; vier leden vertegenwoordigen de deelnemers, één lid vertegenwoordigt de pensioengerechtigden en twee leden vertegenwoordigen de werkgevers. Voor een van de leden namens werkgevers heeft per 1 juli 2024 herbenoeming plaatsgevonden. Alle leden van het VO voldoen aan de algemene eisen en deskundigheid, zoals verwoord in de profielschets. Per 1 januari 2024 is het voorzitterschap binnen het VO overgedragen. Tevens heeft per 1 januari 2024 de benoeming plaatsgevonden van een nieuw lid namens de FNV. Per 1 juli 2024 liep de maximale zittingstermijn af van het lid namens De Unie. Het VO is verheugd dat per 1 september 2024 een nieuw lid namens De Unie is benoemd.

Vergaderfrequentie, -orde, afstemming met andere gremia en informatievoorziening

Het VO heeft in 2024 vijf keer vergaderd, waaronder één keer met het NUB. Bij de reguliere vergaderingen van het VO zijn leden van het uitvoerend bestuur (UB) regelmatig aangeschoven voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen. De vergaderingen vonden afwisselend via Teams en fysiek op locatie plaats. Naast de reguliere vergaderingen is het VO drie keer extra digitaal bijeengekomen ter voorbereiding op de advisering en besluitvorming in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Verder is het VO aanwezig geweest in een gezamenlijke themasessie met het AB in het kader van de merkpositionering.

De informatievoorziening aan het VO wordt als adequaat ervaren. Het VO heeft toegang tot het bestuurdersportaal en de vergaderstukken zijn beschikbaar in de vergaderapplicatie iBabs. Verder zijn op verzoek scholingsfaciliteiten beschikbaar. Het proces rond de adviesaanvragen is in 2024 conform afspraak (tijdig en volledig) verlopen.

Werkwijze en toezichtthema's VO 2024

Voor 2024 heeft het VO een werkplan opgesteld, toezichtthema's bepaald en nader focus aangebracht. Een korte samenvatting van de bevindingen van het VO wordt hieronder gegeven.

Wtp

2024 stond voor een groot deel in het teken van de transitie naar de Wtp. Iedere vergadering zijn een of meer leden van het UB aanwezig geweest om een update te geven van de stand van zaken. Het VO spreekt zijn waardering uit over de wijze waarop het UB het VO heeft meegenomen in de ontwikkelingen met betrekking tot de Wtp, de planning en het transitieplan. Het VO heeft ervoor gekozen om een externe adviseur te benaderen om het VO te informeren over zijn rol en inhoudelijk te ondersteunen bij het uitvoeren van zijn adviesrechten in de transitie naar de Wtp. Deze adviesrechten betreffen met name het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst en het vaststellen, wijzigen of beëindigen van het uitvoeringsreglement. Daarnaast is ook het communicatieplan transitie een belangrijk adviesplichtig onderwerp. Het VO heeft ook een specifiek adviesrecht ten aanzien van het invaren en aanwenden van het vermogen. Naast de adviesrechten heeft het VO op onderdelen overlegrechten. In dit kader is door het VO gesproken over de risicohouding.

Overige onderwerpen

Het VO is bijgepraat over de aanpassing van het beleid Datakwaliteit, het beleid Integraal Risicomanagement en de wijzigingen in het risicoraamwerk. Ook het risicomanagement stond in 2024 met name in het teken van de Wtp.

Het VO heeft een nadere toelichting gehad op de stand van zaken en het beleid met betrekking tot vermogensbeheer, maatschappelijk verantwoord beleggen en de financiële opzet van de nieuwe pensioenregeling. Met betrekking tot vermogensbeheer is in het kader van de Wtp gesproken over de risicodelingsreserve in het licht van een eerlijke verdeling ten opzichte van de actieve deelnemers.

De hoogte van het eigen vermogen van StiPP is reeds eerder onderwerp van bespreking geweest. Het betreft geld van de deelnemers dat om juridische redenen niet kon worden teruggegeven aan de deelnemers. Onder de Wtp kan dit wel en zal zoveel mogelijk worden uitgedeeld conform de vastgestelde voorrangsregels en het evenwichtigheidsvraagstuk.

Het VO heeft kennisgenomen van de conceptbegroting 2025.

Het VO spreekt zijn waardering uit over de wijze waarop het VO in een separate kennissessie met het algemeen bestuur is meegenomen in de eerste contouren betreffende de nieuwe merkpositionering van StiPP. Deze merkpositionering is inmiddels doorgevoerd.

Met betrekking tot de governance is het VO geïnformeerd over het selectietraject betreffende de nieuwe voorzitter van het algemeen bestuur.

Ten aanzien van de communicatie baseert het VO zijn oordeel met name op het communicatiekader 2023–2025, het communicatiejaarplan 2024 en de kwartaalevaluaties Marketing en Communicatie. De rapportages geven een goed beeld van de voortgang en de stand van zaken. Het VO is ook in 2024 gevraagd om op voorhand input te leveren voor het communicatiejaarplan 2025.

Adviesaanvragen

Het AB heeft in 2023 de volgende adviesaanvragen aan het VO voorgelegd:

Profielschets NUB

In verband met het vertrek van twee van de niet-uitvoerend bestuurders per 1 juli en per 1 september 2024 is het functieprofiel herzien. Het VO heeft ten aanzien van beide profielen een positief advies uitgebracht.

Functieprofiel onafhankelijk voorzitter algemeen bestuur

In verband met het eindigen van de laatste zittingstermijn van de onafhankelijk voorzitter per 1 juli 2025 is het VO gevraagd om een advies uit te brengen over het functieprofiel. Het VO heeft bij meerderheid van stemmen een positief advies afgegeven met betrekking tot het functieprofiel van de onafhankelijk voorzitter. Het VO heeft hierbij om een nadere onderbouwing gevraagd ten aanzien van de VTE-score en de diversiteit in het licht van de overige eisen die in het functieprofiel worden gesteld.

Beleid vrijwillige aansluiting

In de uitvoeringspraktijk komt het voor dat een verplicht aangesloten werkgever op enig moment niet meer voldoet aan het 50% criterium uit het verplichtstellingsbesluit van StiPP. Dat brengt met zich mee dat de verplichte aansluiting moet worden beëindigd. Soms is het niet mogelijk om de aansluiting van de werkgever met terugwerkende kracht (tot het moment dat niet meer werd voldaan aan het 50%-criterium) te beëindigen, omdat er reeds premies zijn betaald en StiPP pensioenrechten heeft toegekend. Voorgesteld is het beleid vrijwillige aansluiting (incl. de standaard-uitvoeringsovereenkomst, het UR en de statuten) aan te passen zodat voor deze situaties een vrijwillige aansluiting met terugwerkende kracht mogelijk is.

Het VO heeft unaniem een positief advies afgegeven inzake de aanpassing van het beleid vrijwillige aansluiting. Het VO heeft hierbij de suggestie meegegeven om de termijn van vrijwillige aansluiting in deze gevallen te maximeren op een kortere periode dan vijf jaar.

Communicatiejaarplan 2025

Het conceptcommunicatiejaarplan is op 20 november 2024 nader toegelicht. Het VO heeft zijn complimenten uitgesproken over het communicatiejaarplan 2025. Het VO heeft aandacht gevraagd voor de beschikbare capaciteit. De inzet van extra capaciteit moet worden gezien in relatie tot de kosten van de totale transitie naar de Wtp. De verwachting is dat vanuit de informatie uit de media invloed zal worden uitgeoefend op de actieve deelnemers en slapers. Het verkondigen van de juiste boodschap is hierbij van belang.

Het VO heeft op basis van de documenten en de mondelinge toelichting een positief advies afgegeven voor het communicatiejaarplan 2024.

Premiestelling 2025

Op basis van de nieuwe opslagen bedraagt de benodigde premie in de Basisregeling 7,92% van de pensioengrondslag. De bruto premie in de Basisregeling bedraagt 8,0% van de pensioengrondslag, de aanwezige premiemarge bedraagt derhalve 0,08%. Op basis van de nieuwe opslagen bedraagt de benodigde premie in de Plusregeling 10,49% van de pensioengrondslag. De bruto premie in de Plusregeling bedraagt 12,0% van de pensioengrondslag, de aanwezige premiemarge bedraagt derhalve 1,51%. De brutopremie is in beide regelingen naar verwachting toereikend. De premiemarge is in het basisscenario verbeterd van 0,01% tot 0,08% voor de basisregeling en van 1,29% tot 1,51% in de plusregeling. Uit de gevoeligheidsanalyse (krimpscenario 23%) blijkt dat ook in het krimpscenario de brutopremie toereikend is voor de benodigde premie van zowel de basis – als de plusregeling. De premiemarge bedraagt in het krimpscenario 0,01% respectievelijk 1,4%.

Het VO heeft unaniem een positief advies ten aanzien van de premiestelling 2025.

Wtp

Communicatieplan transitie

Het VO heeft zijn complimenten uitgesproken ten aanzien van het communicatieplan.

Het communicatieplan gaat op een hele mooie manier uit van de deelnemer. De communicatie vindt gericht plaats, op de juiste tijd en met de juiste boodschap naar de juiste doelgroep. Het VO heeft aandacht gevraagd voor de vermenging van berichtgeving. De hoofdboodschap wordt neergezet als zijnde de nieuwe pensioenregeling en niet de wijzigingen die de invoering van de Wtp met zich meebrengen. Voor StiPP lopen deze onderwerpen door elkaar heen. Verder heeft het VO de suggestie gedaan om gezien het aantal jonge deelnemers naast de extra inzet van visuele communicatiemiddelen te overwegen om nieuwe media in te zetten.

Het VO heeft op basis van de documenten en de mondelinge toelichting in mei 2024 een positief advies afgegeven voor het communicatieplan Wtp. In november 2024 heeft een nadere aanscherping van dit communicatieplan plaatsgevonden. Het VO was van mening dat de impact van de aanpassingen in het communicatieplan beperkt was en niet leidden tot heroverweging van dit advies.

Invaren

Volgens de Wtp (artikel 150m) heeft het VO een verzwaard adviesrecht op het besluit tot invaren.

Het VO is in de periode mei tot en met november 2024 in meerdere vergaderingen meegenomen bij diverse deelonderwerpen ter voorbereiding van het advies. Dit was zowel in het kader van kennisontwikkeling als ter beeld- en oordeelsvorming. Daarbij is bij iedere stap het VO in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen en suggesties mee te geven. Deze suggesties zijn zichtbaar opgevolgd en de vragen zijn afdoende beantwoord. Hoe het bestuur tot zijn voorgenomen besluit is gekomen, is derhalve volledig traceerbaar. Het VO heeft kunnen vaststellen dat het proces van de totstandkoming van het voorgenomen besluit tot invaren zorgvuldig is doorlopen. Tevens heeft het VO kunnen vaststellen dat er voldoende onderbouwing is van wegen en alternatieven.

Als invaarmethode is gekozen voor de standaardmethode. Hierbij is gekozen voor een spreidingstermijn van één jaar. Hiermee wijkt het besluit af van de standaardspreiding van tien jaar. Het bestuur heeft naar de mening van het VO de keuze van deze afwijking voldoende kwalitatief en kwantitatief onderbouwd.

Met betrekking tot de vulling van de bepaling van de risicodelingsreserve bij invaren heeft het VO kennisgenomen van de kwalitatieve en kwantitatieve onderbouwingen.

Het VO heeft in september 2024 unaniem positief geadviseerd ten aanzien van de beoordeling van het bestuur inzake het voorgenomen invaarbesluit, de keuzes die het bestuur hierbij heeft gemaakt, de verdeling van het fondsvermogen (voorrangsregels) en de compensatie van de afschaffing van de doorsneesystematiek.

Op 4 december 2024 heeft het bestuur kenbaar gemaakt dat er wijzigingen zijn aangebracht in het implementatieplan en de opdrachtaanvaarding op basis van de in november 2024 ontvangen opinies van de sleutelfunctiehouders, het in november 2024 ontvangen advies van het verantwoordingsorgaan en opmerkingen van het algemeen bestuur. Het VO was van mening dat de impact van de aanpassingen in het implementatieplan en opdrachtaanvaarding beperkt is en niet leiden tot heroverweging van het bovengenoemde advies.

Eindoordeel

Het VO spreekt zijn waardering uit voor de inspanningen en gemaakte beleidskeuzes en geeft een positief eindoordeel over het handelen van het bestuur in 2024 en de manier waarop het bestuur daarbij de betrokken belangen evenwichtig heeft afgewogen.

Het VO ervaart de dialoog met het bestuur als plezierig. Ook buiten de formele vergaderingen om is frequent contact met de individuele bestuursleden. Het VO spreekt zijn waardering uit over de bereidheid van (uitvoerend) bestuursleden om desgewenst op onderwerpen extra toelichting te geven aan het VO in en buiten vergadering.

Het verantwoordingsorgaan, mei 2025

14.4 Reactie algemeen bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft met bijzondere interesse kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de adviezen en aanbevelingen die het aan het bestuur gegeven heeft op de verschillende onderwerpen, met name ten aanzien het communicatiejaarplan en de premiestelling.

Ook bedankt het bestuur het verantwoordingsorgaan voor de adviezen en aanbevelingen die zijn gegeven op de onderwerpen aangaande de Wtp en in het bijzonder op het communicatieplan en het invaarbesluit. Het bestuur spreekt, ondanks de grote uitdagingen in het kader van de Wtp, zijn complimenten uit over de samenwerking met het verantwoordingsorgaan op dit onderwerp.

Het bestuur heeft de bijdragen van het verantwoordingsorgaan ervaren als een toegevoegde waarde. Hiermee wordt onderstreept dat een goed functionerend verantwoordingsorgaan belangrijk is voor het evenwichtig besturen van het fonds. De samenwerking met het verantwoordingsorgaan wordt als prettig ervaren.

De door het verantwoordingsorgaan benoemde adviezen en aanbevelingen worden door het bestuur meegenomen bij te maken beleidskeuzes en zullen ook onderwerp van gesprek blijven in de overleggen met het verantwoordingsorgaan de komende jaren.

15 Jaarrekening

15.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten, × € 1.000)

	toelichting	31-dec-24	31-dec-23
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	1		
Vastrentende waarden		505.076	400.928
Aandelen		82.129	51.355
Vastgoedbeleggingen		17.946	10.900
Derivaten		48	328
		605.199	463.511
Beleggingen voor risico deelnemers	2		
Vastrentende waarden		1.615.569	1.260.399
Aandelen		1.266.599	1.001.251
Vastgoedbeleggingen		276.762	212.516
Derivaten		739	6.400
		3.159.669	2.480.566
Vorderingen en overlopende activa	3	160.681	137.493
Overige activa	4	30.921	25.257
		3.956.470	3.106.827
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	5	450.223	338.296
Technische voorzieningen risico fonds	6	237.505	184.333
Technische voorziening risico deelnemers	7	3.258.435	2.580.379
Overige schulden en overlopende passiva	8	10.307	3.819
		3.956.470	3.106.827

15.2 Staat van baten en lasten

(× € 1.000)

	toelichting	2024	2023
BATEN			
Premiebijdragen risico deelnemers	9	697.269	581.062
Beleggingsresultaten risico fonds	10	15.694	32.771
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	11	259.294	234.899
Overige baten	12	1.488	1.112
		973.745	849.844
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	13	27.632	20.782
Pensioenuitvoeringskosten	14	19.416	18.832
Mutatie technische voorzieningen risico fonds	15		
Inkoop uit kapitaal / pensionering		39.619	26.801
Rente		6.767	4.913
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen		-11.975	-9.734
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten		-438	-346
Ingaan nabestaandenpensioen		10.023	6.837
Wijziging voorziening arbeidsongeschikten		2.225	838
Wijziging voorziening toekomstige arbeidsongeschikten		6.873	2.376
Wijziging marktrente		1.743	6.551
Wijziging actuariële uitgangspunten		-516	-
Overige wijzigingen		-1.149	-872
		53.172	37.364
Mutatie technische voorziening risico deelnemers	16	678.056	648.443
Saldo overdrachten van rechten	17	83.496	38.813
Overige lasten	18	46	17
		861.818	764.251
Saldo van baten en lasten		111.927	85.593
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie algemene reserve		76.281	60.401
Mutatie vereiste buffer over de Technische Voorzieningen		35.646	25.192
		111.927	85.593

15.3 Kasstroomoverzicht

(× € 1.000)

	2024	2023
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	674.230	525.837
Saldo waardeoverdrachten	-83.938	-38.398
Betaalde pensioenuitkeringen en afkopen	-27.344	-20.989
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-19.463	-19.127
Overige baten en lasten	1.179	1.094
	544.664	448.417
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	550.808	446.493
Betaald inzake aankopen beleggingen	-1.119.515	-914.119
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	37.734	30.881
Saldo overige kasstromen uit hoofde van beleggingsactiviteiten	-5.105	-10.387
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-2.922	-2.868
	-539.000	-450.000
Mutatie geldmiddelen	5.664	-1.583
	2024	2023
Geldmiddelen per 1 januari	25.257	26.840
Mutatie geldmiddelen	5.664	-1.583
Geldmiddelen per 31 december	30.921	25.257

15.4 Algemene toelichting

Inleiding

Het doel van de Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 34107294, statutair gevestigd te Amsterdam, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden inzake ouderdom en overlijden. Het fonds geeft invulling aan uitvoering van de verplicht gestelde pensioenregeling in de uitzendbranche. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, het uitvoeringsreglement en de actuariële en bedrijfstechnische nota van het fonds. Het vestigingsadres van het fonds is Noordweg-Noord 150, 3704 JG te Zeist.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024 dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De bedragen opgenomen in deze jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economische potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en er bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek, vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden frequent beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Uit de toelichting op de beleggingen voor risico deelnemers blijkt dat voor € 476,5 miljoen (15,1%) van de beleggingen van het pensioenfonds de waardering gebaseerd is op netto contante waarde-berekeningen of andere methode(n) (zie paragraaf 2. Beleggingen voor risico deelnemers). Het maken van de schattingen van de marktwaaarde van deze beleggingen vergt in meer of mindere mate oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en modellen. De mate van schattingonzekerheid die hiermee samenhangt, is nader toegelicht in de toelichting op de beleggingen voor risico deelnemers.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen en dergelijke, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta's, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-dec-24	31-dec-23
AUD	1,67	1,62
CAD	1,49	1,46
CHF	0,94	0,93
DKK	7,46	7,45
GBP	0,83	0,87
HKD	8,04	8,63
JPY	162,74	155,73
NOK	11,76	11,22
SEK	11,44	11,13
SGD	1,41	1,46
USD	1,04	1,10

Specifieke grondslagen

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Beleggingen voor risico fonds en risico deelnemers

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Alleen als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva, en liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen ('look through'-benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen die samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren, dan wel -crediteuren, opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Beleggingen voor risico fonds en beleggingen voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen, worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Alleen als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum, benadert de reële waarde.

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Dit is de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Als de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Aandelen, waaronder converteerbare obligaties, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van aandelen die beursgenoteerd zijn, is dit de beurswaarde. Voor participaties in aandelenfondsen die niet beursgenoteerd zijn, is dit de intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief opgelopen rente. Van vastrentende waarden die beursgenoteerd zijn, is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor participaties in vastrentende-waardenfondsen die niet beursgenoteerd zijn, is dit de intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende marktrente, waaronder een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op nominale waarde.

De reële waarde van participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen is berekend door middel van de 'discounted cash flow'-methode (DCF-model). Bij de

waardeberekeningen is uitgegaan van een aantal veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst, inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan gebeurt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa worden onder meer liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden betreft. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat overblijft, nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen – inclusief de technische voorzieningen voor risico van het fonds en voor risico van de deelnemers – volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Vereiste buffer over de technische voorzieningen

De benodigde buffer wordt berekend volgens de regels voor het vereist eigen vermogen, zoals vastgelegd in de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds gekozen voor de standaardmethode uit het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De minimum buffer technische voorzieningen wordt berekend volgens de regels voor het minimaal vereist eigen vermogen uit de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds ervoor gekozen de minimum buffer voor de technische voorzieningen vast te stellen op 4,0% van de technische voorzieningen voor risico fonds.

Algemene reserve

Algemene reserve is dat deel van het vermogen dat overblijft, nadat de vereiste buffer over de technische voorzieningen op het gewenste niveau is gebracht, via de resultaatbestemming. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Technische voorzieningen voor risico fonds

De technische voorzieningen voor risico fonds worden gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen, die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. Er zijn geen onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruik van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de technische voorzieningen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Pensioenaanspraken en -rechten worden niet geïndexeerd.

Bij de berekening van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid, op basis van de contante waarde van de vrijgestelde premie wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van prudente grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2024 en voor de vergelijkende cijfers per 31 december 2023:

Overlevingstafels

Bij het waarden van de technische voorzieningen is uitgegaan van de sterftekansen uit de Prognosetafel AG2024, zoals gepubliceerd door het Actuariel Genootschap, met als startjaar 2025. De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel, worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met fondsspecifieke ervaringssterfte, waarbij voor de medeverzekerde dezelfde correctiefactoren zijn toegepast als voor de hoofdverzekerde. Deze fondsspecifieke ervaringssterfte is in 2024 gewijzigd ten opzichte van eerdere boekjaren.

Partnerfrequentie

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen voor risico fonds voor het latent partnerpensioen vóór de pensioendatum, wordt uitgegaan van het onbepaalde-partnersysteem. De partnerfrequenties zijn vastgesteld, zoals deze zijn weergegeven bij de sterftetafels GBM/V 1985-1990 vermenigvuldigd met een factor van 60%. Hierbij geldt dat de partnerfrequentie 100% bedraagt op de pensioendatum. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde-partnersysteem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de vrouwelijke partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en de mannelijke partner drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Er is een kostenopslag ter grootte van 4% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid

Deze voorziening bestaat uit de contante waarde van toekomstige premies voor de arbeidsongeschikte deelnemers in de Plusregeling tot aan de AOW- of eventueel eerdere pensioendatum. De premievrijstelling voor arbeidsongeschiktheid is volgens het pensioenreglement niet staffelvolgend. De hoogte ervan wordt vastgesteld op basis van de leeftijd bij aanvang van de arbeidsongeschiktheid. Bij de vaststelling van de voorziening voor arbeidsongeschikten is geen rekening gehouden met de kans op revalidatie.

Voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten

In de Plusregeling is premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid verzekerd. Voor dit risico wordt een risicopremie gevraagd. De som van de risicopremies over het boekjaar en het jaar voorafgaand aan het boekjaar, vormen de voorziening voor toekomstig arbeidsongeschikten. Het risico kan zich namelijk pas openbaren twee jaar nadat de actieve deelnemer ziek geworden is.

Voorziening latent ingegaan partnerpensioen

De voorziening latent ingegaan partnerpensioen heeft betrekking op deelnemers die overleden zijn, maar van wie de partners zich nog niet hebben gemeld voor het partnerpensioen waar zij recht op hebben.

Technische voorziening voor risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen risico deelnemers. De technische voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers (saldi pensioenrekeningen).

Opgebouwde spaarsaldi

De opgebouwde spaarsaldi hebben betrekking op het opgebouwde kapitaal voor de niet-ingegane pensioenen.

Het kapitaal voor de Basisregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming ingelegde leeftijdsonafhankelijke netto premie, vermeerderd dan wel verminderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat.

Het kapitaal voor de Plusregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming ingelegde netto premie volgens de staffel in de Plusregeling, vermeerderd dan wel verminderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat. Het opgebouwde kapitaal is bedoeld voor inkoop van pensioenrechten (uitkeringen).

Beleggingsresultaat en aangroei van het pensioenkapitaal

De door de (gewezen) deelnemers gevormde kapitalen worden door het fonds belegd. Het fonds stelt maandelijks het beleggingsresultaat vast, en verdeelt dat over de deelnemers en gewezen deelnemers op basis van het aantal participaties per deelnemer. Rendement wordt per leeftijdsgroep bijgeschreven. Het pensioenkapitaal wordt periodiek verhoogd of verlaagd met de opbrengsten van de beleggingen, en verminderd met de kosten van vermogensbeheer.

Kostenopslag

In de technische voorziening voor risico deelnemers is geen kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten opgenomen. Toekomstige uitvoeringskosten worden gefinancierd uit de in de premie opgenomen opslag voor kosten. In geval van discontinuïteit van het fonds worden de reserves van het fonds hiervoor gebruikt of vindt financiering van deze kosten plaats vanuit het belegd vermogen voor risico deelnemers.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad risico fonds is als volgt berekend:

$$100\% + ((\text{vereist eigen vermogen} + \text{algemene reserve}) / \text{technische voorzieningen risico fonds}) \times 100\%.$$

De dekkingsgraad risico deelnemers is als volgt berekend:

$$100\% + \text{minimaal vereist eigen vermogen in } \%.$$

De dekkingsgraad van het totale fonds is als volgt berekend:

$$100\% + ((\text{vereist eigen vermogen totale fonds} + \text{algemene reserve}) / (\text{technische voorzieningen risico fonds} + \text{technische voorziening risico deelnemers})) \times 100\%.$$

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van het totale fonds van de afgelopen twaalf maanden.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De posten die zijn opgenomen in de staat van baten en lasten, zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de – in de balans gehanteerde – waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico deelnemers

Hieronder zijn opgenomen de over het boekjaar in rekening gebrachte en te brengen premies en koopsommen. De premie voor de Basisregeling bedraagt sinds 2023 8% van de pensioengrondslag. Van de premies voor de Basisregeling is in 2024 3,2% van de brutopremie bestemd ter dekking van de administratiekosten, 1,0% van de nettopremie bestemd als bufferbijdrage en 2,8% van de nettopremie bestemd ter dekking van algemene risico's.

De premies voor de Plusregeling bedragen 12,0% van de premiegrondslag. Van deze premies is 3,2% van de brutopremie bestemd ter dekking van administratiekosten. De opslag voor het nabestaandenpensioen ad 0,25% van de som van de pensioengrondslagen en de opslag voor het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid ad 0,25% van de som van de pensioengrondslagen worden in mindering gebracht op de bruto premie en gereserveerd. Daarnaast wordt een bufferbijdrage van 6,0% van de risicopremies en 1,0% over de nettopremie gevormd. Tevens is voor algemene risico's een bijdrage van 2,8% van de nettopremie berekend.

Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten voor beleggingen voor risico fonds en beleggingen voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze vastgesteld. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

De indirecte beleggingsopbrengsten bestaan uit de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

De directe beleggingsopbrengsten omvatten de rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer bestaan uit de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, en dergelijke, verrekend.

Pensioenuitkeringen en afkopen

De pensioenuitkeringen en afkopen betreffen de aan deelnemers betaalde uitkeringen.

De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen risico fonds

Inkoop uit kapitaal / pensionering

Onder inkoop uit kapitaal / pensionering is de inkoop van rechten van gepensioneerden opgenomen.

Financiering vindt plaats vanuit kapitaal dat is opgebouwd door deelnemers uit de Basis- of Plusregeling.

Rente

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De rentemutatie wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen voor risico fonds. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking technische voorziening voor pensioenuitvoeringskosten

In de technische voorziening voor risico fonds is een opslag van 4% voor de excassokosten inbegrepen. Jaarlijks valt 4% van de uitkeringen vrij uit de technische voorziening voor risico fonds ten behoeve van de excassokosten.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de technische voorzieningen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect

van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige wijzigingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de technische voorzieningen hebben betrekking op kanssystemen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarden van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde, opgenomen.

Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers

Hieronder zijn de aan het verslagjaar toe te rekenen premies, beleggingsresultaten, inkoop uit kapitaal / pensionering, afkopen, overdrachtswaarden van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken en actuariële resultaten, opgenomen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

15.5 Toelichting op de balans

(× € 1.000)

Activa

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoed beleggingen	Derivaten	Totaal
Stand per 1 januari 2024	400.928	51.355	10.900	309	463.492
Aankopen	170.566	24.790	8.951	-10	204.297
Verkopen	-60.834	-7.329	-3.056	1.054	-70.165
Mutatie beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	-512	802	4	-	294
Waardemutaties	-5.072	12.511	1.147	-1.743	6.843
Stand per 31 december 2024	505.076	82.129	17.946	-390	604.761
Bij: derivaten met een negatieve waarde					438
Totaal					605.199

De beleggingen voor risico fonds zijn opgenomen in de reserveportefeuille en in de uitkeringenportefeuille. De reserveportefeuille belegt, net zoals de aan de hand van leeftijdsgroepen gevormde deelnemerspools, in de strategische beleggingsportefeuilles van StiPP. Dit zijn de zakelijke-waardenportefeuille, de vastrentende-waardenportefeuille middellang en de vastrentende-waardenportefeuille lang.

De beleggingen in deze portefeuilles worden op maandbasis gewaardeerd en geadmineistreerd via de participatieadministratie. Daarmee is de scheiding van vermogen tussen de reserveportefeuille (voor risico fonds) en de deelnemerspools (voor risico deelnemers) te allen tijde volledig inzichtelijk.

De uitkeringenportefeuille is geheel gescheiden van de reserveportefeuille en de andere strategische beleggingsportefeuilles.

	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoed beleggingen	Derivaten	Totaal
Stand per 1 januari 2023	296.248	44.700	9.603	166	350.717
Aankopen	135.926	4.037	1.914	-27	141.850
Verkopen	-47.678	-6.918	-108	-60	-54.764
Mutatie beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	-1.797	1.508	26	-	-263
Waardemutaties	18.229	8.028	-535	230	25.952
Stand per 31 december 2023	400.928	51.355	10.900	309	463.492
Bij: Derivaten met een negatieve waarde					19
Totaal					463.511

In de jaarekening 2023 was in het verloopoverzicht een categorie 'Overige beleggingen' opgenomen, echter in de balans is deze categorie niet opgenomen. Er is besloten om bedragen onder deze categorie te alloceren naar de bestaande categorieën. De cijfers voor 2023 zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen wordt gebruik gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door gebruikmaking van netto contante waardeberekeningen dan wel andere methoden.

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, participaties in hypotheekfondsen en banktegoeden.
- De netto contante waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- Andere methode: de marktwaarde is ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-to-fundmanagers. Beleggingen waarvan de waardering op basis van de intrinsieke waarde plaatsvindt zijn in de tabel onder 'Andere methode' opgenomen. De marktwaardebepaling is niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Een deel van de participaties in hypotheekfondsen en vastgoedbeleggingen valt hieronder.

Schattingen en veronderstellingen

31-dec-2024	Genoteerde marktprijzen	NCW ¹⁸ berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastrentende waarden	454.572	-	50.504	505.076
Aandelen	82.129	-	-	82.129
Vastgoedbeleggingen	7.099	-	10.847	17.946
Derivaten	-	-390	-	-390
Totaal	543.800	-390	61.351	604.761

31-dec-2023	Genoteerde marktprijzen	NCW berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastrentende waarden	362.036	-	38.892	400.928
Aandelen	51.355	-	-	51.355
Vastgoedbeleggingen	11.222	-	-322	10.900
Derivaten	-	309	-	309
Totaal	424.613	309	38.570	463.492

Specificatie van vastrentende waarden

	31-dec-2024	31-dec-2023
Participaties obligatiebeleggingsfondsen	464.341	365.486
Participaties in hypotheekfondsen	38.559	32.754
Beleggingsdebiteuren	6.500	6.401
Liquide middelen	6.567	5.110
Beleggingscrediteuren	-10.891	-8.823
Totaal	505.076	400.928

Specificatie van aandelen

	31-dec-2024	31-dec-2023
Beleggingen aandelen	81.267	51.295
Beleggingsdebiteuren	1.323	355
Liquide middelen	258	242
Beleggingscrediteuren	-719	-537
Totaal	82.129	51.355

18. NCW = netto contante waarde

Specificatie van vastgoedbeleggingen

	31-dec-2023	31-dec-2023
Indirect vastgoed	18.561	11.222
Beleggingsdebiteuren	55	51
Beleggingscrediteuren	-670	-373
Totaal	17.946	10.900

Specificatie van derivaten

31-dec-2024				
Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva	Waarde per saldo
Valutatermijncontracten	38.154	48	-438	-390
Totaal	38.154	48	-438	-390

31-dec-2023				
Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva	Waarde per saldo
Valutatermijncontracten	22.256	328	-19	309
Totaal	22.256	328	-19	309

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoed beleggingen	Derivaten	Totaal
Stand per 1 januari 2024	1.260.399	1.001.251	212.516	6.032	2.480.198
Aankopen	660.926	162.735	98.900	10	922.571
Verkopen / aflossingen	-334.187	-122.201	-50.957	17.581	-489.764
Mutatie beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	338	12.114	-3.197	-	9.255
Waardemutaties	28.093	212.700	19.500	-29.635	230.658
Stand per 31 december 2024	1.615.569	1.266.599	276.762	-6.012	3.152.918
Bij: Derivaten met een negatieve waarde					6.751
Totaal					3.159.669

	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoed beleggingen	Derivaten	Totaal
Stand per 1 januari 2023	963.033	748.656	160.840	2.774	1.875.303
Aankopen	497.437	206.263	70.621	26	774.347
Verkopen / aflossingen	-244.257	-131.971	-2.057	-1.150	-379.435
Mutatie beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	-20.380	25.448	-6.695	-	-1.627
Waardemutaties	64.566	152.855	-10.193	4.382	211.610
Stand per 31 december 2023	1.260.399	1.001.251	212.516	6.032	2.480.198
Bij: derivaten met een negatieve waarde					368
Totaal					2.480.566

In de jaarekening 2023 was in het verloopoverzicht een categorie 'Overige beleggingen' opgenomen, echter in de balans is deze categorie niet opgenomen. Er is besloten om bedragen onder deze categorie te alloceren naar de bestaande categorieën. De cijfers voor 2023 zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en schulden, zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benaderen de reële waarde. Voor een toelichting op de waarderingen wordt verwezen naar de paragraaf 'Beleggingen voor risico fonds'.

Schattingen en veronderstellingen

In onderstaande tabel is de gehanteerde waarderingssystematiek opgenomen.

31-dec-2024	Genoteerde marktprijzen	NCW berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastrentende waarden	1.300.329	-	315.240	1.615.569
Aandelen	1.266.599	-	-	1.266.599
Vastgoedbeleggingen	109.481	-	167.281	276.762
Derivaten	-	-6.012	-	-6.012
Totaal	2.676.409	-6.012	482.521	3.152.918

31-dec-2023	Genoteerde marktprijzen	NCW berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastrentende waarden	1.035.898	-	224.501	1.260.399
Aandelen	1.001.251	-	-	1.001.251
Vastgoedbeleggingen	86.123	-	126.393	212.516
Derivaten	-	6.032	-	6.032
Totaal	2.123.272	6.032	350.894	2.480.198

Specificatie van vastrentende waarden

	31-dec-2024	31-dec-2023
Participaties in obligatiebeleggingsfondsen	1.371.486	1.067.610
Participaties in hypotheekfondsen	240.026	189.069
Beleggingsdebiteuren	9.194	11.765
Liquide middelen	9.153	13.382
Beleggingscrediteuren	-14.290	-21.427
Totaal	1.615.569	1.260.399

Specificatie van aandelen

	31-dec-2024	31-dec-2023
Beleggingen aandelen	1.253.305	1.000.071
Beleggingsdebiteuren	20.398	6.926
Liquide middelen	3.977	4.717
Beleggingscrediteuren	-11.081	-10.463
Totaal	1.266.599	1.001.251

Specificatie van vastgoedbeleggingen

	31-dec-2024	31-dec-2023
Indirect vastgoed	286.244	218.801
Beleggingsdebiteuren	848	992
Beleggingscrediteuren	-10.330	-7.277
Totaal	276.762	212.516

Specificatie van derivaten

31-dec-2024				
Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva	Waarde per saldo
Valutatermijncontracten	588.412	739	-6.751	-6.012
Totaal	588.412	739	-6.751	-6.012

31-dec-2023				
Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva	Waarde per saldo
Valutatermijncontracten	433.925	6.400	-368	6.032
Totaal	433.925	6.400	-368	6.032

3. Vorderingen en overlopende activa

	31-dec-2024	31-dec-2023
Vorderingen op werkgevers	42.402	28.956
Nog te factureren premie	117.481	108.184
Overige	798	353
Totaal	160.681	137.493

Vorderingen op werkgevers

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in mindering te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen.

Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Van het openstaande saldo aan vorderingen op werkgevers per jaareinde 2024, staat € 3,4 miljoen langer dan een jaar open. Dit bestaat uit € 2,9 miljoen reguliere premies, € 0,2 miljoen ambtshalve nota's en € 0,3 miljoen overige nota's (met name boetes).

	31-dec-2024	31-dec-2023
Specificatie vorderingen / premiedebiteuren:		
Werkgevers	44.885	30.544
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.483	-1.588
Totaal	42.402	28.956

	31-dec-2024	31-dec-2023
Verloop voorziening dubieuze debiteuren:		
Stand per 1 januari	-1.588	-663
Mutaties inzake voorziening premievorderingen	-895	-925
Stand per 31 december	-2.483	-1.588

In 2024 is een bedrag van € 895 duizend toegevoegd aan de voorziening (2023: € 925 duizend toegevoegd). Er is € 700 duizend aan oninbare premie afgeschreven (2023: € 335 duizend), een bedrag dat direct is verantwoord onder de premiebijdrage risico deelnemers. De voorziening dubieuze debiteuren wordt bepaald op basis van ervaringscijfers. Ultimo 2024 is deze bepaald op basis van 20% van het saldo van lopende incasso's en 60% van het saldo van lopende faillissementen. Eind 2023 waren deze percentages ook respectievelijk 20% en 60%.

Naar aanleiding van door de Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten (SNCU) uitgevoerde onderzoeken voor verplichte aansluiting van werkgevers, heeft SNCU geconcludeerd dat diverse werkgevers voldoen aan de criteria van verplichte aansluiting bij het fonds. Van deze groep werkgevers heeft het fonds geen deelnemersgegevens ontvangen. Als gevolg hiervan zijn aan deze werkgevers ambtshalve facturen verstuurd. Ultimo verslagjaar staan ambtshalve vorderingen open ad € 1,8 miljoen (ultimo 2023: € 1,9 miljoen).

Aangezien tegenover deze vorderingen geen opgebouwde pensioenkapitalen staan, zijn deze vorderingen niet als premie-opbrengsten in het resultaat verantwoord en verrekend in de stand van de vorderingen op werkgevers.

4. Overige activa

	31-dec-2024	31-dec-2023
Liquide middelen	30.921	25.257

Onder de liquide middelen zijn kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn door StiPP opeisbaar zijn, opgenomen. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder, zijn onder de beleggingen opgenomen. De hoge stand van de liquide middelen ultimo jaar heeft als doel om kort na begin van het nieuwe jaar uitgaande waardeoverdrachten, in het kader van uitvoering van de Wet waardeoverdracht klein pensioen, uit te kunnen betalen aan andere pensioenuitvoerders. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

Passiva

5. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Vereiste buffer over TV	Algemene reserve	
Stand per 1 januari 2024	81.466	256.830	338.296
Voorstel resultaatbestemming	35.646	76.281	111.927
Stand per 31 december 2024	117.112	333.111	450.223

	Vereiste buffer over TV	Algemene reserve	
Stand per 1 januari 2023	56.274	196.429	252.703
Voorstel resultaatbestemming	25.192	60.401	85.593
Stand per 31 december 2023	81.466	256.830	338.296

Solvabiliteit

(× 1.000)	31-dec-2024		31-dec-2023	
	EUR	%	EUR	%
Risico fonds				
Aanwezig vermogen inclusief vermogen risico deelnemers	3.946.163		3.103.008	
Af: Technische voorziening risico deelnemers	-3.258.435		-2.580.379	
Af: Vereiste buffer over TV risico deelnemers	-101.704		-70.014	
Aanwezig vermogen	586.024		452.615	
Minimaal vereist eigen vermogen risico fonds	9.500	4,0%	7.373	4,0%
Vereist eigen vermogen risico fonds	15.408	6,5%	11.452	6,2%
Dekkingsgraad		246,7%		245,5%
Risico deelnemers				
Dekkingsgraad		103,1%		102,7%
Totaal fonds				
Dekkingsgraad		112,9%		112,2%
Beleidsdekkingsgraad		112,4%		112,2%

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting 'Risicobeheer en derivaten'.

De dekkingsgraad voor risico fonds is als volgt berekend: $100\% + ((\text{vereist eigen vermogen} + \text{algemene reserve}) / \text{technische voorzieningen risico fonds})$ in %.

De dekkingsgraad voor risico deelnemers is als volgt berekend: $100\% + \text{minimaal vereist eigen vermogen}$ in %.

De dekkingsgraad van het totale fonds is als volgt berekend: $100\% + ((\text{vereist eigen vermogen totale fonds} + \text{algemene reserve}) / (\text{technische voorzieningen risico fonds} + \text{technische voorziening risico deelnemers}))$ in %.

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van het totale fonds van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

De vermogenspositie van het fonds kan worden gekarakteriseerd als goed.

6. Technische voorzieningen voor risico fonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen voor risico fonds

	2024	2023
Stand per 1 januari	184.333	146.969
Inkoop uit kapitaal / pensionering	39.619	26.801
Rente	6.767	4.913
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen	-11.975	-9.734
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-438	-346
Ingaan nabestaandenpensioen	10.023	6.837
Wijziging voorziening arbeidsongeschikten	2.225	838
Wijziging voorziening toekomstige arbeidsongeschikten	6.873	2.376
Wijziging marktrente	1.743	6.551
Wijziging actuariële uitgangspunten	-516	-
Overige wijzigingen	-1.149	-872
Stand per 31 december	237.505	184.333

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Specificatie technische voorzieningen voor risico fonds naar aard:

	31-dec-2024		31-dec-2023	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Ouderdomspensioen	17.735	149.176	14.875	114.740
Partnerpensioen	2.201	47.193	2.022	40.077
Voorziening arbeidsongeschikten	-	17.586	-	14.668
Voorziening toekomstige arbeidsongeschikten	-	16.746	-	9.873
Voorziening latent ingegaan partnerpensioen	-	6.804	-	4.975
Totaal	19.936	237.505	16.897	184.333

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Het fonds kent een pensioenregeling met twee varianten: de Basisregeling en de Plusregeling. Beide varianten zijn beschikbare-premieregelingen. De premie in de Basisregeling is 8,0% van de pensioengrondslag en voorziet in een aanvullende oudedagsvoorziening. Na 52 weken werken, gaat de deelnemer over naar de Plusregeling. De premie in de Plusregeling is 12,0% van de pensioengrondslag.

7. Technische voorziening risico deelnemers

Mutatieoverzicht technische voorziening risico deelnemers

	2024	2023
Stand per 1 januari	2.580.379	1.931.936
Premie	556.937	495.184
Premie arbeidsongeschikten	1.975	1.864
Pensionering	-40.987	-27.960
Rendementstoekenning	267.095	236.713
Inkomende waardeoverdrachten	2.426	2.878
Uitgaande waardeoverdrachten	-15.678	-13.114
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	68.845	122.338
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	-138.905	-150.731
Afkopen	-15.597	-10.764
Vervallen heel kleine pensioenen	-79	-312
Vrijval door overlijden	-8.148	-7.701
Overige mutaties / correcties	172	48
Stand per 31 december	3.258.435	2.580.379

De in deze tabel opgenomen rendementstoekenning van € 267,1 miljoen positief (2023: € 236,7 miljoen positief) wijkt af van het beleggingsresultaat voor risico deelnemers van € 259,3 miljoen positief (2023: € 234,9 miljoen positief). Het verschil is ontstaan als gevolg van mutaties die met terugwerkende kracht verwerkt zijn. Aan de units die hierdoor (alsnog) aan deelnemers zijn toegewezen, wordt met terugwerkende kracht rendement toegekend. Aangezien het toegekende rendement niet daadwerkelijk is behaald (het geld was niet belegd), leidt dit tot een rendementstoekenning die afwijkt van het daadwerkelijk gemaakte beleggingsresultaat.

De technische voorziening risico deelnemers ultimo boekjaar is niet een-op-een aan te sluiten op de beleggingen risico deelnemers en de aan de deelnemers toe te rekenen vorderingen en liquide middelen. Dit komt doordat de vorderingen en de liquide middelen voor een deel zijn toe te rekenen aan de deelnemers en voor een deel aan het fonds.

Het deel van de vorderingen en liquide middelen dat toe te rekenen is aan het fonds, bestaat voornamelijk uit de risico-opslag voor excassokosten, de opslag voor vereist eigen vermogen, de risicopremie voor nabestaandenpensioen, de opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en een opslag voor algemene risico's.

In onderstaande tabel is toegelicht welk deel van de beleggingen, vorderingen, schulden en liquide middelen toe te rekenen is aan de deelnemers. Ook is de aansluiting op de technische voorziening risico deelnemers zichtbaar.

	2024	2023
Beleggingen voor risico deelnemer	3.159.669	2.480.566
Vorderingen en overlopende activa		
Nog te factureren premie	78.708	81.592
Overige activa (liquide middelen)		
Liquide middelen	20.058	18.221
Totaal	3.258.435	2.580.379

8. Overige schulden en overlopende passiva

	31-dec-2024	31-dec-2023
Te verrekenen premies	108	404
Derivaten met negatieve waarde	7.187	386
Uitkeringen en Afkopen	162	66
Belastingen en premies sociale verzekeringen	582	415
Waardeoverdrachten	265	707
Vooruitgefactureerde handhavingsopbrengsten	1.229	974
Bestuurskosten	53	80
Overige schulden	721	787
Totaal	10.307	3.819

Alle schulden hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Te verrekenen premies

De post te verrekenen premies betreft de ultimo balansdatum nog terug te betalen premies.

Derivaten met negatieve waarde

Derivaten met een positieve reële waarde worden als actief verantwoord en derivaten met een negatieve reële waarde passief. Op de pagina's 90 en 92 is de splitsing tussen activa en passiva weergegeven.

Uitkeringen en afkopen

De uitkeringen en afkopen bestaan uit bedragen die na balansdatum financieel worden afgewikkeld. De lagere post ten opzichte van 2023 heeft te maken met het feit dat er in de rechtenadministratie van 2024 geen afkoopmutaties hebben plaatsgevonden die pas in 2025 zijn betaald, in vergelijking met de afkoopmutaties van 2023 die in 2024 betaald zijn.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

De post belastingen en premies sociale verzekeringen zijn ten opzichte van 2023 licht toegenomen.

Waardeoverdrachten

De post waardeoverdrachten betreft voornamelijk gefactureerde inkomende waardeoverdrachten die nog niet zijn betaald en waarvoor nog geen aanspraken zijn toegekend. Ook betreft het inkomende waardeoverdrachten klein pensioen die op balansdatum nog niet zijn verwerkt in de deelnemersadministratie en nog te betalen uitgaande waardeoverdrachten.

Vooruit gefactureerde handhavingsopbrengsten

Deze post bestaat uit het openstaande saldo van de handhavingsopbrengsten (boete niet-tijdig, boete SNCU, kostendispensatie en kostennota SNCU). Wanneer de opbrengsten daadwerkelijk gerealiseerd zijn, worden deze opgenomen in de pensioenuitvoeringskosten onder de post vergoeding administratiekosten en boetes werkgevers.

Overige schulden

De overige schulden betreffen nog niet betaalde facturen die op balansdatum nog open stonden. Deze zijn in 2025 betaald.

Risicobeheer en derivaten

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het fonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Hieronder staat de kwantitatieve risico-informatie. Deze informatie bevat de cumulatieve cijfers voor risico fonds en risico deelnemers.

De vermogensbeheerder heeft de kwantitatieve informatie van de beleggingen aangeleverd op basis van het doorkijkprincipe ('look through'). Als gevolg van het toepassen van het doorkijkprincipe sluiten de beleggingen per beleggingscategorie, zoals toegelicht in de risicoparagraaf, niet aan op de beleggingen per beleggingscategorie volgens de balans. Ten opzichte van de totale beleggingen, betreft het beperkte verschuivingen over de verschillende beleggingscategorieën.

Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:

	31-dec-2024	31-dec-2023
Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds	237.505	184.333
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	3.258.435	2.580.379
Buffers:		
S1 Renterisico	1.024	812
S2 Risico zakelijke waarden	2.524	1.798
S3 Valutarisico	1.011	704
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	11.837	8.678
S6 Verzekeringstechnisch risico	5.740	4.574
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	-	-
Diversificatie-effect	-6.728	-5.114
Totaal S (vereiste buffers)	15.408	11.452
Solvabiliteit risico deelnemers	101.704	70.014
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	3.613.052	2.846.178
Aanwezig vermogen (totaal activa – schulden)	3.946.163	3.103.008
Surplus	333.111	256.830

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten zijn:

- het beleggingsbeleid;
- het premiebeleid;
- het herverzekeringsbeleid; en
- het toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen, als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico, valutarisico en het grondstoffenrisico. Het marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies of een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De totale beleggingen per jaareinde staan in de volgende tabel.

	31-dec-2024			31-dec-2023		
	Risico fonds	Risico deelnemers	Totaal Beleggingen	Risico fonds	Risico deelnemers	Totaal Beleggingen
Vastrentende waarden	505.076	1.615.569	2.120.645	400.928	1.260.399	1.661.327
Aandelen	82.129	1.266.599	1.348.728	51.355	1.001.251	1.052.606
Vastgoedbeleggingen	17.946	276.762	294.708	10.900	212.516	223.416
Derivaten	-390	-6.012	-6.402	309	6.032	6.341
Totaal	604.761	3.152.918	3.757.679	463.492	2.480.198	2.943.690

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico, is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het fonds loopt, nader toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duratie. De duratie is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duratie geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met één procentpunt. Een hoge duratie geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-dec-2024		31-dec-2023	
	Balans	Duratie	Balans	Duratie
Vastrentende waarden (voor derivaten)	2.120.645	9,7	1.661.927	9,6
Vastrentende waarden (na derivaten)	2.120.645	9,7	1.661.927	9,6

Er is besloten om in deze jaarrekening de duratie voor de totale vastrentende waarden (zowel risico fonds als risico deelnemers) te presenteren en niet alleen de vastrentende waarde voor risico fonds. De cijfers voor 2023 zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Ten aanzien van de uitkeringen (de ingegane pensioenen) van € 212,5 miljoen (2023: € 174,1 miljoen) hanteert het fonds een beleid dat gericht is op het minimaliseren van de 'duratie-mismatch'. Dit beleid wordt gerealiseerd door het kopen van langlopende obligaties met een vergelijkbare looptijd als de lopende uitkeringen. Om die reden is er voor de uitkeringen per jaareinde geen sprake van een duratie-mismatch.

Ten aanzien van de verplichtingen voor risico deelnemers, de pensioenkapitalen, is er geen sprake van een duratie-mismatch aangezien het fonds over deze verplichtingen geen renterisico loopt.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-dec-2024		31-dec-2023	
Resterende looptijd ≤ 1 jaar	167.511	7,9%	124.958	7,5%
Resterende looptijd > 1 en ≤ 5 jaar	657.479	31,0%	535.686	32,2%
Resterende looptijd > 5 jaar	1.295.655	61,1%	1.000.683	60,3%
Totaal	2.120.645	100,0%	1.661.327	100,0%

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden of prijsrisico is het risico van waardeveranderingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardeveranderingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

Specificatie vastgoed beleggingen naar sector	31-dec-2024		31-dec-2023	
Woningen	117.525	39,9%	132.678	59,4%
Participaties in vastgoedmaatschappijen	187.280	63,5%	97.345	43,6%
Beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	-10.097	-3,4%	-6.607	-3,0%
Totaal	294.708	100,0%	223.416	100,0%

Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio	31-dec-2024		31-dec-2023	
Europa	203.090	68,9%	148.088	66,3%
Verenigde Staten	77.497	26,3%	61.903	27,7%
Azië	23.863	8,1%	19.141	8,6%
Overige Mature Markets	355	0,1%	891	0,4%
Beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	-10.097	-3,4%	-6.607	-3,0%
Totaal	294.708	100,0%	223.416	100,0%

Specificatie aandelen naar sector	31-dec-2024		31-dec-2023	
IT en Telecom	391.429	29,0%	283.960	27,0%
Handel	298.222	22,1%	242.501	23,0%
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	244.673	18,2%	176.873	16,8%
Gezondheidszorg	176.345	13,1%	168.696	16,0%
Nijverheid en industrie	148.569	11,0%	117.404	11,2%
Energie	38.284	2,8%	33.696	3,2%
Overige	37.050	2,7%	28.236	2,7%
Beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	14.156	1,1%	1.240	0,1%
Totaal	1.348.728	100,0%	1.052.606	100,0%

Specificatie aandelen naar regio	31-dec-2024		31-dec-2023	
Europa	457.745	33,9%	353.847	33,6%
Noord Amerika	604.745	44,9%	429.214	40,8%
Azië & Pacific	238.379	17,7%	229.053	21,8%
Overige Mature Markets	33.703	2,5%	39.252	3,7%
Beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen	14.156	1,0%	1.240	0,1%
Totaal	1.348.728	100,0%	1.052.606	100,0%

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen.

Het bedrag van het belegd vermogen dat niet in euro's is belegd, bedraagt ultimo 2024 circa € 1.457,1 miljoen (2023: € 1.153,5 miljoen). Van dit bedrag is 36,6% (2023: 32,6%) afgedekt naar de euro.

Het valutarisico is in onderstaande tabel weergegeven. Deze laat de vreemde-valutaposities voor en na afdekking door valutatermijnderivaten zien.

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2024	Nettopositie na afdekking 2023
EUR	2.307.484	527.017	2.834.501	2.166.631
GBP	125.204	-59.501	65.703	50.587
JPY	72.124	-39.465	32.659	25.837
USD	768.789	-430.879	337.910	251.074
CHF	68.149	-452	67.697	56.254
HKD	54.035	14	54.049	59.529
SEK	29.900	-540	29.360	24.726
CAD	26.453	-141	26.312	18.921
DKK	39.256	-233	39.023	37.057
NOK	5.299	-1.479	3.820	3.501
SGD	8.426	13	8.439	6.348
AUD	19.242	-288	18.954	16.993
Overige	240.181	-929	239.252	226.232
Totaal	3.764.542	-6.863	3.756.679	2.943.690

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee 'over the counter (OTC)'-derivatenposities worden aangegaan en herverzekeraars. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen – waarmee het fonds transacties is aangegaan – niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft ten opzichte van het fonds, door het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten, en door het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds alleen belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het fonds alleen gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten. Op deze manier zijn posities van StiPP adequaat afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

Specificatie vastrentende waarden naar sector	31-dec-2024		31-dec-2023	
Overheidsinstellingen	1.214.313	57,3%	969.530	58,3%
Bedrijfsobligaties	621.514	29,3%	463.567	27,9%
Hypotheke	278.585	13,1%	221.823	13,4%
Balansposten	6.233	0,3%	6.407	0,4%
Totaal	2.120.645	100,0%	1.661.327	100,0%

Specificatie vastrentende waarden naar regio	31-dec-2024		31-dec-2023	
Ontwikkelde markten	1.992.636	94,0%	1.561.558	94,0%
Andere	128.009	6,0%	99.769	6,0%
Totaal	2.120.645	100,0%	1.661.327	100,0%

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende-waardenportefeuilles geeft het volgende overzicht inzicht:

Kredietwaardigheidsniveau	31-dec-2024		31-dec-2023	
AAA	450.787	21,3%	367.133	22,1%
AA	864.403	40,7%	686.241	41,3%
A	254.979	12,0%	190.213	11,4%
BBB	294.428	13,9%	230.435	13,9%
<BBB	61.300	2,9%	48.652	2,9%
Not rated *	188.515	8,8%	132.246	8,0%
Balansposten	6.233	0,3%	6.407	0,4%
Totaal	2.120.645	100,0%	1.661.327	100,0%

* Dit betreft voornamelijk participaties in Nederlandse hypotheekfondsen.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2024 met adequate correcties voor ervaringssterfte, is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Levensverwachtingsrisico

Het levensverwachtingsrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het fonds is om het levensverwachting- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

StiPP kent geen indexatiedoelstelling.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan de verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Ook wordt rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Wat betreft het liquiditeitsrisico, wordt vermeld dat het fonds in zijn beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Om te bepalen in welke mate sprake is van concentratierisico moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Het concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land (staatsobligaties) of bij een commerciële tegenpartij (beleggingsfondsen). Dit betreft per jaareinde de volgende posten:

	31-dec-2024		31-dec-2023	
Vastgoed:				
NT Developed Real Estate Index Fund			97.346	3,3%
Amvest Residential Core Fund			66.523	2,3%
Altera Vastgoed Woningen			66.155	2,2%
Hypotheeken:				
AEAM Dutch Mortgage Fund 3 non-NHG	152.208	4,1%		
AEAM Dutch Mortgage Fund	94.000	2,5%	88.555	3,0%
Obligaties:				
Frankrijk (staatsobligaties)	333.255	8,9%	261.668	8,9%
Duitsland (staatsobligaties)	260.638	6,9%	227.782	7,7%
Nederland (staatsobligaties)	112.971	3,0%	97.734	3,3%
België (staatsobligaties)	89.489	2,4%	71.401	2,4%
Oostenrijk (staatsobligaties)	73.547	2,0%	59.974	2,0%
iShares ESG Screened Euro Corporate Bond Index	294.724	7,8%	199.278	6,8%
Kempen International Funds – Euro Sustainable Cred	201.841	5,4%	193.120	6,6%
State Street ESG Screened Hard currency EMD	96.875	2,6%		
State Street ESG Screened Local currency EMD	96.748	2,6%		
Aandelen:				
NT World SDG Screened Low Carbon Index	868.158	23,1%	636.162	21,7%
NT Europe Sustainable Select SDG Index Fund	272.301	7,2%	207.908	7,1%
NT Emerging Markets ESG Leader	121.427	3,2%	162.747	5,5%
Totaal	3.068.182	81,7%	2.615.817	88,9%

In het algemeen geldt dat er bij vermogensbeheer een concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van beleggingen ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de beleggingsportefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een beleggingsportefeuille die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Als bijvoorbeeld veel aandelen van bedrijven, die actief zijn in dezelfde sector, worden aangehouden, is er sprake van een cumulatief concentratierisico.

De beleggingsfondsen die zijn opgenomen in bovenstaande tabel, kennen van nature een spreiding in beleggingen om concentratierisico's te beperken of te voorkomen.

Het bestuur heeft, op basis van de samenstelling van de beleggingsportefeuille ultimo boekjaar, besloten geen financiële buffer voor het concentratierisico aan te houden.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij Van Lanschot Kempen Investment Management. Met deze partij is een overeenkomst en service level agreement (SLA) gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij CACEIS.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan PGGM N.V en enkele dochterondernemingen. Met PGGM N.V. en deze dochterondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten, verwerkersovereenkomsten en een SLA gesloten. Deze uitvoeringsovereenkomst is verlengd en loopt nu door tot 2029.

Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van de uitbestedingspartijen door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 en 3000A-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, houdt het fonds hiervoor geen buffers aan in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs – al dan niet tijdelijk – hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

S10 Actief-beheerrisico

Onder het FTK is het actief beheerrisico toegevoegd aan de methodiek voor het vaststellen van het vereist vermogen. Ultimo boekjaar is geen sprake van actief beheer, daarom is er geen buffer aangehouden voor het actief-beheerrisico.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Wat betreft de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan en er is geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ambtshalve vorderingen

Naar aanleiding van door SNCU uitgevoerde onderzoeken voor verplichte aansluiting van werkgevers, heeft SNCU geconcludeerd dat diverse werkgevers voldoen aan de criteria van verplichte aansluiting bij het fonds. Van deze groep werkgevers heeft het fonds, na herhaalde verzoeken daartoe, geen deelnemersgegevens ontvangen. In plaats hiervan zijn aan deze werkgevers ambtshalve facturen verstuurd. Ultimo verslagjaar staan ambtshalve vorderingen open ad € 1,8 miljoen (ultimo 2023: € 1,9 miljoen). Aangezien tegenover deze vorderingen geen opgebouwde kapitalen staan, zijn deze vorderingen niet verwerkt in de jaarrekening.

Langlopende contractuele verplichtingen:

- *Administratiekosten*

Met ingang van 2018 heeft het fonds een uitbestedingsovereenkomst met PGGM N.V. afgesloten. Het contract met PGGM N.V. is medio 2023 herzien en verlengd tot 1 januari 2029. De vergoeding voor de uitvoering wordt jaarlijks vastgesteld in een SLA. Over 2024 betrof de vergoeding € 16,4 miljoen.

- *Vermogensbeheerkosten*

Met de vermogensbeheerder Van Lanschot Kempen Investment Management N.V. is per 1 mei 2020 een nieuw contract aangegaan, voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van drie maanden. De vergoeding is vastgelegd in de raamovereenkomst en wordt jaarlijks geïndexeerd. Voor 2024 bedroeg het geïndexeerde bedrag van de vergoeding bijna € 1,9 miljoen.

- *Voorwaardelijke verplichtingen*

Per jaareinde lopen er juridische procedures tegen meerdere werkgevers. Deze individuele procedures hebben betrekking op het niet betalen van de premies, betwiste aansluiting en faillissementen. De financiële impact van deze individuele procedures op het vermogen van het fonds is naar verwachting gering.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Voor 2023 en 2024 waren er geen investerings- en stortingsverplichtingen (zogenoeten voorbeleggingen).

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum.

15.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(× € 1.000)

9. Premiebijdragen risico deelnemers

	2024	2023
Premiebijdragen	698.870	582.321
Mutaties inzake voorziening premievorderingen	-895	-925
Afschrijving premievorderingen	-706	-334
Totaal	697.269	581.062

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers bedraagt voor de Basisregeling 8,0% (2023: 8,0%) en voor de Plusregeling 12,0% (2023: 12,0%) van de pensioengrondslag.

De kostendeekkende en feitelijke premies volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2024	2023
Kostendeekkende premie	627.009	547.256
Feitelijke premie	698.870	582.321

De kostendeekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2023, gepubliceerd door DNB). De feitelijke premie is in 2024 hoger dan de kostendeekkende premie. Er is daarmee sprake van een premieoverschot.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

Kostendeekkende premie	2024	2023
Kosten pensioenopbouw	587.420	516.072
Pensioenuitvoeringskosten	18.978	18.486
Solvabiliteitsopslag	1.167	730
Risicopremie premievrijstelling	10.877	5.869
Risicopremie nabestaandenpensioen	8.567	6.099
Totaal	627.009	547.256

De kosten pensioenopbouw betreffen de kosten van de jaarinkoop van de pensioenaanspraken inclusief de kosten voor premievrijstelling voor nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen.

De toeslagverlening is voorwaardelijk en geen onderdeel van de kosten pensioenopbouw.

De pensioenuitvoeringskosten volgen uit de staat van baten en lasten, verminderd met de vrijval van de excasso-opslag over de uitkeringen van € 438 duizend (2023: € 346 duizend). De solvabiliteitsopslag 2024 is berekend door het percentage vereist vermogen per 30 september 2024 te vermenigvuldigen met de kosten pensioenopbouw.

Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen. De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

Feitelijke premie	2024	2023
Beschikbaar voor pensioenopbouw	629.531	527.309
Pensioenuitvoeringskosten	39.991	35.728
Solvabiliteitsopslag	7.600	6.079
Risicopremie nabestaandenpensioen	10.871	7.336
Risicopremie premievrijstelling	10.877	5.869
Totaal	698.870	582.321

10. Beleggingsresultaten risico fonds

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	8.459	-5.072	-413	2.974
Aandelen	506	12.511	-49	12.968
Vastgoedbeleggingen	359	1.147	-11	1.495
Derivaten	-	-1.743	-	-1.743
Totaal	9.324	6.843	-473	15.694

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	6.654	18.229	-478	24.405
Aandelen	323	8.028	-41	8.310
Vastgoedbeleggingen	370	-535	-9	-174
Derivaten	-	230	-	230
Totaal	7.347	25.952	-528	32.771

In de jaarekening 2023 was in het verloopoverzicht een categorie 'Overige beleggingen' opgenomen, echter in de balans is deze categorie niet opgenomen. Er is besloten om bedragen onder deze categorie te alloceren naar de bestaande categorieën. De cijfers voor 2023 zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

11. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	16.411	28.093	-1.467	43.037
Aandelen	8.600	212.700	-834	220.466
Vastgoedbeleggingen	6.106	19.500	-180	25.426
Derivaten	-	-29.635	-	-29.635
Totaal	31.117	230.658	-2.481	259.294

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	12.772	64.566	-1.712	75.626
Aandelen	6.155	152.855	-790	158.220
Vastgoedbeleggingen	7.036	-10.193	-168	-3.325
Derivaten	-	4.382	-4	4.378
Totaal	25.963	211.610	-2.674	234.899

In de jaarekening 2023 was in het verloopoverzicht een categorie 'Overige beleggingen' opgenomen, echter in de balans is deze categorie niet opgenomen. Er is besloten om bedragen onder deze categorie te alloceren naar de bestaande categorieën. De cijfers voor 2023 zijn aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

12. Overige baten

	2024	2023
Interest	1.465	1.112
Overig	23	-
Totaal	1.488	1.112

In de post interest zijn rentebaten voor bankstanden van € 1,3 miljoen (2023: € 1,1 miljoen) en rentebaten voor premiedebiteuren van € 158 duizend (2023: € 55 duizend) opgenomen.

13. Pensioenuitkeringen

	2024	2023
Ouderdomspensioen	7.915	6.267
Partnerpensioen	2.025	1.860
Wezenpensioen	134	148
Afkopen	17.558	12.507
Totaal	27.632	20.782

De post afkopen kleine pensioenen betreft de eenmalige uitbetalingen van pensioenkapitalen met een omgerekende pensioenaanspraak die lager is dan € 592,51 per jaar (2023: € 594,89), in overeenkomst met de Pensioenwet (artikel 66).

14. Pensioenuitvoeringskosten

	2024	2023
Administratiekosten	16.455	16.350
Vergoeding administratiekosten en boetes werkgevers	-1.012	-466
Handhavingskosten	501	429
Bestuurskosten	941	782
Verantwoordingsorgaan	40	25
Adviseurs- en controlekosten (exclusief accountantskosten)	1.664	964
Accountantskosten ¹⁹	151	67
Sleutelfunctiehouders IORP II	92	118
Contributies en bijdragen	568	553
Overige kosten	16	10
Totaal	19.416	18.832

Honoraria onafhankelijke accountant

2024	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	113	-	113
Totaal	113	-	113

2023	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
Controle van de jaarrekening	67	-	67
Totaal	67	-	67

De werkzaamheden met betrekking tot het boekjaar 2024 zijn – net als het jaar ervoor – uitgevoerd door KPMG Accountants NV.

Pensioenwet

In overeenkomst met artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het fonds in het boekjaar 2024 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het fonds in het boekjaar 2024 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2024 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

19. De accountantskosten zijn opgebouwd uit enerzijds het honorarium van de onafhankelijke accountant (€ 113 duizend) en anderzijds de kosten voor de controle van de z-score en de beleggingen door EY (€ 38 duizend).

Bezoldiging bestuurders

Per 1 april 2024 zijn de drie uitvoerende bestuurders in dienst van bij het fonds. Het fonds heeft geen andere werknemers in dienst. Tot 1 april 2024 bedroeg de bezoldiging voor de werkzaamheden van de leden van het uitvoerend bestuur € 132 duizend. In de periode van 1 april 2024 tot en met 31 december 2024 is door het fonds in totaal € 451 duizend aan loon uitbetaald en aan loonheffing ingehouden.

De bezoldiging bestuurders heeft betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden in verband met de bestuurslidmaatschappen en de lidmaatschappen van het verantwoordingsorgaan.

De bestuurskosten voor 2024 bedragen € 941 duizend (2023: € 782 duizend). Deze bestaan uit bestuurs- en vacatievergoedingen, inclusief reiskosten, voor € 854 duizend (2023: € 733 duizend) en opleidingskosten en overige kosten voor € 87 duizend (2023: € 49 duizend).

15. Mutatie technische voorzieningen risico fonds

Inkoop uit kapitaal / pensionering: € 39,6 miljoen (2023: € 26,8 miljoen)

Onder inkoop uit kapitaal / pensionering is de inkoop van rechten van gepensioneerden opgenomen. Financiering vindt plaats vanuit kapitaal opgebouwd door deelnemers uit de Basis- en Plusregeling.

Rente: € 6,8 miljoen (2023: € 4,9 miljoen)

De technische voorziening risico fonds is in het boekjaar opgerend met 3,439% (2023: 3,264%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2023.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen: -€ 12,0 miljoen (2023: -€ 9,7 miljoen)

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen voor risico fonds. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorzieningen betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten: -€ 0,4 miljoen (2023: -€ 0,3 miljoen)

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden ingeschat en actuarieel berekend en zijn opgenomen in de post technische voorziening risico fonds. De in deze post opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de in het boekjaar verwachte uitvoeringskosten.

Wijziging marktrente: € 1,7 miljoen (2023: € 6,6 miljoen)

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten: -€ 0,5 miljoen (2023: nihil)

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien voor de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de technische voorzieningen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen van het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige wijzigingen in de technische voorzieningen risico fonds

	2024	2023
<i>Resultaat op kanssystemen:</i>		
Resultaat op sterfte	8.902	6.157
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	9.098	3.214
Resultaat op overige mutaties	-28	-192
Totaal	17.972	9.179

16. Mutatie technische voorziening risico deelnemers

Deze zijn berekend op basis van de voor de balansposten gehanteerde grondslagen.

17. Saldo overdrachten van rechten

	2024	2023
Inkomende waardeoverdrachten	71.278	125.206
Uitgaande waardeoverdrachten	-154.774	-164.019
Totaal	-83.496	-38.813

	2024	2023
<i>Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:</i>		
Toevoeging aan technische voorziening	71.271	125.216
Onttrekking aan technische voorziening	-154.727	-163.845
Totaal	-83.456	-38.629

	2024	2023
<i>Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:</i>		
- overgenomen pensioenverplichtingen	7	-10
- overgedragen pensioenverplichtingen	-47	-40
Totaal	-184	-184

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum bij een andere pensioenuitvoerder zijn opgebouwd.

Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht van het pensioenkapitaal van gewezen deelnemers aan de pensioenuitvoerder waar deze deelnemers nu pensioen opbouwen.

18. Overige lasten

	2024	2023
Overig	46	17
Totaal	46	17

De overige lasten bestaan voornamelijk uit kosten betalingsverkeer van € 26 duizend (2023: € 16 duizend).

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het voorstel resultaatbestemming 2024 is opgenomen in paragraaf 5. Stichtingskapitaal en reserves.

15.7 Statutaire regeling omtrent bestemming van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2024 is opgenomen in de jaarrekening in de tabel 'Mutatieoverzicht eigen vermogen'. De bestemming is verder uitgewerkt in paragraaf 5.2.4. van de Abtn van het fonds.

Het saldo van baten en lasten wordt gebruikt om de vereiste buffer over de technische voorzieningen op het gewenste niveau te brengen (€ 117,1 miljoen in 2024). Het deel dat overblijft, is toegevoegd aan de reserves van het pensioenfonds (€ 76,3 miljoen in 2024; de som van het positieve resultaat van € 111,9 miljoen minus de toevoeging aan de reserves van € 35,6 miljoen).

15.8 Ondertekening bestuur voor akkoord

Erwin Bosman
Cora van Kleef-van Driel
Ronald Ganzeboom
Lodewijk van Pol
Maaïke de Boer-Spoelstra
Mila van den Bout- Kisoen
Jacqueline Verhulst
Jan de Planque
Peter Rinkes
Paul Schellekens

Ondertekening

Zeist, 24 juni 2025

Onafhankelijk voorzitter

Erwin Bosman

Uitvoerend Bestuurder

Lodewijk van Pol

16 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten te Zeist is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 24.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.100.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken. Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

In relatie tot artikel 126 merk ik op dat het huidige beleid van het fonds met betrekking tot kosten (dat wil zeggen geen separate kostenvoorziening in de opbouwfase) niet aansluit op de geactualiseerde Q&A van DNB over de kostenvoorziening. Op dit moment verbind ik daar echter geen conclusies aan omdat de huidige handelswijze niet anders is dan voor verschijning van de genoemde Q&A alsmede vanwege sectorbreed overleg dat hierover nog plaatsvindt.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Amstelveen, 24 juni 2025

drs. R.T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

17 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten per 31 december 2024 en van het saldo van baten en lasten over 2024, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten ('de Stichting' of 'het fonds') te Zeist gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2024;
- 2 de staat van baten en lasten over 2024;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2024; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 24 miljoen
- 0,6% van het pensioenvermogen ultimo 2024

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR en Continuïteit

- Frauderisico's: veronderstelde risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving'.
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen rapporteerbare risico's van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd.
- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Kernpunten

- Waardering van beleggingen
- Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 24 miljoen (2023: EUR 24 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2024 (0,6%).

Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 1,1 miljoen rapporteren aan het bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan de uitvoeringsorganisaties

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Caceis en Van Lanschot Kempen Investment Management. De pensioenadministratie is uitbesteed aan PGGM.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Caceis en Van Lanschot Kempen Investment Management en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door PGGM.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Caceis, Van Lanschot Kempen Investment Management en PGGM, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2024 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Caceis, Van Lanschot Kempen Investment Management en PGGM.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. De uitvoeringsorganisaties hebben op grond van de overeenkomst met de Stichting aan onafhankelijke accountants opdracht gegeven de klantrapportage waarin begrepen de informatie inzake de beleggingen en beleggingsopbrengsten, voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountants. In dit kader hebben wij de accountants schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 22 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan de hierna genoemde kernpunten van onze controle voor de waardering van beleggingen voor risico pensioenfondsen.

De accountants van de uitvoeringsorganisaties hebben hun bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportages geëvalueerd, de bevindingen met de accountants besproken, de controledossiers van de accountants geïnspecteerd en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 11 van het jaarverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en haar bedrijfsomgeving, en van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, het incidentenregister en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te onderzoeken.

Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waaronder een gegevensgerichte controle op de bezoldiging van de bestuurders.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot de identificatie van een rapporteerbaar risico van een afwijking van materieel belang vanwege het niet voldoen aan wet- en regelgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder premieopbrengsten, (in)directe beleggingsopbrengsten risico fonds en (in)directe beleggingsresultaten voor risico deelnemers) als niet significant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.

De premieopbrengsten en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving dat relevant is voor onze controle, dit betreft het relevante veronderstelde risico zoals vastgelegd in de controlestandaarden. Wij hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Als onderdeel van de beoordeling van het frauderisico hebben wij een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- We hebben journaalposten en andere aanpassingen geïdentificeerd en geselecteerd om te toetsen die aan het einde van de rapportageperiode zijn gemaakt.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een kernpunt van de controle. Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een significant continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordelingsprocedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfondsen en risico deelnemer (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 95% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 en 2 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 85% is gebaseerd op marktnoteringen en voor circa 15% op afgeleide marktnoteringen of andere methoden. De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van het fonds.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de toelichting 'Specifieke grondslagen' in paragraaf 15.4 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 en 2 van de toelichting op de jaarrekening zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van Caceis heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting 'Specifieke grondslagen' in paragraaf 15.4 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals

overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te

liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 24 juni 2025

KPMG Accountants N.V.

S. van Oostenbrugge RA

18 Bijlagen

18.1 Samenstelling bestuur, auditcommissie en sleutelfunctiehouders

Het fonds heeft een (paritair) omgekeerd gemengd bestuur dat bestaat uit een uitvoerend deel en een niet-uitvoerend deel met een onafhankelijk voorzitter. Samen vormen zij het algemeen bestuur.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling, zoals deze door de sociale partners is overeengekomen. Dit houdt in dat het algemeen bestuur verantwoordelijk is voor alle activiteiten van het fonds, waaronder de pensioenadministratie, communicatie en het vermogensbeheer van de pensioengelden. Het algemeen bestuur is eindverantwoordelijk voor het bestuur van het fonds.

Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het vastgestelde beleid. Daarnaast berust het dagelijks bestuur bij het uitvoerend bestuur. De uitvoerende bestuursleden hebben elk hun eigen aandachtsgebied, maar zijn te allen tijde collectief verantwoordelijk.

Het niet-uitvoerend bestuur heeft tot taak het houden van intern toezicht. Het niet-uitvoerend bestuur richt die taak in door een jaarlijks op te stellen toezichtsplan. Hierin worden aandachtspunten voor het toezicht vastgelegd.

Onafhankelijk voorzitter

- De heer Erwin Bosman

Uitvoerend bestuur

- Mevrouw Cora van Kleef-van Driel
- De heer Ronald Ganzeboom
- De heer Lodewijk van Pol

Niet-uitvoerend bestuur

- Mevrouw Maaïke de Boer-Spoelstra
- Mevrouw Mila van den Bout-Kisoen
- Mevrouw Jacqueline Verhulst
- De heer Jan de Planque
- De heer Peter Rinkes
- De heer Paul Schellekens

Sleutelfunctiehouders

- De heer E. Mulder (Interne Audit)
- De heer A. van Amerongen (Risicobeheer)
- De heer R. Schilder (Actuarieel)

18.2 Diversiteit, benoemingen, zittingsduur algemeen bestuur

Naam	Geleding	Type bestuurder	Geboortedatum	In functie sinds	Einde zittingsduur
Dhr. Erwin Bosman	onafhankelijk	onafhankelijk voorzitter	01-01-1966	03-07-2013	03-07-2025
Mevr. Cora van Kleef-van Driel	niet van toepassing	uitvoerend bestuurder	13-07-1983	01-07-2019	01-07-2029
Dhr. Ronald Ganzeboom	niet van toepassing	uitvoerend bestuurder	26-06-1970	01-07-2019	01-07-2027
Dhr. Lodewijk van Pol	niet van toepassing	uitvoerend bestuurder	22-04-1961	01-09-2019	01-09-2026
Mevr. Maaïke de Boer-Spoelstra	werknemers	niet-uitvoerend bestuurder	04-09-1978	01-09-2020	01-09-2028
Mevr. Mila van den Bout-Kisoen	werknemers	niet-uitvoerend bestuurder	27-05-1974	01-07-2024	01-07-2028
Mevr. Jacqueline Verhulst	werkgevers	niet-uitvoerend bestuurder	13-04-1971	01-01-2024	01-01-2028
Dhr. Jan de Planque	werkgevers	niet-uitvoerend bestuurder	15-02-1959	17-12-2014	17-12-2026
Dhr. Peter Rinkes	werkgevers	niet-uitvoerend bestuurder	30-03-1962	10-05-2017	10-05-2029
Dhr. Paul Schellekens	gepensioneerden	niet-uitvoerend bestuurder	18-07-1950	22-03-2019	22-03-2027

18.3 Nevenfuncties bestuursleden

De heer Erwin Bosman

Bestuurslid en voorzitter beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds Rockwool
Voorzitter Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf
Lid geschillencommissie Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen

Mevrouw Cora van Kleef-van Driel

Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Thales
Lid commissie pensioenzaken Pensioenfederatie
Eigenaar VEKAVEDE

De heer Ronald Ganzeboom

Sleutelfunctiehouder Risicobeheer Stichting Pensioenfonds Flexsecurity
Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Campina
Penningmeester Stichting Hockeypark Myra
Eigenaar Gansa

De heer Lodewijk van Pol

Bestuurslid Pensioenfonds Notariaat
Lid private equity commissie CFA Netherlands
Lid commissie risicomanagement en lid commissie beleggingen KPS
Lid kascommissie Sterrenwacht Gooi- en Vechtstreek
Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten
Eigenaar Van Pol Fiduciair bestuur en advies

Mevrouw Maaïke de Boer-Spoelstra

Pensioenbestuurder FNV
Bestuurslid Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
Jurylid dames turnen KNGU Turnen
Vrijwilliger Schaatsvereniging Assendelft

Mevrouw Mila van den Bout-Kisoen

Sleutelfunctiehouder Actuarieel en Sleutelfunctiehouder Risicobeheer Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor de handel in bouwmaterialen
Uitvoerend Bestuurder De Nationale APF

Mevrouw Jacqueline Verhulst

Eigenaar PUIK Pensioenadvies

Voorzitter raad van toezicht Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij

Voorzitter raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Atos

Senior beleidsmedewerker pensioen Stichting van de Arbeid

Lid klachten- en geschillencommissie én adviseur van De Nationale APF

Lid visitatiecommissie Stichting Metro Pensioenfonds

Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Sagittarius

Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds voor Verloskundigen

Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer: diverse werkzaamheden (interne compliance officer, jurist en secretaris bestuurscommissies)

Bestuurslid VITP

Voorzitter visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Huntsman

De heer Jan de Planque

Bestuurslid Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

Penningmeester Vereniging Trein 8.28 H.I.J.S.M.

Commissaris bij Bejo Finance BV

Commissaris bij Intermetaal Beheer BV

Directeur Jans Interim Management & Consultancy (JIM&C) BV

Lid kascommissie Stichting Volksuniversiteit Het Gooi

Bestuurslid Stichting Maconniek Studiefonds

De heer Peter Rinkes

Directeur Marathon Management & Consultancy BV

Interim-manager

Commissaris bij La Cascina Holding B.V.

Arbeidscoach en maatschappelijk begeleider Vluchtelingenwerk Nederland

De heer Paul Schellekens

Voorzitter Handboogschutterij De Unie

Voorzitter Archeologie en Archiefonderzoek van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch

Lid van de Pensioenraad van de Algemene Nederlandse Bond van Ouderen

Editor Van Haren Publishing Den Bosch

Eigenaar Paul Schellekens A&I

Bijlage IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI): 724500C9X5DJREYB6961

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevatte geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Ecologische en/of sociale kenmerken

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ Ja	☐ Nee
☐ Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ☐ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen. ☐ in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie	☐ Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken, en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimumaandeel duurzame beleggingen van ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie ☐ met een sociale doelstelling
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan:	☒ Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Het financiële product promoot ecologische karakteristieken die verband houden met:

- de mitigatie van klimaatverandering en de adaptatie aan klimaatverandering in lijn met het Akkoord van Parijs;
- de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen;
- de transitie naar een circulaire economie.

Het financiële product promoot sociale kenmerken die verband houden met:

- fatsoenlijk werk;
- adequate levensstandaard en welzijn voor eindgebruikers;
- andere sociale onderwerpen zoals gendergelijkheid en bredere diversiteitskwesties.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?..en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

De duurzaamheidsindicatoren die worden gebruikt om de realisatie van elk van de gepromote ecologische karakteristieken of sociale kenmerken door dit financiële product te meten, presteerden als volgt. Alle waarden zijn gebaseerd op de posities en beschikbare gegevens per 31 december van het betreffende jaar.

Milieu indicatoren	Parameter	2023	2024	% Dek. 2023	% Dek. 2024
Scope 1-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	63.596,29	50.471,07	50%	53%
Scope 2-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	22.499,67	21.891,44	50%	53%
Scope 3-broeikasgassen-emissies	ton CO2e	640.205,92	615.407,73	50%	53%
Totale broeikasgassen-emissies	ton CO2e	725.212,78	688.125,73	50%	53%
Koolstofvoetafdruk	ton CO2e per miljoen EUR van belegging	292,11	210,66	50%	53%
Broeikasgassen-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	Gewogen gemiddelde ton CO2e per miljoen EUR omzet	800,76	712,95	54%	57%
Aandeel van de beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel van de beleggingen, %	3%	3%	54%	57%
Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel van de beleggingen, %	70%	62%	42%	48%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten - Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	Gigawattuur per miljoen EUR omzet	2,07	1,42	48%	53%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten - Industrie	Gigawattuur per miljoen EUR omzet	0,48	0,25	48%	53%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten - Winning van delfstoffen	Gigawattuur per miljoen EUR omzet	1,11	0,88	48%	53%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten - Vervoer en opslag	Gigawattuur per miljoen EUR omzet	0,71	0,68	48%	53%
Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten - Distributie van water, afvalwaterbeheer en sanering	Gigawattuur per miljoen EUR omzet	2,28	1,67	48%	53%
Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel van de beleggingen, %	0%	1%	54%	14%
Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie	Aandeel van de beleggingen, %	16%	16%	53%	56%

Sociale indicatoren	Parameter	2023	2024	% Dek. 2023	% Dek. 2024
Aantal ernstige mensenrechtenproblemen en -schendingen die verband houden met de ondernemingen waarin is belegd, op basis van een gewogen gemiddelde	Gewogen gemiddelde, aantal	0,03	0,02	54%	56%
Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	55%	57%
Ontbreken van procedures en compliancemechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel van de beleggingen, %	31%	0%	54%	57%
Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddeld % vrouwelijke bestuursleden	33%	36%	53%	55%

Belangrijke indicatoren	Parameter	2023	2024	% Dek. 2023	% Dek. 2024
Entertainment voor volwassenen	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	1%	1%
Conventionele Olie & Gas	Aandeel van de beleggingen, %	1%	1%	65%	65%
Alcohol	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	4%	4%
Controversiële wapens	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	100%	100%
Conventionele wapens	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	2%	1%
Gokken	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	0%	0%
Stroomopwekking	Aandeel van de beleggingen, %	1%	1%	5%	12%
Thermische kolen	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	65%	65%
Tabak	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	100%	100%
Onconventionele Olie & Gas	Aandeel van de beleggingen, %	0%	0%	65%	65%

- Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbrauk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?

Niet van toepassing, het product heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling.

- Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren is rekening gehouden in de algemene beleggingsaanpak, het due diligence-proces en de beleggingsprocedures wat betreft screening, monitoring en rapportage. We hebben een combinatie van eigen data en data van derden gebruikt om beleggingen te identificeren die een ongunstige invloed hebben op duurzaamheidsfactoren en ernstige schade (kunnen) veroorzaken.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

OESO	UNGP
Ja	Ja

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

- ☒ Ja
☐ Nee

Het financiële product heeft bij de beoordeling van de (voorgenomen) beleggingen rekening gehouden met de belangrijkste nadelige effecten op duurzaamheidsfactoren door middel van specifieke duurzaamheidsindicatoren. Deze indicatoren worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre de beleggingen bijdragen aan de gepromote ecologische karakteristieken en sociale kenmerken, inclusief indicatoren van belangrijke nadelige effecten. Dit omvat verschillende fasen in het beleggingsproces, waaronder screening, monitoring en rapportage. We verwijzen naar de tabel met indicatoren voor nadelige effecten op duurzaamheidsfactoren die eerder in dit document is vermeld.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste emittenten	Sector	Land	% Activa
France	Staatsobligatie	Frankrijk	8,8%
Germany	Staatsobligatie	Duitsland	6,2%
Belgium	Staatsobligatie	België	2,2%
Netherlands	Staatsobligatie	Nederland	1,8%
Alphabet Inc.	Communicatie- diensten	Verenigde Staten	1,7%
Austria	Staatsobligatie	Oostenrijk	1,4%
NVIDIA Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1,4%
Microsoft Corporation	Informatie- technologie	Verenigde Staten	1,3%
Tesla, Inc.	Duurzame consumenten- goederen	Verenigde Staten	1,0%
Eli Lilly and Company	Gezondheidszorg	Verenigde Staten	1,0%
Novo Nordisk A/S	Gezondheidszorg	Denemarken	0,9%
KfW	Overige	Duitsland	0,9%
AstraZeneca PLC	Gezondheidszorg	Verenigd Koninkrijk	0,7%
Novartis AG	Gezondheidszorg	Zwitserland	0,7%
ASML Holding N.V.	Informatie- technologie	Nederland	0,7%

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentie periode, te weten: 01 januari 2024 t/m 31 december 2024.

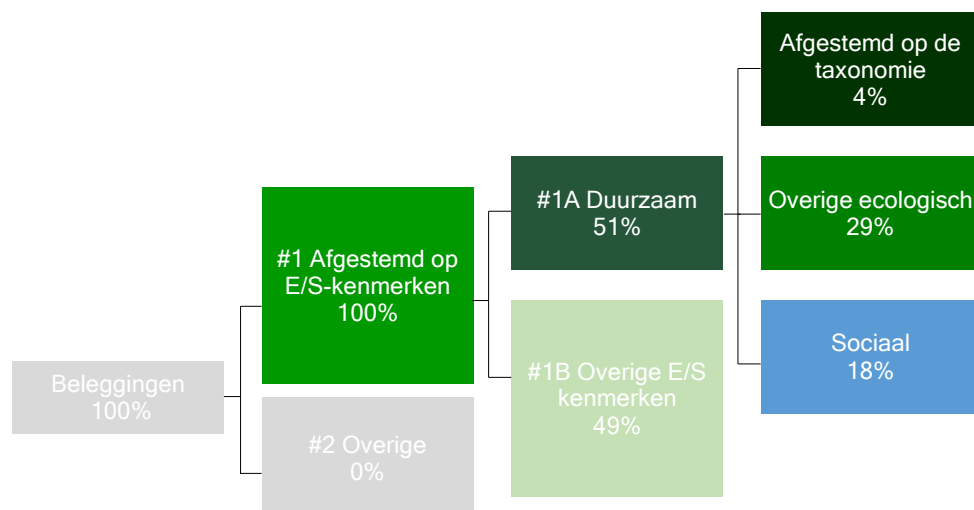
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de omzet die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen belegt, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegt, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegt, weergeven.

#1 Afgestemd op E/S kenmerken omvat beleggingen van het financiële product die voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken die het financiële product promoot. Bedrijfsgerelateerde beleggingen moeten voldoen aan praktijken van goed bestuur. Voor staatsobligaties, illiquide beleggingen, waaronder Nederlandse hypotheek en vastgoed, en LDI-producten vindt de beoordeling van de E/S kenmerken plaats in managerselectie en reguliere monitoring en wordt de opname in dit onderdeel gewaarborgd.

#2 Overige omvat overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische en sociale kenmerken zoals beleggingen met een rode vlag op MSCI ESG controversies, cash en derivaten.

#1A Duurzaam omvat beleggingen die voldoen aan drie criteria: beleggingen met economische activiteiten die bijdragen aan een duurzame doelstellingen, geen ernstige afbreuk doen aan overige doelstellingen en praktijken van goed bestuur.

#1B Overige E/S kenmerken omvat beleggingen van het financiële product die niet voldoen aan de criteria van een #1A duurzame belegging, maar wel voldoen aan praktijken van goed bestuur.

Afgestemd op de taxonomie omvat beleggingen die voldoen aan de criteria van de taxonomie. Deze hanteert dezelfde criteria als #1A duurzame beleggingen, maar telt alleen het percentage van de omzet mee dat bijdraagt aan de duurzame doelstellingen.

Overige ecologisch en sociaal omvat beleggingen die wel voldoen aan #1A duurzame beleggingen maar niet zijn afgestemd op de taxonomie.

Meer informatie over de methodologie is te vinden in de toelichting op Annex IV, beschikbaar op de website van het pensioenfonds.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	Afgestemd op EVS kenmerken	Duurzaam	Overige EVS kenmerken	Afgestemd op de taxonomie	Overige ecologisch	Sociaal	Overige
Alle	100%	51%	49%	4%	29%	18%	0%
Communicatiediensten	5%	2%	3%	0%	1%	0%	0%
Duurzame consumentengoederen	6%	1%	5%	0%	1%	0%	0%
Niet-duurzame consumentengoederen	3%	1%	2%	0%	0%	0%	0%
Energie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Financiële dienstverlening	12%	3%	9%	0%	3%	0%	0%
Gezondheidszorg	6%	6%	0%	0%	2%	4%	0%
Industrie	6%	3%	3%	1%	2%	0%	0%
Informatietechnologie	8%	5%	3%	2%	3%	0%	0%
Basisindustrie	2%	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Vastgoed	5%	4%	1%	1%	2%	1%	0%
Overige	47%	25%	22%	0%	14%	11%	0%
Nutsvoorzieningen	2%	1%	0%	1%	1%	0%	0%

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Heeft dit financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen?

Ja

In fossiel gas

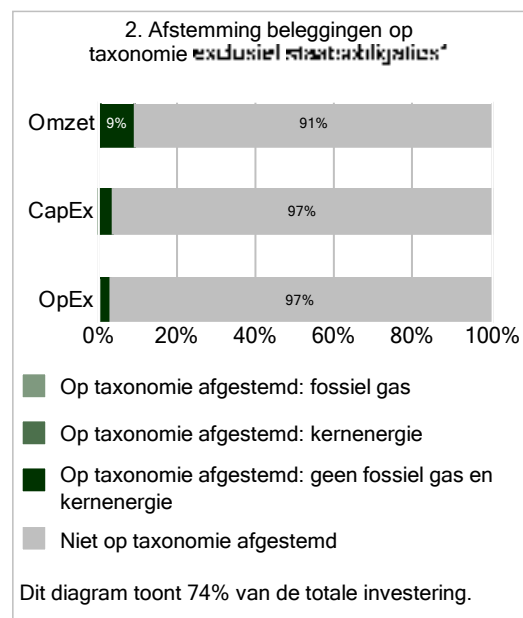
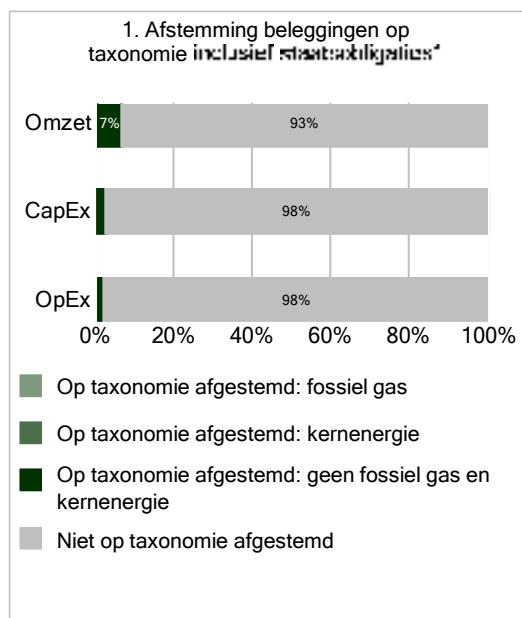

Kernenergie

Nee

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Er is geen geschikte methode om te bepalen of staatsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie. Daarom toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van staatsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor de beleggingen van het financiële product exclusief staatsobligaties.

*In deze grafieken omvatten 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?
1%

Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?
Vorige jaar was het 4%

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?
29%

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?
18%

Welke beleggingen zijn opgenomen onder "#2 Overige"? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging kwalificeren. Deze categorie bestaat voornamelijk uit de liquiditeitsposities van het pensioenfonds, alsmede beleggingen die voor risicoafdekking zijn bedoeld, waaronder financiële derivaten.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken?

De maatregelen om te voldoen aan de ecologische en sociale kenmerken komen voort uit het MVB-beleid. De toepassing in de afgelopen referentieperiode lichten wij kort toe:

- ESG integratie: het pensioenfonds heeft via de fiduciair vermogensbeheerder beoordeeld hoe duurzaamheidsfactoren in het beleggingsproces van zijn externe vermogensbeheerders zijn geïntegreerd.

- Screening: onderzoek naar de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren in de portefeuille. Daarvoor baseerde het pensioenfonds zich op 'UN Global Compact' principes en andere controversiële activiteiten. Daarnaast zijn alle beursgenoteerde deelnemingen gescreend op de vereisten van goed bestuur.

- Uitsluiting: het pensioenfonds sloot bedrijven en landen uit die betrokken zijn bij ongewenste activiteiten zoals beschreven in het uitsluitingsbeleid. Dit waren onder andere bedrijven met een hoge CO2-uitstoot uit of met betrokkenheid bij de productie of verkoop van controversiële wapens. In het overzicht van duurzaamheidsindicatoren is de betrokkenheid in bepaalde CO2-intensieve sectoren weergegeven.

- Dialoog: het pensioenfonds voerde via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met een aantal bedrijven over specifieke zaken zoals klimaatverandering of de schending van arbeids- en mensenrechten. Voor sommige dialogen werd via een collectieve initiatief met andere financiële instanties samengewerkt, bijvoorbeeld Climate Action 100+ en Nature Action 100+. Via uitoefening van het stemrecht was het pensioenfonds betrokken als aandeelhouder en heeft het pensioenfonds invloed uitgeoefend.

- Best-in-class: met deze aanpak belegt het pensioenfonds alleen in bedrijven die goed presteren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het pensioenfonds heeft de best-in-class benadering voortgezet gedurende gerapporteerd jaar.

- Positieve selectie: het pensioenfonds draagt bij aan positieve oplossingen. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven geselecteerd die een positieve bijdrage leveren aan meerdere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's). Gedurende gerapporteerd jaar heeft het pensioenfonds dit beleid voortgezet.

